

III

(Citi tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS ZONA

Atklātībai pieejamā versija ⁽¹⁾

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDES LĒMUMS

Nr. 244/12/COL

(2012. gada 27. jūnijs)

par pārstrukturēšanas atbalstu *Íslandsbanki* (Islande)

EBTA Uzraudzības iestāde ("Iestāde"),

ŅEMOT VĒRĀ Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu ("EEZ līgums") un jo īpaši tā 61. panta 3. punkta b) apakšpunktu un 26. protokolu,

ŅEMOT VĒRĀ Nolīgumu starp EBTA valstīm par Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidi ("Nolīgums par Iestādes un Tiesas izveidi") un jo īpaši tā 24. pantu,

ŅEMOT VĒRĀ Nolīguma par Iestādes un Tiesas izveidi 3. protokolu ("3. protokols") un jo īpaši tā I daļas 1. panta 3. punktu, II daļas 7. panta 3. punktu un II daļas 13. pantu,

tā kā:

I. FAKTI

1. PROCEDŪRA

- (1) Pēc neoficiālās sarakstes 2008. gada oktobrī un Islandes parlamenta (Altings) Likuma Nr. 125/2008 par valsts kases līdzekļu izmantošanas atļauju neparastos finanšu tirgus apstākļos utt. (tā sauktā "Likuma par ārkārtas stāvokli") pieņemšanas 6. oktobrī, kas Islandes valstij piešķīra plašas pilnvaras iejaukties banku nozarē, Iestādes priekšsēdētājs 2008. gada 10. oktobrī nosūtīja Islandes iestādēm vēstuli, kurā pieprasīja ziņot Iestādei par valsts atbalsta pasākumiem, kas veikti saskaņā ar Likumu par ārkārtas stāvokli. Periodiski turpinājās sakari un sarakste, no kuras īpaši jāatzīmē Iestādes 2009. gada 18. jūnijā nosūtītā vēstule, kurā tā Islandes iestādēm atgādināja nepieciešamību ziņot par jebkādiem valsts atbalsta pasākumiem un 3. protokola 3. pantā noteikto "atturēšanās no jebkādas darbības" klauzulu. Pēc turpmākas sarakstes Islandes iestādes 2010. gada 15. septembrī beidzot ar atpakaļejošu datumu paziņoja par valsts atbalstu, kas piešķirts *Glitnir* dažu operāciju atjaunošanai un jaunas *Glitnir Bank* (no tā brīža pārsaukta par "*Íslandsbanki*") izveidei un kapitalizācijai ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Šis dokuments ir pieejams tikai informatīvos nolūkos. Šajā atklātībai pieejamajā versijā nav iekļauta visa informācija, lai neatklātu konfidencialu informāciju. Tā ir apzīmēta šādi [...] vai kvadrātiekvāps iekļauts attiecīgās informācijas nekonfidencialais apkopojums.

⁽²⁾ Sīkāku procedūras aprakstu sk. 3. zemspītras piezīmē minētajā lēmumā par procedūras uzsākšanu.

- (2) EBTA Uzraudzības iestāde ("Iestāde") 2010. gada 15. decembra vēstulē ⁽³⁾ informēja Islandes iestādes par savu lēmumu uzsākt 3. protokola I daļas 1. panta 2. punktā noteikto procedūru attiecībā uz Islandes valsts veiktajiem pasākumiem (vecās) *Glitnir Bank hf* dažu operāciju atjaunošanai un *New Glitnir Bank hf*, kas tagad pārsaukta par *Íslandsbanki*, izveidei un kapitalizācijai ("lēmums par procedūras uzsākšanu") ⁽⁴⁾. Iestāde pieprasīja sešu mēnešu laikā iesniegt arī detalizētu *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānu.
- (3) Iestāde 2011. gada 24. martā saņēma e-pasta vēstuli ⁽⁵⁾ ar vienu piezīmi no ieinteresētajām personām, ko tā pārsūtīja Islandes iestādēm 2011. gada 25. maijā. Islandes iestādes neatbildēja uz šo piezīmi.
- (4) Islandes iestādes ar 2011. gada 31. marta vēstuli iesniedza *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānu. Pēc *Byr* iegādes 2011. gada novembrī Islandes iestādes 2012. gada 22. februārī iesniedza jaunu *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānu ⁽⁶⁾.
- (5) Iestāde 2011. gada 11. jūlijā un 2012. gada 13. februārī pieprasīja informāciju attiecībā uz pārstrukturēšanas plānu. Atbildes uz šiem informācijas pieprasījumiem no Islandes iestādēm tika saņemtas 2011. gada 17. oktobrī un 2012. gada 13. martā. Galīgās versijas tika iesniegtas 2012. gada 16. maijā un 2012. gada 6. jūnijā ⁽⁷⁾.
- (6) Turklāt Iestāde 2011. gada 7. jūnijā un 2012. gada 27.–28. februārī tikās ar Islandes iestādēm.

2. PRIEKŠVĒSTURE

- (7) Šajā iedaļā Iestāde aprakstījusi tos notikumus, faktus un ekonomikas, politikas un tiesiskā regulējuma attīstību, kas attiecas uz Islandes finanšu sistēmas sabrukumu un atjaunošanu sākot no 2008. gada oktobra līdz datumam, kas šķitīs nepieciešams, lai iezīmētu kontekstu, kurā ir veikts konkrēto atbalsta pasākumu novērtējums. Pirms tam tā hronoloģiskā veidā aprakstījusi *Glitnir* bankrotu.

2.1. *Glitnir Bank* bankrots

- (8) Daudzas lielākās starptautiskās finanšu iestādes 2008. gada septembrī sāka saskarties ar nopietnām grūtībām. Pasaules finanšu tirgu satricinājuma situācijā un pēc *Lehman Brothers* bankrota 2008. gada septembrī trīs lielākās Islandes komercbankas, kas iepriekšējos gados bija piedzīvojušas ārkārtēju izaugsmi, saskārās ar grūtībām refinansēt savas īstermiņa parādsaistības, un klienti sāka masveidā izņemt noguldījumus. *Lehman Brothers* 15. septembrī iesniedza lūgumu par aizsardzību maksātnespējas gadījumā, un tajā pašā dienā tika paziņots, ka *Bank of America* gatavojas pārņemt *Merrill Lynch*.
- (9) Savukārt *Lloyds TSB* gatavojās pārņemt vienu no lielākajām Apvienotās Karalistes bankām *HBOS*. Tikmēr *Glitnir* saskārās ar lielām grūtībām finansēt savas darbības. Obligācijas emitēšana bija jāatceļ intereses trūkuma dēļ, aktīvu pārdošana netika pabeigta, un Vācijas banka atteicās pagarināt termiņu diviem aizdevumiem, kuru apmērs bija aptuveni EUR 150 miljoni. Turgus apstākļi arī dramatiski pasliktinājās pēc *Lehman Brothers* bankrota.

⁽³⁾ Iestādes Lēmums Nr. 494/10/COL, ar kuru uzsāk oficiālu izmeklēšanas procedūru par valsts atbalstu, kas piešķirts (vecās) *Glitnir Bank hf* dažu operāciju atjaunošanai un *New Glitnir Bank hf* (tagad pārsaukta par *Íslandsbanki*) izveidei un kapitalizācijai, OV C 41, 10.2.2011., 51. lpp. un *Oficiālā Vēstneša* EEZ papildinājums Nr. 7, 10.2.2011., 50. lpp.

⁽⁴⁾ Sikāka informācija par procedūru, kuras rezultātā ir pieņemts Iestādes Lēmums Nr. 494/10/COL, atrodama lēmuma daļā, kas attiecas uz procedūru.

⁽⁵⁾ Ieinteresētās personas 2012. gada 25. maijā laboja šo vēstuli.

⁽⁶⁾ Sk. Iestādes Lēmumu Nr. 325/11/COL "*Íslandsbanki* par *Byr* iegādi piešķirtā atbalsta atļaušana un *SLF* pagaidu apstiprinājuma termiņa pagarināšana", OV C 16, 19.1.2012., 10. lpp. un *Oficiālā Vēstneša* EEZ papildinājumā Nr. 3, 19.1.2012., 1. lpp.

⁽⁷⁾ Attiecībā uz konkurences situāciju Islandes banku nozarē un iespējamu konkurences koriģēšanu Iestāde sadarbojās ar Islandes Konkurences iestādi (ICA).

- (10) *Glitnir* padomes priekšsēdētājs 2008. gada 25. septembrī sazinājās ar Islandes Centrālo banku (CBI), lai to informētu, ka saistībā ar aizdevumiem, kas bija jāatmaksā oktobrī, bankai radās tūlītējs iztrūkums EUR 600 miljonu apmērā. 29. septembrī tika paziņots, ka Islandes valdība piešķirs *Glitnir* EUR 600 miljonus apmaiņā pret 75 % no tās pašu kapitāla. Tas, ka EUR 600 miljoni bija gandrīz ceturtā daļa no Islandes ārvalstu valūtas rezervēm, ka *Glitnir* jau kādu laiku bija refinansēšanas problēmas un ka tai bija aptuveni EUR 1,4 miljardu parāds, kas bija jāatmaksā turpmākajos sešos mēnešos, saskaņā ar publiski pieejamo informāciju tomēr liecināja, ka piedāvājums nebija uzticams ⁽⁸⁾. Kā izrādījās, emitēto *Glitnir* akciju vērtība vienā dienā nokritās no ISK 200 miljardiem līdz ISK 26 miljardiem.
- (11) No Islandes bankām tika masveidā izņemti noguldījumi ne tikai ārzemēs, bet arī Islandē. Iekšzemes noguldījumu izņemšana sasniedza tāds apmērus, ka vienā brīdī Islandes bankām un CBI gandrīz vairs nebija skaidras naudas. Kredītaģentūra *Moody's* 2008. gada 30. septembrī pazemināja *Glitnir* kredītreitingu, veicinot turpmāku aizdevumu atmaksāšanas saistību izveidi. Sekoja arī starpības maksājumi vairāk nekā EUR 1 miljarda apmērā. *Glitnir* 2008. gada 7. oktobrī tika noteikta prasība lūgt Islandes Finanšu uzraudzības iestādei (FME) pārņemt tās kontroli ⁽⁹⁾.

2.2. Finanšu krīze un Islandes banku bankrota galvenie iemesli

- (12) Islandes iestādes savā ziņojumā par piešķirto atbalstu *New Glitnir Bank* (vēlāk *Íslandsbanki*) paskaidroja, ka Islandes banku nozares sabrukuma iemesli un nepieciešamība tām iejaukties pietiekami sīki bija aprakstīti ziņojumā, ko sagatavoja Islandes parlamenta izveidotā īpašas izmeklēšanas komisija (SIC) ⁽¹⁰⁾, kuras uzdevums bija izmeklēt un analizēt procesus, kuru rezultātā bankrotēja trīs galvenās bankas. Iestāde turpmāk apkopojusi komisijas secinājumus par svarīgākajiem *Glitnir Bank* bankrota iemesliem. Informācija ir apkopota no SIC ziņojuma 2. nodaļas (ziņojuma kopsavilkums) un 21. nodaļas (Islandes banku bankrota iemesli – atbildība, kļūdas un nolaidība).
- (13) Likviditātes samazināšanās pasaules finanšu tirgos, kas sākās 2007. gadā, noveda pie bankrota trīs galvenās Islandes bankas, kuru uzņēmējdarbības operācijas bija kļuvušas arvien vairāk atkarīgas no finansējuma iegūšanas starptautiskajos tirgos. Tomēr Islandes banku bankrota iemesli bija daudzi un sarežģīti. SIC izmeklēja iemeslus, kuru dēļ bankrotēja galvenās bankas, un jāatzīmē, ka lielākā daļa secinājumu attiecās uz visām trim bankām un daudzi no tiem bija savā starpā saistīti. Turpmāk īsumā apkopoti ar banku darbībām saistītie bankrota iemesli.

Pārmērīga un neilgtspējīga paplašināšanās

- (14) SIC secināja, ka gados, kas noveda pie sabrukuma, bankas bija paplašinājušas savas bilances un aizdevumu portfeļus, pārsniedzot savu darbības un vadības kapacitāti. Trīs banku kopējie aktīvi bija pārmērīgi pieauguši no ISK 1,4 triljoniem ⁽¹¹⁾ 2003. gadā līdz ISK 14,4 triljoniem 2008. gada otrā ceturksņa beigās. Liela visu trīs banku izaugsmes daļa bija aizdevumi ārvalstu personām, un tie ievērojami palielinājās 2007. gada laikā ⁽¹²⁾, jo īpaši pēc starptautiskās likviditātes krīzes sākuma. Tas lika SIC secināt, ka lielu daļu no šo aizdevumu pieauguma veidoja

⁽⁸⁾ Sk. īpašās izmeklēšanas komitejas ziņojuma Islandes parlamentam 2. nodaļu: Ziņojuma galveno secinājumu kopsavilkums, 13. lpp., pieejams vietnē: <http://sic.althingi.is/pdf/RNAvef-Kafl12Enska.pdf>.

⁽⁹⁾ Arī *Landsbanki* tika nodota tiesas administratoram tajā pašā dienā, un ar *Kaupthing Bank* tas notika divas dienas vēlāk – 2008. gada 9. oktobrī.

⁽¹⁰⁾ SIC locekļi bija Augstākās tiesas tiesnesis *Páll Hreinsson*, Islandes parlamentārais ombuds *Tryggvi Gunnarsson* un ASV Jeila Universitātes lektore un asociētā profesore Ph. D. *Sigríður Benediktsdóttir*. Ziņojums pilnībā ir pieejams islandiešu valodā vietnē: <http://rma.althingi.is/>, un daļējs tulkojums angļu valodā (tostarp ziņojuma kopsavilkums un nodaļas, kas attiecas uz banku bankrota iemesliem) pieejams vietnē: <http://sic.althingi.is/>.

⁽¹¹⁾ Islandes krona.

⁽¹²⁾ Sešos mēnešos aizdevumi ārvalstu personām palielinājās par EUR 11,4 miljardiem – no EUR 9,3 miljardiem līdz EUR 20,7 miljardiem.

aizdevumi uzņēmumiem, kuriem citur tika atteikts kredīts. Ziņojumā tika secināts arī tas, ka banku investīciju joma bija kļuvusi riskantāka un arvien pieaugošas banku darbības un izaugsme veicināja problēmas.

Starptautiskajos tirgos pieejamā finansējuma samazināšanās

- (15) Lielā mērā banku izaugsme veicināja piekļuvi starptautiskajiem finanšu tirgiem, pārvēršana kapitālā ar labiem kredītreitīgiem un piekļuvi Eiropas tirgiem, izmantojot EEZ līgumu. Islandes bankas 2005. gadā aizņēmas EUR 14 miljardus ārvalstu parāda vērtspapīru tirgos ar samērā labvēlīgiem nosacījumiem. Kad piekļuvi Eiropas parāda vērtspapīru tirgiem kļuva ierobežotāka, bankas finansēja savas darbības ASV tirgos ar nodrošinātās parāda obligācijās apvienotiem Islandes parāda vērtspapīriem. Pirmssabrukuma periodā bankas arvien vairāk paļāvās uz īstermiņa aizņēmumiem, kas radīja lielākus un pēc SIC ieskatiem paredzamus refinansēšanas riskus.

Banku īpašnieku saistību īpatsvara palielināšana

- (16) Visās lielākajās Islandes bankās galvenie īpašnieki bija vieni no lielākajiem parādniekiem⁽¹³⁾. *Glitnir* aizdevumi lielākajiem *Baugur* grupas akcionāriem un saistītajām pusēm, jo īpaši *FL* grupai, bija apjomīgi. 2007. gada pavasarī tika iecelta jauna *Glitnir* padome pēc tam, kad *Baugur* grupa un *FL* grupa būtiski palielināja savu akciju apjomu bankā. 2007. gada otrajā pusē un 2008. gada sākumā aizdevumi *Baugur* un ar *Baugur* saistītiem uzņēmumiem gandrīz dubultojās, un kulminācijas brīdī aizdevumi šai grupai sasniedza 80 % no bankas pašu kapitāla⁽¹⁴⁾. Šī aizdevumu izsniegšana lielākajiem akcionāriem pieauga, neskatoties uz to, ka *Glitnir* sāka saskarties ar likviditātes un refinansēšanas problēmām. SIC uzskatīja, ka dažiem akcionāriem, izmantojot banku īpašnieku statusu, bija nepamatoti viegla piekļuve aizņēmumiem no bankām. Tā secināja arī, ka bija skaidras norādes, ka *Baugur* un *FL* grupa mēģināja nepiemēroti ietekmēt bankas vadību un pastāvēja neskaidras robežas starp lielāko akcionāru interesēm un bankas interesēm. Tāpēc uzsvars uz lielākajiem akcionāriem kaitēja citiem akcionāriem un kreditoriem. Kad banka bankrotēja, tās nenomaksātie aizdevumi *Baugur* grupai un saistītajiem uzņēmumiem bija aptuveni EUR 2 miljardi jeb aptuveni 70 % no tās pašu kapitāla. SIC apšaubīja arī bankas meitasuzņēmumu pārvaldīto naudas tirgu fondu darbību, kas veica ievērojamus ieguldījumus ar banku īpašniekiem saistītos vērtspapīros. *Glitnir* meitasuzņēmums *Glitnir Funds* aizdeva aptuveni EUR 300 miljonus *Baugur* un *FL* grupai, ieguldot 20 % no sava kopējā kapitāla to vērtspapīros.

Riska koncentrācija

- (17) Saistībā ar problēmu, kas bija lieli riska darījumi ar lielākajiem akcionāriem, SIC secināja, ka banku aktīvu portfeli bija nepietiekami dažādoti. SIC uzskatīja, ka Eiropas noteikumi par lieliem riska darījumiem tika šauri interpretēti, jo īpaši attiecībā uz akcionāriem, un bankas mēģināja izvairīties no noteikumiem.

Niecīgs pašu kapitāls

- (18) Lai gan *Glitnir* un citu divu lielāko Islandes banku kapitāla rādītājs vienmēr tika norādīts kā nedaudz augstāks par obligāto minimumu, SIC secināja, ka kapitāla rādītāji neprecīzi atspoguļoja banku finanšu stabilitāti. Tas bija, pateicoties banku pašu akciju riska darījumam, izmantojot primāros nodrošinājumus un biržā netirgotus nākotnes līgumus par akcijām. Uzņēmumu pašu finansētais akciju kapitāls, ko SIC dēvēja par "niecīgu pašu kapitālu"⁽¹⁵⁾, bija vairāk nekā 25 % no banku kapitāla bāzes (vai vairāk nekā 50 %, salīdzinot ar kapitāla galveno sastāvdaļu, t. i., no akcionāru kapitāla atskaitot nemateriālos aktīvus). Turklāt pastāvēja problēmas, ko radīja risks saistībā ar to, ka bankām piederēja vienai otras akcijas. Līdz 2008. gada vidum banku pašu akciju tiešais finansējums, kā arī otru divu banku akciju šķērsfinansējums sasniedza aptuveni ISK 400 miljardus – aptuveni 70 % no kapitāla

⁽¹³⁾ Ziņojuma 21.2.1.2. nodaļa (6. lpp.).

⁽¹⁴⁾ Stāvokli turpmāk saasināja lielāko Islandes ieguldījumu sabiedrību ārvalstu kreditori, kas samazinātu nodrošinājumu vērtību dēļ pieprasīja starpības maksājumus, kā rezultātā trīs galvenās bankas pārņēma finansējumu, lai varētu atmaksāt ārvalstu bankām.

⁽¹⁵⁾ Ziņojuma 21.2.1.4. nodaļa.

galvenās sastāvdaļas. SIC uzskatīja, ka akcionāru pašu kapitāla finansējuma apjoms ar aizņēmumiem no pašu sistēmas bija tik liels, ka sistēmas stabilitāte bija apdraudēta. Ievērojams pašu akciju apjoms bankām kalpoja par nodrošinājumu to aizdevumiem, un, tā kā akciju cenas kritās, pazeminājās arī to aizdevumu portfeļu kvalitāte. Tas ietekmēja banku darbību un radīja papildu spiedienu uz to akciju cenām; uz to reaģējot (kā SIC secināja no tās rīcībā esošās informācijas), bankas mēģināja maksliģi izveidot nepamatotu pieprasījumu pēc savām pašu akcijām.

Banku apjoms

- (19) Trīs galveno banku bilances apjoms (kopā) 2001. gadā bija nedaudz lielāks par Islandes iekšzemes kopproduktu (IKP) gadā. Līdz 2007. gada beigām bankas bija kļuvušas starptautiskas un to aktīvi bija deviņas reizes lielāki par Islandes IKP. SIC ziņojumā atzīmēts, ka līdz 2006. gadam novērotāji komentēja, ka banku sistēma bija pāraugusi CBI kapacitāti, un apšaubīja, vai tā varēs pildīt savu pēdējās instances aizdevēja lomu. Līdz 2007. gada beigām Islandes īstermiņa parādi (galvenokārt radušies banku finansējuma dēļ) bija 15 reizes lielāki par ārvalstu valūtas rezervēm un arī ārvalstu noguldījumi trijās bankās bija 8 reizes lielāki par ārvalstu valūtas rezervēm. Noguldītāju un ieguldītāju garantiju fondam bija minimāli līdzekļi salīdzinājumā ar banku noguldījumiem, kas tam bija jāgarantē. SIC secina, ka šo faktoru dēļ Islande nevarēja ietekmēt noguldījumu masveida izņemšanu no tās bankām.

Pēkšņā banku izaugsme salīdzinājumā ar tiesisko regulējumu un finanšu infrastruktūru

- (20) SIC secināja, ka attiecīgajām Islandes uzraudzības iestādēm trūka vajadzīgās ticības, jo nebija pēdējās instances aizdevēja ar pietiekamiem līdzekļiem. Ziņojumā secināts, ka FME un CBI nebija zināšanu un pieredzes saistībā ar banku darbību regulēšanu ekonomiski grūtā laikā, bet tās būtu varējušas rīkoties, lai samazinātu riska līmeni, ar ko bankas saskārās. Piemēram, FME izaugsme nebija proporcionāla, jo bankas un regulatoru prakse netika līdzīgu banku operāciju straujajai attīstībai. Ziņojumā kritizēta arī valdība, secinot, ka iestādēm būtu bijis jārikojas, lai samazinātu banku iespējamo ietekmi uz ekonomiku, samazinot to apjomu vai pieprasot vienai vai vairākām bankām pārcelt savu galveno vadību uz ārvalstīm⁽¹⁶⁾.

Islandes ekonomikas nelīdzsvarotība un pārmērīga paplašināšanās

- (21) SIC ziņojumā minēta atsauce uz notikumiem saistībā ar plašāku ekonomiku, kas arī ietekmēja banku straujo izaugsmi un veicināja apjoma un ietekmes nelīdzsvarotību starp finanšu pakalpojumu nozari un pārējo ekonomiku. Ziņojumā secināts, ka valdības politika (jo īpaši fiskālā politika), visticamāk, veicināja pārmērīgu paplašināšanos un nelīdzsvarotību un CBI monetārā politika nebija pietiekami ierobežojoša. Ziņojumā minēta atsauce arī uz Islandes Mājokļu finansējuma fonda pārāk vienkāršajiem aizdevumu izsniegšanas noteikumiem kā "vienu no lielākajām kļūdām monetārajā un fiskālajā pārvaldībā periodā, kas noveda pie banku bankrota"⁽¹⁷⁾. Ziņojumā kritizēts arī tas, cik viegli bankas varēja saņemt aizņēmumus no CBI, kā rezultātā CBI īstermiņa nodrošināto aizdevumu apmērs palielinājās no ISK 30 miljardiem 2005. gada rudenī līdz ISK 500 miljardiem 2008. gada oktobra sākumā.

⁽¹⁶⁾ Faktiski tieši tad valdības koalīcija izveidoja politiku, lai veicinātu lielāku izaugsmi un stimulētu bankas saglabāt savu galveno vadību Islandē.

⁽¹⁷⁾ Ziņojuma 2. nodaļa, 5. lpp.

Islandes krona, ārējā nelīdzsvarotība un kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgumu ienākumu/izdevumu starpība

- (22) Ziņojumā atzīmēts, ka 2006. gadā Islandes kronas vērtība bija nepastāvīgi augsta, Islandes tekošā konta deficīts bija lielāks nekā 16 % no IKP un pasīvu apjoms ārvalstu valūtā, atskaitot aktīvus, bija tuvu gada kopējam IKP. Bija visi priekšnoteikumi finanšu krīzei. Līdz 2007. gada beigām kronas vērtība pamazām kritās un kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgumu ienākumu/izdevumu starpība Islandei un bankām pārmērīgi pieauga.

2.3. Veiktie pasākumi banku nozares atjaunošanai

- (23) Pēc trīs lielāko komercbanku (tostarp *Glitnir*) bankrota 2008. gada oktobrī Islandes iestādes saskārās ar nepieciešamu pārbaudījumu saglabāt nepārtrauktas banku operācijas Islandē⁽¹⁸⁾. Islandes valdības piemērotā politika lielākoties ir noteikta Likumā par ārkārtas stāvokli⁽¹⁹⁾, ko Islandes parlaments pieņēma 2008. gada 6. oktobrī. Likums piešķir FME ārkārtējas pilnvaras kontrolēt finanšu uzņēmumus un atbilstoši rīkoties ar to aktīviem un pasīviem. Valsts kase bija pilnvarojusi finanšu ministru izmaksāt līdzekļus, lai izveidotu jaunus finanšu uzņēmumus. Turklāt finanšu uzņēmumu bankrota procedūrās noguldījumiem bija jādod prioritāte salīdzinājumā ar citām prasībām. Valdība paziņoja, ka noguldījumiem iekšzemes komercbankās un krājbankās un to filiālēs Islandē jābūt pilnībā aizsargātiem.
- (24) Sākotnēji politikas prioritātes bija vērstas uz iekšzemes banku, maksājumu un norēķinu sistēmu pamatfunkciju nodrošināšanu. Pirmajās nedēļās pēc sabrukuma Islandes valdība sadarbībā ar Starptautisko Valūtas fondu ("SVF") sagatavoja arī ekonomikas programmu, kā rezultātā 2008. gada 20. novembrī tika apstiprināts Islandes pieprasījums noslēgt divu gadu rezerves vienošanos ar Fondu, kas ietvēra USD 2,1 miljarda aizdevumu no SVF ar mērķi stiprināt Islandes valūtas rezerves. Papildu aizdevumus līdz USD 3 miljardu apmēram nodrošināja citas Ziemeļeiropas valstis, kā arī daži citi tirdzniecības partneri. No SVF aizdevuma USD 827 miljoni bija pieejami uzreiz, bet pārējā summa tika piešķirta ar astoņām vienādām iemaksām pēc programmas pārskatīšanas katru ceturksni.
- (25) SVF programma bija plaša mēroga stabilizācijas programma, kurai bija trīs galvenie mērķi. Pirmkārt, stabilizēt kronu un atjaunot uzticību tai, lai apturētu krīzes negatīvo ietekmi uz ekonomiku. Pasākumi ietvēra kapitāla kontroles ieviešanu ar mērķi apturēt kapitāla aizplūšanu. Otrkārt, programma ietvēra visaptverošu banku pārstrukturēšanas stratēģiju ar gala mērķi atjaunot dzīvotspējīgu finanšu sistēmu Islandē, kā arī saglabāt valsts starptautiskās finansiālās attiecības. Papildu mērķi cita starpā bija nodrošināt bankas aktīvu godīgu novērtēšanu, līdz maksimumam palielināt aktīvu atgūšanu un stiprināt uzraudzības praksi. Treškārt, programmas mērķis bija nodrošināt ilgtspējīgas valsts finanses, ierobežojot zaudējumu sabiedriskošanu bankrotējušajās bankās un ieviešot vidēja termiņa fiskālās konsolidācijas programmu.
- (26) Islandes iestādes uzsvēra, ka ārkārtas apstākļu dēļ saistībā ar banku sistēmas lielo apjomu attiecībā pret valsts kases finanšu kapacitāti iestādēm pieejamie politikas risinājumi bija ierobežoti. Tāpēc izvēlētie risinājumi bija daudzējādā ziņā atšķirīgi no citu valstu valdību veiktajiem pasākumiem finanšu stabilitātes draudu novēršanai.

⁽¹⁸⁾ Islandes iestāžu veikto pasākumu sīkāku vispārīgu aprakstu sk. finanšu ministra 2011. gada maija ziņojumā Parlamentam par komercbanku atveseļošanu ("*Skýrsla fjármálaráðherra um endurreisn viðskiptabankanna*"), kas pieejams vietnē <http://www.althingi.is/altext/-139/s/pdf/1213.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Likums Nr. 125/2008 par valsts kases līdzekļu izmantošanas atļauju neparastos finanšu tirgus apstākļos utt.

- (27) Balstoties uz Likumu par ārkārtas stāvokli, trīs lielākās komercbankas, t. i., *Glitnir Bank*, *Landsbanki Íslands* un *Kaupthing Bank*, tika sadalītas "vecajās" un "jaunajās" bankās. Finanšu ministrs izveidoja trīs sabiedrības ar ierobežotu atbildību, kas pārņēma veco banku iekšzemes operācijas, un iecēla to direktoru padomes. FME pārņēma veco banku kontroli, lielāko daļu no to iekšzemes aktīviem un pasīviem (noguldījumiem) piešķirot jaunajām bankām, kas turpināja banku operācijas Islandē, bet vecās bankas uzraudzīja to attiecīgās strīdu izšķiršanas komitejas⁽²⁰⁾. Lielākā daļa no ārvalstu aktīviem un pasīviem tika izvietoti vecajās bankās, kurām vēlāk tika veiktas likvidācijas procedūras, un galu galā visas ārvalstu operācijas tika slēgtas⁽²¹⁾.
- (28) Trīs jauno banku pagaidu sākuma bilancēs 2008. gada 14. novembrī bija paredzēts, ka banku apvienotie kopējie aktīvi būs ISK 2886 miljardi, ieskaitot valsts piešķirto pašu kapitālu ISK 385 miljardu apmērā. Kopējais jauno banku emitēto obligāciju apmērs vecajām bankām kā maksājums par pārvesto aktīvu, kas pārsniedz pasīvus, vērtību, bija paredzēts ISK 1153 miljardi. FME pasūtīja *Deloitte LLP* veikt pārvesto aktīvu un pasīvu vērtības novērtējumus. Šajā procesā atklājās, ka neatkarīgā novērtējumā netiktu noteiktas pārvesto neto aktīvu fiksētās vērtības un tie būtu novērtējumi ar zināmu ierobežojumu. Atklājās arī, ka banku kreditori cēla iebildumus par novērtēšanas procesu, ko tie uzskatīja par neobjektīvu, un sūdzējās, ka tie nebija spējīgi aizsargāt savas intereses. Šo sarežģījumu dēļ tika mainīta rēķinu noslēgšanas politika starp vecajām un jaunajām bankām, nosakot, ka tā vietā, lai uzticētos neatkarīgu ekspertu novērtējumiem, puses mēģinās panākt vienošanos par pārvesto neto aktīvu vērtību sarunu ceļā.
- (29) Bija skaidrs, ka pusēm būs grūti panākt vienošanos par novērtējumiem, jo tie acīm redzami bija balstīti uz daudziem pieņēmumiem, par kuriem puses, visticamāk, nebūs vienprātis. Valsts mēģināja panākt vienošanās pamatnovērtējumiem, kas veido stingru pamatu jauno banku sākotnējai kapitalizācijai. Pamatnovērtējumā pārsvarā esošo aktīvu cenu stāvokli varētu attiecināt uz kreditoriem iespējamo obligāciju vai banku akciju kapitāla vērtības paaugstināšanās veidā, jo sarunās atklājās, ka *Glitnir* un *Kaupthing* strīdu izšķiršanas komitejas un lielākā daļa no to kreditoriem varētu būt ieinteresēti iegādāties turējumus jaunajās bankās un tas ļautu tiem gūt priekšrocības no pārvesto aktīvu vērtības iespējama paaugstinājuma.
- (30) Trīs jauno banku pilnīga kapitalizācija un vienošanos ar veco banku kreditoriem pamatprincipi tika paziņoti 2009. gada 20. jūlijā. Valdība kā vienīgā trīs jauno banku īpašniece noslēdza pamata vienošanās ar veco banku strīdu izšķiršanas komitejām attiecībā uz to, kā tiktu aprēķināta un izmaksāta kompensācija par neto aktīvu pārvešanu uz jaunajām bankām. Attiecībā uz divām no jaunajām bankām – *Íslandsbanki* un *New Kaupthing* (vēlāk pārsaukta par *Arion Bank*) – vienošanās ietvēra nosacītu veco banku pienākumu parakstīties uz lielāko pašu kapitāla daļu jaunajās bankās.
- (31) Balstoties uz iepriekš minētajiem pagaidu vienošanās dokumentiem, veco banku strīdu izšķiršanas komitejas 2009. gada oktobrī (attiecībā uz *Glitnir*) un 2009. gada decembrī (attiecībā uz *Kaupthing Bank* un *Landsbanki Íslands*) nolēma izmantot tai piešķirtās izvēles tiesības un parakstīties uz akcijām jaunajās bankās. Valdība 2009. gada 18. decembrī paziņoja, ka banku rekonstrukcija ir noslēgusies un starp Islandes iestādēm un jaunajām bankām, no vienas puses, un *Glitnir Bank*, *Landsbanki Íslands* un *Kaupthing Bank* strīdu izšķiršanas komitejām to kreditoru vārdā, no otras puses, ir panāktas vienošanās par strīdu izšķiršanu attiecībā uz aktīviem, kas tika pārvesti no vecajām bankām uz jaunajām, un ka jaunās bankas tādejādi bija pilnībā finansētas.

⁽²⁰⁾ Sk. arī FME 2009. gada pārskatu (2008. gada jūlijs – 2009. gada jūnijs), kas pieejams vietnē <http://en.fme.is/media/utgefifid-efni/FME-Annual-Report-2009.pdf>.

⁽²¹⁾ Sekoja turpmāka finanšu uzņēmumu pārņemšana. FME 2009. gada martā pārņēma trīs finanšu uzņēmumu – *Straumur-Burdaras*, Reikjavīkas krājbankas (*SPRON*) un *Sparisjodabanki Íslands (Icebank)* – operāciju kontroli un lēma par šo uzņēmumu aktīvu un pasīvu izvietojumu. Vēlāk tika noslēgts sadarbības līgums ar *Straumur* kreditoriem, bet attiecībā uz *SPRON* un *Sparisjodabanki* tika veikta likvidācijas procedūra. Arī citus finanšu uzņēmumus smagi ietekmēja trīs galveno komercbanku bankrots un finanšu tirgos dominējošā nedrošība, un 2010. gadā vēl citu finanšu uzņēmumu kontroli pārņēma valsts pārvalde. Tādēļ FME 2010. gada martā iecēla VBS investīciju bankas pagaidu direktoru padomi. 2010. gada aprīlī FME pārņēma *Keflavík* krājbankas un *Byr* krājbankas kontroli, nosakot, ka to operācijas pārņems jauni finanšu uzņēmumi, attiecīgi *SpKef* krājbanka un *Byr hf*. Tā kā šo jauno uzņēmumu finanšu situācija izrādījās sliktāka, nekā sākotnēji bija paredzēts, vēlāk ar FME lēmumu *SpKef* tika apvienota ar *Landsbankinn* un *Byr hf* tika apvienota ar *Íslandsbanki* un *Byr* akcijas tika izsolītas. Islandes iestādes 2009. gadā tika papildus aicinātas risināt *Saga* kapitāla investīciju bankas finanšu grūtības un 2011. gadā – Mājokļu finansējuma fonda finanšu grūtības.

- (32) Kā izrādījās, valsts kases ieguldījums jauno banku pašu kapitālā bija ievērojami samazināts no sākotnēji paredzētajiem ISK 385 miljardiem līdz ISK 135 miljardiem akciju kapitāla veidā un divās no trijām bankām – *Íslandsbanki* un *Arion Bank* – līdz aptuveni ISK 55 miljardiem no 2. līmeņa kapitāla subordinētu aizdevumu veidā jeb kopā līdz ISK 190 miljardiem. Turklāt valsts kase slēdza ar *Íslandsbanki* un *Arion Bank* konkrētas vienošanās par likviditātes nodrošināšanu. Veco banku piešķirtais akciju kapitāls jaunajām bankām kopā sasniedza aptuveni ISK 156 miljardus. Tāpēc jauno banku kapitalizācijas kopējais apmērs bija aptuveni ISK 346 miljardi. Tādējādi tā vietā, lai saglabātu visas īpašumtiesības trijās bankās, vienošanās paredzēja, ka valsts turējumi tiktu samazināti līdz aptuveni 5 % *Íslandsbanki*, 13 % *Arion Bank* un 81 % *Landsbankinn*.
- (33) Lai gan tas, ka veco banku kreditori pārņēma divas no trijām bankām, atrisināja lielākās problēmas finanšu nozares atjaunošanā un izveidoja stabilāku jauno banku kapitāla pamatu, saglabājās vairāki trūkumi, kas bija jārisina. Kopš 2009. gada rudens bankas centās risināt galvenokārt iekšējās problēmas, izveidojot vispārēju stratēģiju savām operācijām un jo īpaši pārstrukturējot savus aizdevumu portfeļus, kas ir lielākais riska faktors to operācijām un ilgtermiņa dzīvotspējai. Pārstrukturēšanas process bija sarežģīts vairāku sarežģījumus radošu faktoru dēļ, kuru starpā bija Augstākās tiesas nolēmums par ISK valūtā izsniegtu, bet ar ārvalstu valūtām indeksētu aizdevumu nelikumību. Turpmāk aprakstīti šie jautājumi attiecībā uz *Íslandsbanki*, kuri saistīti ar tās pārstrukturēšanu.

Makroekonomiskā vide

- (34) Pēc banku sistēmas sabrukuma 2008. gada oktobrī sekoja lieli ekonomiskie satricinājumi. Grūtības Islandes finanšu sistēmā papildināja uzticības zaudēšana tās valūtai. Kronas vērtība strauji kritās 2008. gada pirmajā ceturksnī un vēlreiz rudenī pirms un pēc trīs komercbanku bankrota. Neskatoties uz 2008. gada rudenī ieviesto kapitāla kontroli, valūtas kursa svārstības saglabājās visu 2009. gadu ⁽²²⁾. Šie satricinājumi izraisīja smagu lejupslīdi Islandes ekonomikā, kā rezultātā IKP pazeminājās par 6,8 % 2009. gadā un par 4 % 2010. gadā.
- (35) Dažas no citām ekonomikas krīzes blakusparādībām bija pēkšņais bezdarba pieaugums no 1,6 % 2008. gadā līdz 8 % 2009. gadā, inflācijas kāpums un faktisko algu samazināšanās. Turklāt būtiski palielinājās uzņēmumu un mājsaimniecību parādi un ienākumus nenesošu aizdevumu daļa banku aizdevumu portfeļos, kā arī jaunās bankas lielā mērogā pārņēma finansiālās grūtībās nonākušos uzņēmumus. Vienlaicīgi banku sistēmas pārstrukturēšanas augsto fiskālo izmaksu dēļ strauji palielinājās nodokļu deficīts un valsts parāds.
- (36) Pēc dziļās lejupslīdes Islandes Statistikas iestādes provizoriskie dati rāda apgrozījumu 2011. gada otrajā pusē un visā gadā IKP pieaugumu par 3,1 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.
- (37) Ekonomiskā izaugsme 2011. gadā galvenokārt notika, pateicoties iekšzemes pieprasījuma pieaugumam, jo īpaši privāto mājsaimniecību patēriņa pieaugumam par 4 %. To palīdzēja sasniegt algu un sociālo pabalstu pieaugums, kā arī konkrētas veiktās politikas iniciatīvas, lai atvieglotu mājsaimniecību parāda maksājumu slogu, tostarp pagaidu procentu likmes subsīdija, aizdevumu atmaksāšanas iesaldēšana un privāto pensiju uzkrājumu iepriekšēja atmaksāšana. Provizoriskie dati par 2011. gadu norāda arī uz ieguldījumu lēnu pieaugumu, lai arī to sākotnējais līmenis ir ļoti zems ⁽²³⁾. Valsts patēriņš pēdējo trīs gadu laikā ir palicis vājā līmenī.
- (38) Vispārīgie makroekonomiskie dati slēpj būtiskākas atšķirības nozarēs. Papildus finanšu nozares sabrukumam lielas grūtības ir skārušas celtniecību un daudzas citas iekšzemes ražošanas un pakalpojumu darbības. Savukārt dažās eksporta nozarēs ir notikusi izaugsme. Tā kā kronai bija zems valūtas maiņas kurss un tā kā jūras produktiem un alumīnija ražojumiem bija nosacīti stabila cena ārvalstu valūtā, ieņēmumi no eksporta pēc ekonomikas krīzes sākuma pieauga, arī attiecībā uz tūrismu un citu pakalpojumu eksportu. Vienlaicīgi imports strauji kritās, kā

⁽²²⁾ Kā straujās vērtības krišanās apjoma piemēru var minēt to, ka vidējais valūtas maiņas kurss mēnesī starp euro un Islandes kronu pieauga no ISK 90,71 2007. gada decembrī līdz ISK 184,64 2009. gada novembrī.

⁽²³⁾ 2009.–2011. gadā IKP ieguldījumu daļa bija tikai 13–14 %.

rezultātā tirdzniecības bilances ⁽²⁴⁾ pārpalikums 2010. gadā īslaicīgi bija aptuveni 10 % no IKP. Tomēr lielāka iekšzemes pieprasījuma dēļ 2011. gadā imports atkal pieauga, kā rezultātā kopējais tirdzniecības pārpalikums bija mazāks – 8,2 % no IKP.

- (39) Islandes Statistikas iestādes prognoze 2012.–2017. gadam paredz, ka pakāpeniska ekonomikas atveseļošanās 2012. gadā turpināsies ar 2,6 % pieaugumu. Līdzīgs izaugsmes temps ir gaidāms visā prognožu periodā. Tomēr šajās prognozēs ir vairākas neskaidrības. Plānotie liela apjoma ieguldījumi rūpniecībā varētu turpināt kavēties. Islandes tirdzniecības situāciju negatīvi ietekmētu ietilgusi lejupslīde galvenajās tirdzniecības valstīs, palēninot izaugsmes tempu Islandē. Lēnāks progress nekā paredzēts māsaimniecību un uzņēmumu parāda sloga mazināšanā turpinātu ierobežot iekšzemes pieprasījumu un ekonomikas izaugsmes izredzes. Izaugsmi varētu apdraudēt arī pastāvīga cenu nestabilitāte, kas saistīta ar valūtas kursa svārstībām saistībā ar kapitāla kontroles atcelšanu.

2.4. Finanšu uzraudzība un uzlabojumi tiesiskajā regulējumā

- (40) Pēc sākotnējā darba saistībā ar jauno banku izveidošanu un no vecajām bankām pārvesto neto aktīvu vērtības novērtēšanu FME 2009. gada pavasarī veica jauno banku un to uzņēmējdarbības plānu, finansiālo iespēju un kapitāla prasību revīziju tā sauktajā nobeiguma projektā. Tas tika veikts ar starptautiskās vadības konsultantu firmas *Oliver Wyman* palīdzību.
- (41) Pēc iepriekš minētā procesa pabeigšanas FME piešķīra bankām darbības licences ar dažādiem nosacījumiem. Ņemot vērā aktīvu portfeļu kvalitāti un paredzamo ekonomisko nenoteiktību, tika uzskatīts, ka trijām bankām jāuzliek augstākas kapitāla prasības nekā obligātais minimums. Tāpēc FME trijām bankām noteica minimālo kapitāla atbilstības (CAD) koeficientu 16 % apmērā, no kura – minimālo 1. līmeņa kapitāla rādītāju 12 % apmērā. Prasības bija jāpiemēro vismaz 3 gadus, ja vien FME tās nepārskata. Tika izveidoti arī likviditātes nosacījumi, paredzot, ka pieejamo likvīdo naudas līdzekļu apmēram jebkurā brīdī jābūt vismaz 20 % no noguldījumiem un naudai vai naudas ekvivalentiem jābūt vismaz 5 % no noguldījumiem. Turklāt tika izveidotas prasības attiecībā uz citām jomām, piemēram, aizdevumu portfeļu pārstrukturēšanu, risku novērtēšanu, korporatīvo pārvaldību un īpašumtiesībām. FME ieviesa salīdzinošas kapitāla prasības attiecībā uz citiem finanšu uzņēmumiem.
- (42) Ekonomikas stabilizācijas programmā, kas izveidota, konsultējoties ar SVF, bija noteikts, ka jāpārskata viss tiesiskais regulējums attiecībā uz finanšu pakalpojumiem un uzraudzību, lai uzlabotu aizsardzību pret finanšu krīzi nākotnē. Valdība uzaicināja bijušo Somijas Finanšu uzraudzības iestādes ģenerāldirektoru *K. Jännäri* veikt esošā tiesiskā regulējuma un uzraudzības prakses novērtējumu. Viens no *K. Jännäri* ieteiktajiem uzlabojumiem bija valsts kredītu reģistra izveidošana FME ietvaros, lai samazinātu sistēmas kredītriskus. Viņa ziņojumā tika ieteikts arī izveidot stingrākus noteikumus un praksi attiecībā uz lieliem riska darījumiem un saistītajiem aizdevumiem, kā arī veikt vairāk klātienē pārbaudes, lai pārbaudītu no attāluma veikto uzraudzību un ziņojumus, jo īpaši attiecībā uz kredītrisku, likviditātes risku un ārvalstu valūtas risku. Tika ieteikts arī pārskatīt un uzlabot noguldījumu garantiju sistēmu, cieši sekojot attīstībai ES.
- (43) Valdība pēc tam iesniedza likumprojektu Altingam, cita starpā balstoties uz *K. Jännäri* ieteikumiem, kā arī uz EEZ tiesību aktos veiktajiem grozījumiem attiecībā uz finanšu darbībām sākot no 2009. gada, kas tika pieņemti un stājās spēkā 2010. gada 1. jūlijā ar Likumu Nr. 75/2010. Ar jauno likumu tika izdarīti būtiski grozījumi Likumā par finanšu uzņēmumiem. Vēlāk tika ieviesti vairāki citi grozījumi Likumā par finanšu uzņēmumiem, kā arī attiecībā uz finanšu pakalpojumu regulējumu un uzraudzību. Šie grozījumi regulējumā sīkāk apskatīti pielikumā.

⁽²⁴⁾ Tirdzniecības bilance ir starpība starp preču un pakalpojumu eksporta un importa ieņēmumiem. Tā neietver bilanci par primārajiem ienākumiem no ārvalstīm, kas pēdējos gados ir bijusi negatīva, jo īpaši kopš 2008. gada. Tāpēc, neskatoties uz tirdzniecības bilances pārpalikumu, Islandes kopējais tekošais konts pēdējos gados ir bijis negatīvs, un tas strauji samazinājās kopš 2009. gada.

2.5. Lielākie turpmākie izaicinājumi ⁽²⁵⁾

- (44) Neskatoties uz būtiskiem sasniegumiem finanšu nozares atjaunošanā, Islande turpina cīnīties ar 2008. gada rudens finanšu un valūtas krīzes sekām. Finanšu krīze ir atklājusi dažādus trūkumus un nepilnības finanšu sistēmā, kas jārisina, lai atjaunotu sabiedrības uzticību. Šķiet acīm redzami, ka Islande, tāpat kā daudzas citas valstis, kuras smagi skārusi finanšu krīze, saskaras ar daudzām grūtībām pielāgot finanšu pakalpojumu tiesisko un darbības vidi, lai atbalstītu dzīvotspējīgu un efektīvu finanšu sistēmu nākotnē un pēc iespējas samazinātu risku, ka sistēmiski satricinājumi turpmāk varētu atkārtoties.
- (45) Akūtākās problēmas, ar kurām pašlaik saskaras Islandes finanšu uzņēmumi, ir saistītas ar to, ka bankas darbojas saudzīgā vidē ar kapitāla kontroli un vispārējo noguldījumu garantiju. Bankām tagad jāsaprot, ka jābūt gatavām darboties vidē, kas vairāk pakļauta riskam, kāda tā būs, kad kapitāla kontrole tiks atcelta un noguldījumu garantijas no jauna tiks piemērotas saskaņā ar attiecīgo ES/EZZ direktīvu noteikumiem ⁽²⁶⁾. Islandes iestādes ir uzsvērušas, ka, ieviešot jaunus noteikumus šajā jomā, jārikojas īpaši piesardzīgi.
- (46) Cita liela problēma ir nepieciešamība turpmāk pielāgot tiesisko un normatīvo regulējumu, lai atbalstītu stabilu un efektīvu finanšu sistēmu, kas būtu saskaņota arī ar EEZ starptautisko noteikumu attīstību ⁽²⁷⁾.

2.6. Konkurences situācija Islandes finanšu nozarē

- (47) Saskaņā ar jaunāko informāciju no Islandes iestādēm ⁽²⁸⁾ konkurence finanšu tirgū kopš banku bankrota ir radikāli mainījies. Finanšu uzņēmumu skaits ir samazinājies, jo vairākas krājbankas, komercbankas un specializēti aizdevēji tiek likvidēti vai ir apvienoti ar citiem uzņēmumiem ⁽²⁹⁾. Finanšu uzņēmumu skaits turpina samazināties, nesenākie piemēri ir *Landsbankinn* un *SpKef* apvienošana 2011. gada martā, *Íslandsbanki* un *Byr* apvienošana 2011. gada decembrī un *Landsbankinn* un *Svarfdaelir* krājbankas apvienošana, ko Iestāde apstiprināja ar 2012. gada 20. jūnija Lēmumu Nr. 226/12/COL. Ar finanšu uzņēmumu skaita samazināšanos un lielākajām bankām

⁽²⁵⁾ Par šo tematu sk., piemēram, ekonomikas lietu ministra 2012. gada marta ziņojumu Altīngam "Islandes finanšu sistēmas turpmākā struktūra". Ministrija uzskata, ka šis ziņojums tiek uzskatīts par katalizatoru kompetentai diskusijai par šo nozīmīgo tematu, jo tajā nav ietverti pilnībā noformulēti priekšlikumi, bet aprakstīti galvenie jautājumi un novērojumi attiecībā uz starptautisko attīstību. Ziņojums ir pieejams vietnē <http://eng.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf>.

⁽²⁶⁾ Parastu apstākļu atjaunošana attiecībā uz noguldījumu garantijām ietver ne tikai valsts atbalsta atcelšanu šīm garantijām, bet arī Likuma par ārkārtas stāvokli noteikumu pārskatīšanu, saskaņā ar kuru noguldījumiem, uz kuriem ar likumu attiecas noguldījumu garantijas, finanšu uzņēmuma likvidācijas gadījumā ir prioritāte. Tas dod ievērojamu garantiju noguldītājiem, kas ir būtiski, ņemot vērā, ka 2008. gada banku bankrots joprojām ir ļoti saglabājies cilvēku atmiņā. No otras puses, šis noteikums varētu būt kavēklis bankām dažādot savu finansēšanas mehānismu.

⁽²⁷⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmē minētā ekonomikas lietu ministra ziņojuma 9. nodaļu. Iesniedzot šo ziņojumu, ekonomikas lietu ministrs izveidoja arī banku ekspertu grupu, kurā darbojas arī ārvalstu speciālisti, lai sagatavotu visaptveroša tiesiskā un normatīvā regulējuma priekšlikumus Islandes finanšu tirgum kopumā. Saskaņā ar to pašu ziņojumu Islandes iestādes paredz arī pētīt citus nākotnes risinājumus, tostarp iespējamu investīciju un komerciālo banku darbību nodalīšanu, finanšu stabilitātes tiesību aktu izveidošanu un iespējamās izmaiņas finanšu pakalpojumu regulatīvo iestāžu atbildības sadalījumā. No Islandes iestāžu paziņojumiem ir arī skaidrs, ka monetārās politikas regulējuma pārskatīšana paliek darba kārtībā neatkarīgi no iespējas, vai Islande kļūst par Eiropas Savienības locekli vai nē, kā vēl viens iespējams veids, kā uzlabot ekonomikas pārvaldību un nodrošināt, ka regulatori redz situāciju kopumā un efektīvi piemēro visatbilstošākos makrouzraudzības instrumentus.

⁽²⁸⁾ Sk. ekonomikas lietu ministra ziņojuma Altīngam "Islandes finanšu sistēmas turpmākā struktūra" 6. nodaļu, vietnē <http://eng.efnahagsraduneyti.is/publications/news/nr/3559>.

⁽²⁹⁾ Kopš 2008. gada rudens vairāki finanšu uzņēmumi ir pazuduši no tirgus (bez "vecajām" lielajām komercbankām *Gltinir*, *Kaupthing* un *Landsbanki*): *Sparisjóabanki Íslands* (bijusī *Icebank*), Reikjavīkas krājbanka (*SPRON*), *Sparisjóður Mýrasýslu* (*Myrasysla* krājbanka *SPM*), *VBS* investīciju banka un *Askar* kapitāla investīciju banka. Arī *Straumur-Burdaras* investīciju bankas un *Saga* kapitāla investīciju bankas operācijas ir ievērojami samazinājušās.

pārņemot noguldījumus no bankām, kas tiek likvidētas, ir palielinājusies koncentrācija iekšzemes tirgū. No otras puses, jauno banku visuresošā klātbūtne EEZ finanšu tirgos ir daudz mazāka salīdzinājumā ar to priekšgājējām, jo starptautiskās banku operācijas ir likvidētas.

- (48) Turklāt iekšzemes tirgus ir ievērojami samazinājies, jo daži pakārtotie tirgi ir izzuduši vai to stāvoklis ir ievērojami pasliktinājies. Vērtspapīru tirgus gandrīz pilnīgas izzušanas un kapitāla kontroles ieviešanas dēļ ir samazinājušās operācijas vērtspapīru un valūtas tirgos, un tā rezultātā ir ierobežotas ieguldījumu iespējas. Ar ieguldījumu apjomu ekonomikā vēsturiski zemā līmenī un mājsaimniecību un uzņēmumu vispārēji augsto aizņemto līdzekļu apjoma līmeni pieprasījums pēc kredīta ir mazs. Kopš sabrukuma bankas ir centušās pievērsties galvenokārt iekšējām problēmām un aizdevumu portfeļu pārstrukturēšanai, kā arī dažu lielāko korporatīvo klientu pārstrukturēšanai.
- (49) Pirms finanšu krīzes krājbanku kopējā tirgus daļa noguldījumos bija aptuveni 20–25 %. Tagad tā ir sarukusi līdz aptuveni 2–4 %. Tirgu atstājošo krājbanku un komercbanku zaudētās tirgus daļas ieguva trīs lielākās komercbankas – *Arion Bank*, *Íslandsbanki* un *Landsbanki*. Tagad trim lielajām bankām kopā pieder aptuveni 90–95 % no tirgus salīdzinājumā ar 60–75 % iepriekš, un *Landsbankinn* tirgus daļa ir nedaudz lielāka. Bez 10 reģionālajām krājbankām, kurām pašlaik pieder aptuveni 2–4 % no tirgus, vienīgais cits tirgus dalībnieks ir pārstrukturētā *MP Bank* ⁽³⁰⁾ ar tirgus daļu aptuveni 1–5 %.
- (50) Tādējādi Islandes finanšu tirgus kļuva izteikti oligopols un trīs lielākie uzņēmumi kopā varēja iegūt dominējošu stāvokli tirgū. Islandes Konkurences iestāde (*ICA*), kurai Iestāde lūdza izteikt viedokli par konkurences situāciju Islandē un iespējamiem uzlabojumiem, uzskata, ka pastāv ievērojami šķēršļi iekļūšanai Islandes banku tirgū. Tam ir kaitējoša ietekme uz konkurenci. Pastāv arī konkrēti traucējumi patērētājiem mainīt bankas. Turklāt Islandes iestādes atzina, ka ar Islandes mazo un netirgojamo valūtu Islandes kronu saistītie valūtas maiņas kursa riski ir papildus ierobežojuši konkurenci un atturējuši ārvalstu bankas un uzņēmumus ienākt Islandes tirgū.
- (51) *ICA* pēdējā laikā ir pievērsusi uzmanību konkrētam jautājumam par IT infrastruktūru banku operācijām un banku sadarbību šajā saistībā. Tas attiecas uz finanšu iestāžu kopīgo īpašumu – IT pakalpojumu sniedzēju *Reiknistofa bankanna* (Islandes banku datu centru *RB*). Šis temats ir ietverts attiecīgā gadījuma novērtējumā un bija viens no jautājumiem, ko Iestāde apsprieda ar Islandes iestādēm un bankām.
- (52) *RB* ir trīs galveno Islandes banku, divu krājbanku, Islandes krājbanku asociācijas un trīs Islandes galveno maksājumu karšu apstrādātāju kopīgs īpašums. *Landsbankinn* pieder 36,84 % no akcijām *RB*, *Íslandsbanki* – 29,48 % un *Arion Bank* – 18,7 %. Tātad trim komercbankām kopā pieder 85,02 % no *RB* akcijām. *RB* klienti ir tā īpašnieki, Islandes Centrālā banka un citas finanšu iestādes, kā arī valdības un publiskā sektora struktūras. Banku sadarbība šajā jomā ir plaša, jo *RB* ir izveidojis tīrvērtes un norēķinu sistēmu Islandē. Tas sniedz arī daudzus banku pamatpakalpojumu risinājumus, kas attiecas uz daudziem lietotājiem, un tos izmanto lielākā daļa Islandes banku. Turklāt *RB* pārvalda e-rēķinu un e-maksājumu sistēmu uzņēmumiem un privātpersonām.
- (53) *ICA* uzskata, ka sabrukums 2008. gadā ir padarījis īpaši neaizsargātas mazākās bankas un krājbankas. Mazākiem finanšu uzņēmumiem nepieciešamie IT pakalpojumi bija ļoti nozīmīgi, jo tos var uzskatīt par vienu no šķēršļiem jauniem tirgus dalībniekiem, lai iekļūtu tirgū. IT pakalpojumu platformu attiecībā uz lielākajiem finanšu

⁽³⁰⁾ Bankas akcionāru sapulcē 2011. gada 11. aprīlī tika noslēgts līgums par (vecās) *MP* bankas operāciju Islandē un Lietuvā pārdošanu, un vairāk nekā 40 jauni akcionāri ieguldīja ISK 5,5 miljardus jaunās bankas akcijās. Citas vecās bankas operācijas paturēja iepriekšējie īpašnieki, un tās tika nodotas jaunai juridiskai struktūrai *EA fjárfestingarfelag hf*. Sīkāku informāciju sk. *MP* bankas 2011. gada 11. aprīļa ziņojumā presei, kas pieejams vietnēs <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1511> un <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1510>.

uzņēmumiem lielā mērā ir nodrošinājis RB un attiecībā uz krājbankām un mazākiem tirgus dalībniekiem – *Teris*. Pēc daudzu mazo finanšu uzņēmumu slēgšanas pēdējos gados *Teris* zaudēja nozīmīgu savu ieņēmumu daļu, kā rezultātā 2012. gada janvārī tas pārdeva RB dažus no saviem IT risinājumiem. Kā apgalvo RB un *Teris*, šā darījuma mērķis cita starpā bija nodrošināt pastāvīgu IT pakalpojumu sniegšanu mazākiem finanšu uzņēmumiem.

- (54) ICA ir izmeklējusi divus gadījumus attiecībā uz RB. Pirmkārt, vai banku un citu finanšu uzņēmumu kopīga atbildība un sadarbība attiecībā uz RB būtu jāuzskata par aizliegtu vienošanos saskaņā ar Islandes Likuma par konkurenci 10. pantu. Otrkārt, RB iegādāto *Teris* lielāko aktīvu saderība tiek novērtēta saskaņā ar tā paša likuma noteikumiem attiecībā uz apvienošanu. Tomēr 2012. gada maijā šo divu gadījumu izskatīšana tika izbeigta ar strīda izšķiršanu starp RB un tā īpašniekiem, no vienas puses, un ICA, no otras puses ⁽³¹⁾.
- (55) Bez iepriekš minētajām bažām, kas attiecas tieši uz Islandes finanšu tirgu, ICA ir īpaši norādījusi uz nepieciešamību bez nepamatotas kavēšanās pabeigt strādājošu uzņēmumu ⁽³²⁾ pārdošanu un pārstrukturēšanu. Bankas ir pārņēmušas daudzus strādājošus uzņēmumus (kā šo uzņēmumu kreditori) to lielo parādu dēļ pēc 2008. gada ekonomikas krīzes. ICA uzskata, ka var rasties interešu konflikts, ja bankas sniedz finanšu pakalpojumus uzņēmumiem, kuri vienlaicīgi ir to īpašums. ICA uzskata, ka tiešas vai netiešas banku īpašumtiesības ⁽³³⁾ ir visizplatītākā un bīstamākā konkurences problēma pēc finanšu krīzes, jo tā ietekmē gandrīz visus uzņēmumus un nozares Islandē. ICA uzskata, ka straujāka uzņēmumu pārstrukturēšana uzlabotu konkurenci finanšu tirgū. Gadījumos, kad uz banku iesaistīšanos to korporatīvo klientu pārstrukturēšanā ir attiekušās paziņošanas prasības saskaņā ar valsts īstenotu apvienošanas kontroli, ICA šajā saistībā bieži ir izveidojusi nosacījumus attiecībā uz banku līdzdalību. Tomēr visaptverošs problēmu risinājums šķiet sarežģīts, jo tas attiecas galvenokārt uz Islandes uzņēmējdarbības nozares aizņemto līdzekļu lielo īpatsvaru.
- (56) Visas trīs komercbankas, t. i., *Arion Bank*, *Íslandsbanki* un *Landsbankinn*, savos iesniegtajos dokumentos Iestādei ir izteikušas viedokli, ka konkurences apstākļos Islandes finanšu tirgū kopš 2008. gada rudens nav notikušas būtiskas izmaiņas, kas radītu bažas. Tirgū valdīja efektīva konkurence bez jebkādas norādes uz trīs lielāko dalībnieku slepenu rīcību. Pārbaudot konkurences apstākļus tirgū, ICA nav pievērsusi uzmanību dažiem galvenajiem faktoriem, piemēram, tam, ka ārvalstu bankas jau sen aktīvi konkurē ar Islandes bankām finanšu pakalpojumu sniegšanā tādiem lielākajiem klientiem kā uzņēmumiem, kas galvenokārt veic eksporta darbības (zivsaimniecībām, energoietilpīgai nozarei utt.), kā arī valsts un pašvaldību darbībai.
- (57) Tomēr šis viedoklis ir pretrunā Islandes iestāžu iesniegtajos dokumentos izteiktajam viedoklim, kā norādīts iepriekš minētajā ekonomikas lietu ministra ziņojumā *Altingam*, un ICA viedoklim. Turklāt, kā aprakstīts turpmāk, *Íslandsbanki*, neskatoties uz dažām atrunām attiecībā uz konkurences apstākļu analīzi, nolēma noteikt konkrētas saistības ar mērķi ierobežot konkurences kropļošanu saistībā ar attiecīgajiem atbalsta pasākumiem. Šīs saistības ir uzskaitītas pielikumā.

⁽³¹⁾ Saskaņā ar šo vienošanos RB un tā īpašnieki ir vienojušies par vairākām saistībām ar mērķi novērst konkurences kropļojumus, ko rada RB operācijas un to īpašnieku kopējās operācijas. Saistībās cita starpā noteikts, ka RB tiks pārvaldīts saskaņā ar vispārējiem komerciāliem no tā īpašniekiem neatkarīgiem nosacījumiem un lielākā daļa no RB valdes locekļiem būs no īpašniekiem neatkarīgi speciālisti, piekļuve RB sistēmām un pakalpojumiem tiks dota nediskriminējošā veidā un RB sniegto pakalpojumu nosacījumi būs vienādi neatkarīgi no tā, vai klients ir vai nav RB akcionārs. Pašreizējie RB īpašnieki ir apņēmušies regulāri piedāvāt pārdošanai daļu no saviem turējumiem RB ar mērķi atvieglot uzņēmumiem, kas nav saistīti ar finansēm, iegādāties īpašumtiesības RB. Šādus uzaicinājumus izsaka vismaz reizi divos gados, līdz vismaz trešā daļa no kopējām RB akcijām tiks pārdotas personām, kas nav pašreizējie akcionāri, vai piedāvātas pārdošanai akciju piedāvājumos.

⁽³²⁾ ICA terminu "strādājoši uzņēmumi" lieto attiecībā uz banku turējumiem parasti ar finansēm nesaistītos uzņēmumus, ko bankas ir iegādājušas saistībā ar savu aizdevumu portfeļu pārstrukturēšanu, izmantojot parāda aizstāšanu ar pašu kapitālu vai citādi. Līdzīgi Iestāde terminu "strādājošs uzņēmums" lieto attiecībā uz reālās ekonomikas uzņēmumu, kas nav saistīts ar bankas pamatuzņēmējdarbību finanšu tirgos.

⁽³³⁾ Šajā saistībā Iestāde uzskata, ka netieša līdzdalība nozīmē to, ka uzņēmumu lielo parādu dēļ bankas var ietekmēt un kontrolēt uzņēmumus.

3. PASĀKUMU APRAKSTS

3.1. Atbalsta saņēmējs

- (58) Kā aprakstīts iepriekš, *Glitnir* bankrotēja 2008. gadā tāpat kā divas citas lielas Islandes komercbankas. Lai nodrošinātu iekšzemes banku nozares darbības turpināšanos, Islandes iestādes veica konkrētus pasākumus, lai atjaunotu dažas (vecās) *Glitnir Bank hf* operācijas, tostarp *New Glitnir Bank hf* (tagad pārsaukta par *Íslandsbanki*) izveidi un kapitalizāciju.

3.1.1. *Glitnir Bank*

- (59) Pirms finanšu krīzes 2008. gadā *Glitnir Bank* bija trešā lielākā banka Islandē. Īsi pirms tās bankrota 2008. gada jūnija beigās tās bilances apmērs sasniedza ISK 3862 miljardus. Bankas lielākie tirgi bija Islandē un Norvēģijā, kur tā piedāvāja dažādus finanšu pakalpojumus, tostarp korporatīvos bankas pakalpojumus, investīciju bankas pakalpojumus, kapitāla tirgu pārvaldību, ieguldījumu pārvaldību un maza apjoma bankas pakalpojumus. *Glitnir* veica operācijas arī Somijā, Zviedrijā, Dānijā, Apvienotajā Karalistē, Luksemburgā, ASV, Kanādā, Ķīnā un Krievijā. Tai bija vairāki meitasuzņēmumi, no kuriem nozīmīgākie bija: *Glitnir AB* (Zviedrijā); *Glitnir Bank Oyi* (Somijā); *Glitnir Bank ASA* (Norvēģijā); *Glitnir Bank Luxembourg SA*; un *Glitnir* aktīvu pārvaldības uzņēmums Luksemburgā. Bankas starptautiskā paplašināšanās bija balstīta uz diviem specializētiem nozares sektoriem – jūras dzīvniekiem un ilgtspējīgu enerģiju⁽³⁴⁾. Bankas akcijas bija iekļautas Islandes OMX biržas sarakstā.

3.1.2. *Íslandsbanki*

- (60) *Glitnir* pārņēma banka *Íslandsbanki* ir universāla banka, kas piedāvā visaptverošu finanšu pakalpojumu kopumu privātpersonām, mājsaimniecībām, uzņēmumiem un profesionāliem ieguldītājiem Islandē un specializējas divos nozares sektoros – jūras dzīvnieki un ģeotermālā enerģija. Pēc apvienošanās ar *Byr* bankas aktīvu apmērs tagad ir aptuveni ISK 800 miljardi. Tai ir aptuveni 1 100 darbinieku, un tā ir Islandes trešā lielākā banka, vērtējot pēc kopējiem aktīviem. Bankas produkti un pakalpojumi ir iedalīti četrās struktūrvienībās: Maza apjoma bankas pakalpojumi, Korporatīvie bankas pakalpojumi, Tirgi un Līdzekļu pārvaldība. *Íslandsbanki* apgalvo, ka tās tirgus daļa ir no [20] līdz [40] % visos šajos uzņēmējdarbības segmentos.

3.1.2.1. Maza apjoma bankas pakalpojumi – Islandē

- (61) Maza apjoma bankas pakalpojumu struktūrvienība sniedz maza apjoma bankas pakalpojumus privātpersonām, mājsaimniecībām un maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Struktūrvienība ietver *Íslandsbanki* filiāļu tīklu, bankas uz aktīviem balstīto finansējumu struktūrvienību un neatkarīgi strādājošu meitasuzņēmumu *Kreditkort*, kas ir vadošais kredītkaršu izdevējs Islandē.
- (62) Jaunākie pieejamie statistiskie dati liecina, ka *Íslandsbanki* tirgus daļa maza apjoma pakalpojumu sektorā ir [> 30] %.

3.1.2.2. Korporatīvie bankas pakalpojumi – Islandē

- (63) Korporatīvo bankas pakalpojumu (CB) struktūrvienība sniedz aizdevumu pakalpojumus un citus ar kredītiem saistītus pakalpojumus vidējiem un lieliem uzņēmumiem Islandē, kurus parasti sauc par “lielākajiem 300”. Turklāt korporatīvo risinājumu struktūrvienība, kas darbojas CB ietvaros, vada un pārvalda grūtībās nonākušo lielo uzņēmumu portfeļu pārstrukturēšanu.
- (64) Jaunākie pieejamie statistiskie dati liecina, ka *Íslandsbanki* tirgus daļa korporatīvo banku pakalpojumu sektorā ir [> 30] %.

⁽³⁴⁾ *Glitnir* 2007. gada pārskats, 40. lpp. Pārskats ir pieejams vietnē: http://tools.euroland.com/arinhhtml/is-isb/2007/ar_eng_2007/ *Glitnir* 2007. gada konsolidētie finanšu pārskati pieejami vietnē: http://en.sff.is/media/auglysingar/Glitnir_-Annual_Report_2007.pdf.

3.1.2.3. T i r g i

- (65) Tirgu struktūrvienība piedāvā uzņēmumu finanšu, vērtspapīru un ārvalstu valūtas un naudas tirgu produktu pakalpojumu pilnu klāstu Islandē, kā arī uzņēmumu finanšu konsultācijas ģeotermālās enerģijas un jūras dzīvnieku nozarēs ASV.
- (66) Jaunākie pieejamie statistiskie dati liecina, ka *Íslandsbanki* tirgus daļa ir [> 5] % no pašu kapitāla tirgus ⁽³⁵⁾, [> 20] % no obligāciju tirgus, [> 30] % no ārvalstu valūtas (FX) tirgus un aptuveni [$35-45$] % no uzņēmumu finanšu tirgus ⁽³⁶⁾.

3.1.2.4. L ī d z e k ļ u p ā r v a l d ī b a – V Í B

- (67) Līdzekļu pārvaldības struktūrvienība sniedz visu apjomu klientiem institucionālās tirdzniecības pakalpojumus, bankas pakalpojumus privātpersonām (klientiem ar liela apjoma līdzekļiem) un privāto ieguldījumu pakalpojumus (klientiem ar maza apjoma līdzekļiem) un trešo personu fondu pakalpojumus. Turklāt VIB piedāvā fondu pārvaldību un administrāciju, izmantojot tās neatkarīgi pārvaldīto un strādājošo meitasuzņēmumu *Íslandssjóðir hf.*
- (68) Jaunākie pieejamie statistiskie dati liecina, ka *Íslandsbanki* tirgus daļa ir [> 30] % no korporatīvās un institucionālās tirdzniecības, [> 30] % no maza apjoma ieguldījumu pakalpojumiem, [> 25] % no banku pakalpojumu privātpersonām tirgiem, [> 35] % no kopieguldījumu fondu pārvaldības tirgiem un [> 15] % no privāto pensiju pakalpojumu tirgus ⁽³⁷⁾.

3.2. Vecās un jaunās bankas salīdzinājums

3.2.1. *Glitnir* un *Íslandsbanki* salīdzinājums (2008. gads)

1. tabula

***Íslandsbanki* sākotnējā bilance salīdzināta ar *Glitnir* 2008. gada pirmās puses bilanci**

	Íslandsbanki hf.	Glitnir banki hf.	
(ISK m)	15.10.2008	30.6.2008	Δ %
Cash and balances with Central Bank	53 829	37 550	43 %
Derivatives	0	278 404	- 100 %
Bonds and debt instruments	3 762	217 873	- 98 %
Shares and equity instruments	3 944	71 767	- 95 %
Securities used for hedging	0	162 332	- 100 %
Loans to banks	10 597	328 027	- 97 %
Loans to customers	482 536	2 548 164	- 81 %
Investments in associates	296	540	- 45 %
Investment property	1 589	5 539	- 71 %
Property and equipment	1 773	4 897	- 64 %
Intangible assets	107	63 218	- 100 %
Deferred tax assets	34	2 018	- 96 %
Non-current assets held for sale	1 894	908	109 %

⁽³⁵⁾ *Íslandsbanki* ir otrā lielākā tirgus daļa NASDAQ OMX ICE, fiksēts ienākumu tirgus saskaņā ar apgrozījuma datiem 2011. gadā.

⁽³⁶⁾ Tomēr, tā kā lielākā daļa no darījumiem, kas veido bankas tirgus daļu šajā uzņēmējdarbības segmentā, nav publiski paziņoti, šie ir tikai Islandes iestāžu iesniegti labākie iespējamie aprēķini.

⁽³⁷⁾ Tomēr, tā kā lielākā daļa no darījumiem, kas veido bankas tirgus daļu šajā uzņēmējdarbības segmentā, nav publiski paziņoti, šie ir tikai Islandes iestāžu iesniegtie labākie iespējamie aprēķini.

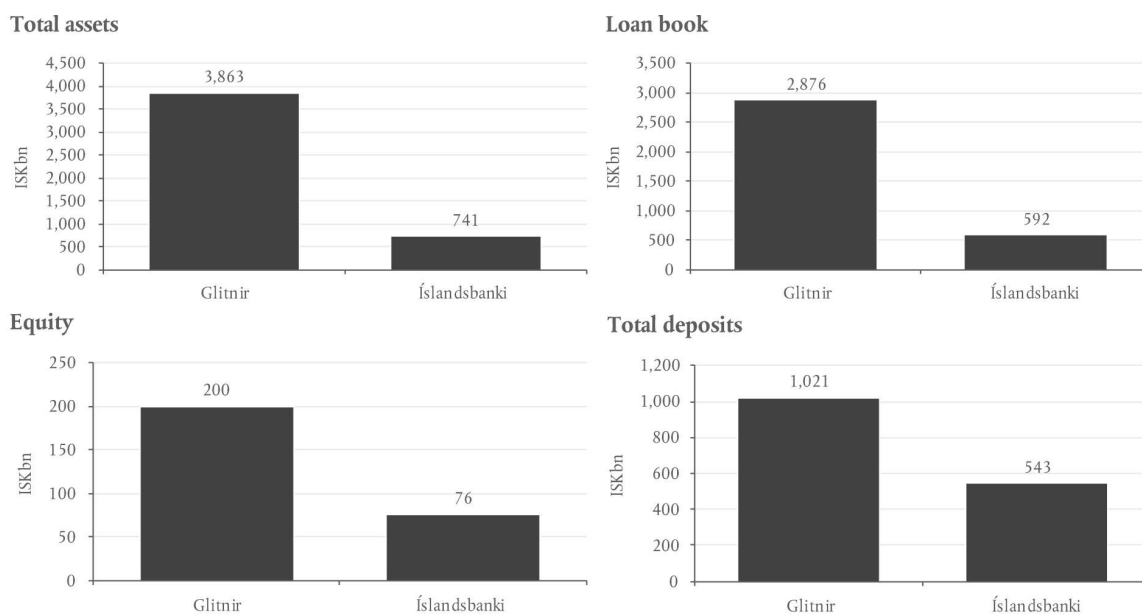
	Íslandsbanki hf.	Glitnir banki hf.	
(ISK m)	15.10.2008	30.6.2008	Δ %
Share subscription	64 225	0	100 %
Other assets	5 279	141 560	- 96 %
Total Assets	630 965	3 862 797	- 84 %
Short positions	0	23 312	- 100 %
Derivatives	0	109 903	- 100 %
Deposits from Central Bank & banks	134 303	311 775	- 57 %
Deposits from customers	361 302	709 584	- 49 %
Debt issued and other borrowed funds	53 808	2 241 976	- 98 %
Subordinated loans	103	145 902	- 100 %
Post-employment obligations	0	696	- 100 %
Current tax liabilities	34	812	- 96 %
Deferred tax liabilities	0	4 937	- 100 %
Non-current liabilities held for sale	1 285	0	100 %
Other liabilities	14 471	113 465	- 87 %
Total Liabilities and Equity	565 306	3 662 362	- 85 %
Share capital	10 000	14 547	- 32 %
Share premium	55 000	53 174	3 %
Other reserves		37 143	- 100 %
Retained earnings		94 744	- 100 %
Minority interest	660	727	- 9 %
Total Equity	68 030	200 435	- 66 %
Total Liabilities and Equity	630 965	3 862 797	- 84 %

- (69) Ir lielas atšķirības starp jauno un veco banku gan attiecībā uz to operācijām, gan apjomu. *Íslandsbanki* galvenokārt ir iekšzemes banka bez jebkādam licencētām banku operācijām ārvalstīs, savukārt *Glitnir* bija starptautiska banka, kas veica operācijas 11 valstīs. *Íslandsbanki* ir četri uzņēmējdarbības segmenti – komerciāli/maza apjoma bankas pakalpojumi, aktīvu pārvaldība, korporatīvie un investīciju bankas pakalpojumi un kases operācijas un kapitāla tirgi –, kas visi ir orientēti uz iekšzemes tirgu. Īpaši *Íslandsbanki* operāciju apjoms ir ievērojami mazāks nekā *Glitnir*; vecās bankas bilances apmērs ISK 3862 miljardi salīdzinājumā ar jaunās bankas ISK 631 miljardu ir samazinājies par 84 %. Vecās bankas 2008. gada jūnija bilances salīdzinājums ar jaunās bankas sākotnējo bilanci attēlots iepriekš 1. tabulā.

- (70) *Glitnir* bija dažādi finansējuma veidi, un tā bija liela visā pasaulē pārdotu obligāciju emitētāja. Savukārt *Íslandsbanki* finansējums balstās galvenokārt uz noguldījumiem. Tas kopā ar iespējamu bankas nespēju piekļūt līdzīgiem finansējuma avotiem, kādi bija pieejami tās priekšgājējai bankai (vismaz īstermiņā), ierobežo bankas izaugsmes spēju. Divu banku galveno rādītāju salīdzinājums 1. grafikā parāda būtiskas atšķirības ⁽³⁸⁾:

1. grafiks

Íslandsbanki tās izveidošanas brīdī salīdzinājumā ar *Glitnir* 2008. gadā (Q2), atlasīti dati

- (71) Jaunajai bankai ir arī ievērojami mazāks personāla sastāvs. *Glitnir* pilnslodzes ekvivalentu darbinieku vidējais skaits 2008. gada pirmajā pusē bija 2174 salīdzinājumā ar *Íslandsbanki* 1110 darbiniekiem (ieskaitot meitasuzņēmumus) 2009. gada pirmajā pusē – starpība ir 49 %. Iekšzemes operāciju statistiskie dati vienā laika periodā parāda tikai to, ka jaunajā bankā bija par 242 darbiniekiem mazāk nekā *Glitnir*.

3.3. Valsts juridiskais pamats atbalsta pasākumam

— Likums Nr. 125/2008 par valsts kases līdzekļu izmantošanas atļauju neparastos finanšu tirgus apstākļos utt., parasti saukts par Likumu par ārkārtas stāvokli

- (72) Likums par ārkārtas stāvokli ļāva FME iestādei iejaukties “ārkārtas apstākļos” un pārņemt finanšu iestāžu pilnvaras akcionāru sapulcēs un padomes sanāksmēs un lemt par to aktīvu un pasīvu izvietojumu. FME bija piešķirtas pilnvaras arī iecelt tās pārņemto finanšu uzņēmumu strīdu izšķiršanas komitejas, kas ietvēra pilnvaras akcionāru sapulcēs. Iestāžu likvidēšanā minētais likums dod prioritāti noguldījumu turētāju prasībām un noguldījumu garantiju sistēmām. Likums piešķir arī pilnvaras Islandes Finanšu ministrijai izveidot jaunas bankas. Likums par ārkārtas stāvokli ietver grozījumus Likumā Nr. 161/2002 par finanšu uzņēmumiem, Likumā Nr. 87/1998 par finanšu darbību oficiālu uzraudzību, Likumā Nr. 98/1999 par noguldījumu garantijām un ieguldītāju kompensācijas sistēmu un Likumā Nr. 44/1998 par mājokļu jautājumiem.

— Papildu Valsts budžeta likums 2008. gadam (4. pants)

— Valsts budžeta likums 2009. gadam (6. pants)

⁽³⁸⁾ Grafiki ir balstīti uz *Glitnir* datiem 2008. gada pirmajā pusē un *Íslandsbanki* datiem 2009. gada pirmajā pusē.

3.4. Atbalsta pasākumi

- (73) Islandes iestāžu intervence pēc *Glitnir Bank* bankrota tika aprakstīta iepriekš, un sīkāk tā ir aprakstīta lēmumā par procedūras uzsākšanu. Intervences būtību apkopojošā veidā var izklāstīt šādi: FME 2008. gada 7. oktobrī pārņēma *Glitnir* kontroli, un iekšzemes pasīvi un iekšzemes aktīvi (lielākā daļa) tika pārvesti uz *New Glitnir*. Šī pārvešana bija jākompensē vecajai bankai/tās kreditoriem, saņemot aktīvu un pasīvu starpības summu. Tā kā noteikt šo starpību izrādījās grūti un laikietilpīgi, valsts piešķīra nelielu sākotnējo kapitālu un uzņēmās saistības vajadzības gadījumā piešķirt papildu kapitālu. Tad tā kapitalizēja banku, pirms beidzot oktobrī tika noslēgta vienošanās starp valsti un vecās bankas kreditoriem, kā rezultātā valsts daļa bankā samazinājās no 100 % līdz 5 %. Iestāde šo datumu – 2009. gada 15. oktobri – uzskata par 5 gadu pārstrukturēšanas perioda sākumu, un periods attiecīgi ilgs līdz 2014. gada 15. oktobrim.
- (74) Nākamajā iedaļā aprakstīti šie valsts intervences aspekti, kas ir novērtējamie atbalsta pasākumi saskaņā ar EEZ līguma 61. pantu.

3.4.1. 1. līmeņa kapitāls

- (75) Valsts divas reizes piešķīra 1. līmeņa kapitālu – pirmo reizi, kad tika izveidota *New Glitnir*, un otrreiz, kad tā pilnībā kapitalizēja banku (un ar atpakaļejošu spēku); pēc tam sekoja vienošanās ar vecās bankas kreditoriem, saskaņā ar kuru valsts paturēja 5 % daļu bankā.

3.4.1.1. Sākotnējais kapitāls

- (76) Pēc jaunās bankas *Íslandsbanki* izveidošanas valsts piešķīra ISK 775 miljonus skaidrā naudā kā sākotnējo kapitālu jaunajai bankai un papildus uzņēmās saistības piešķirt līdz ISK 110 miljardiem jaunajai bankai apmaiņā pret visu tās pašu kapitālu. Iepriekš minētā pirmā summa atbilst Islandes tiesību aktos noteiktajam kapitāla minimumam bankas izveidošanai. Otrā summa tika aprēķināta kā 10 % no līdzīga apjoma bankas riska svērto aktīvu bilances, un tā tika iekļauta 2009. gada valsts budžetā kā valdības līdzekļu piešķirums, lai risinātu ārkārtēju situāciju finanšu tirgos. Šis kapitāla piešķirums bija paredzēts kā atbilstošs nodrošinājums bankas darbībai līdz brīdim, kad būtu iespējams atrisināt problēmas saistībā ar tās galīgo rekapitalizāciju, ietverot tās sākotnējās bilances apmēru, balstoties uz vecajai bankai par pārvestajiem aktīviem maksājamās kompensācijas novērtējumu.

3.4.1.2. Kapitāla iepludināšana un 5 % daļas paturēšana saskaņā ar vienošanos ar vecās bankas kreditoriem

- (77) Islandes valdība un *Glitnir* strīdu izšķiršanas komiteja 2009. gada 20. jūlijā noslēdza vienošanos attiecībā uz *Íslandsbanki* sākotnējo rekapitalizāciju un *Glitnir* kreditoriem maksājamās kompensācijas pamatu apmaiņā pret lielākās daļas iekšzemes aktīvu un noguldījumu pārvešanu no *Glitnir* ⁽³⁹⁾. Balstoties uz šo vienošanos, valsts 2009. gada 14. augustā apņēmas piešķirt *Íslandsbanki* papildu pašu kapitālu ISK 64,2 miljardu apmērā, palielinot bankas kopējo pašu kapitālu līdz ISK 65 miljardiem, kas tai bija nepieciešams, lai ievērotu FME prasību attiecībā uz 1. līmeņa kapitāla rādītāju – 12 %. Vienošanās ietvēra divus iespējamus risinājumus attiecībā uz pārvesto neto aktīvu apmaksāšanu un līdzdalību pašu kapitālā; vai nu *Glitnir* parakstītos uz akciju vairākumu *Íslandsbanki* un tai tiktu samaksāts par pārvestajiem aktīviem ar bankas akcijām vai arī parakstīšanās netiktu veikta, valdības rekapitalizācija saglabātos un valdība turpinātu paturēt *Íslandsbanki* īpašumtiesības. *Glitnir* tika dots laiks līdz 2009. gada 30. septembrim izlemt, kuru risinājumu izvēlēties; vēlāk šis termiņš tika pagarināts līdz 2009. gada 15. oktobrim. 2009. gada 15. oktobrī tika paziņots, ka *Glitnir* strīdu izšķiršanas komiteja tās kreditoru vārdā ir nolēmusi pieņemt 95 % no *Íslandsbanki* akciju kapitāla kā kompensāciju par aktīviem, kas bija pārvesti no vecās bankas uz jauno banku. Valsts paturēja atlikušos 5 %.

⁽³⁹⁾ Šī vienošanās tika nedaudz grozīta 2009. gada 31. jūlijā, 2009. gada 14. augustā un 2009. gada 4. septembrī, un galīgā vienošanās tika parakstīta 2009. gada 13. septembrī.

- (78) Vienošanās paredzēja arī to, ka strīdu izšķiršanas komiteja (kreditori) atlīdzinās valstij kopējos uzkrātos procentus no tās ieguldījuma periodā, kad valdībai piederēja banka par summu ISK 8,3 miljardi. Šie ienākumi sasniedza 12,8 %, kas attiecīgi gadā bija 13,9 %, un noslēdza norēķinus attiecībā uz šiem no *Glitnir* uz *Íslandsbanki* pārvestajiem aktīviem pēc banku bankrota 2008. gada oktobrī.

3.4.2. 2. līmeņa kapitāla iemaksa

- (79) Valdība 2009. gada 15. oktobrī piešķir bankai arī subordinētu aizdevumu, lai stiprinātu tās pašu kapitālu un likviditātes pozīciju atbilstīgi FME kapitāla prasībām. Subordinētais aizdevums ir pieejams EUR valūtā, un tā apmērs ir ISK 25 miljardi 2. līmeņa kapitāla tāda instrumenta formā, kas ļauj *Íslandsbanki* emitēt nenodrošinātas subordinētas parādzīmes. Parādzīmju termiņš ir desmit gadi sākot no 2009. gada 30. decembra. Instrumentā ir ietverts stimuls izbeigt šo instrumentu, paaugstinot procentu likmi pēc pieciem gadiem. Saskaņā ar vienošanos procentu likme gadā pirmajos piecos gados ir 400 bāzes punkti virs EURIBOR⁽⁴⁰⁾, un laikposmā no pieciem līdz desmit gadiem pēc vienošanās termiņa beigām procentu likme gadā ir 500 bāzes punkti virs EURIBOR.
- (80) Kopā ar iepriekš aprakstītajiem 1. līmeņa kapitāla pasākumiem 2. līmeņa kapitāla iemaksa nodrošināja to, ka *Íslandsbanki* 2009. gada 15. oktobrī izpildīja FME prasību attiecībā uz CAD – 16 %.

3.4.3. Noguldījumu garantija

- (81) Lai ievērotu Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 3. marta Direktīvu 97/9/EK par ieguldītāju kompensācijas sistēmām⁽⁴¹⁾ un Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 30. maija Direktīvu 94/19/EK par noguldījumu garantiju sistēmām⁽⁴²⁾, Islande pieņēma Likumu Nr. 98/1999 par noguldījumu garantijām un ieguldītāju kompensācijas sistēmu un ar to izveidoja tā saukto Noguldītāju un ieguldītāju garantiju fondu ("TIF"), kuram līdzekļus katru gadu piešķir bankas, aprēķinot pēc kopējiem noguldījumiem attiecīgajā bankā.
- (82) Saskaņā ar Islandes iestāžu nostāju un lai dotu turpmāku ticamību un mierinājumu sabiedrībai kopumā attiecībā uz to noguldījumu drošību krīzes gadījumā, Islandes valdības 2008. gada rudenī veiktie banku glābšanas pasākumi ietvēra arī papildu nodrošinājumu valsts noguldījumiem iekšzemes komercbankās un krājbankās ārpus Likuma Nr. 98/1999, ar kuru ievieš noguldījuma garantiju saskaņā ar Direktīvu 94/19/EK un ieguldītāju kompensāciju saskaņā ar Direktīvu 97/9/EK, darbības jomas.
- (83) Premjerministra biroja 2008. gada 6. oktobra paziņojumā bija noteikts: "Islandes valdība uzsver, ka noguldījumi iekšzemes komercbankās un krājbankās un to filiālēs Islandē tiks pilnībā nosegti"⁽⁴³⁾. Šo paziņojumu vēlāk atkārtoja pašreizējā premjerministra birojs 2009. gada februārī un decembrī⁽⁴⁴⁾. Turklāt uz to bija atsauce nodomu vēstulē, ko Islandes valdība 2010. gada 7. aprīlī nosūtīja Starptautiskajam Valūtas fondam (tā tika publicēta Ekonomikas lietu ministrijas un SVF tīmekļa vietnēs) (un tas tika atkārtots turpmākā 2010. gada 13. septembra

⁽⁴⁰⁾ Eiropas starpbanku tirgus likme.

⁽⁴¹⁾ OV L 84, 26.3.1997, 22. lpp.

⁽⁴²⁾ OV L 135, 31.5.1994., 5. lpp.

⁽⁴³⁾ Ziņojuma versija angļu valodā ir pieejama vietnē: <http://eng.forsætisraduneyti.is/news-and-articles/nr/3033>.

⁽⁴⁴⁾ <http://www.efnahagsraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/2842>

<http://www.efnahagsraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/3001>. Ekonomikas lietu ministrs nesen atsaucās uz to arī 2010. gada 2. decembra intervijā ar Viðskiptablaðið, 8. lpp.: "[Paziņojums] [tiks atsaukts attiecīgā procesā. Mēs negatavojamies bezgalīgi saglabāt neierobežoto noguldījumu garantiju. Tomēr jautājums par to, kad tā tiks atcelta, ir atkarīgs no tā, kad stāsies spēkā alternatīva un efektīva noguldījumu sistēma un finanšu sistēma, kas būs atrisinājusi savas problēmas" (testādes tulkojums).

nodomu vēstulē). Vēstulē (ko parakstīja Islandes premjerministrs, finanšu ministrs, ekonomikas lietu ministrs un CBI vadītājs) teikts: “Pašlaik mums saglabājas saistības pilnībā aizsargāt noguldītājus, bet, kad būs nodrošināta finanšu stabilitāte, mēs plānojam pakāpeniski atcelt šo vispārējo garantiju” ⁽⁴⁵⁾. Turklāt 2011. gada budžeta likumprojekta iedaļā, kas attiecas uz valsts garantijām, zemsvītras piezīmē saistībā ar Islandes valdības paziņojumu minēta atsauce, norādot, ka noguldījumiem Islandes bankās piemēro valsts garantiju ⁽⁴⁶⁾.

- (84) Pašreizējā ekonomikas lietu ministra un bijušā finanšu ministra (2009.–2011. gads) *Steingrímur Sigfússon* nesēnā paziņojumā Islandes parlamenta debatēs par valdības izdevumiem saistībā ar *Landsbankinn* veikto *SpKef* pārņemšanu iepriekš minētais atkārtots vēlreiz. Ministrs uzskata, ka šajā saistībā jāņem vērā valsts 2008. gada rudens paziņojums, ka visiem noguldījumiem krājbankās un komercbankās būtu jābūt drošiem un aizsargātiem. “Kopš tā laika darbs visās institūcijās ir bijis balstīts uz to (t. i., uz šo paziņojumu), un diemžēl ir pareizi, ka šis (t. i., maksājumi saistībā ar *SpKef*) būs viens no lielākajiem rēķiniem, ko valsts ir samaksājusi tiešā veidā kā izmaksas noguldījumu nodrošināšanai visiem *Suðurnes* iedzīvotājiem ... un visiem *SpKef* klientiem Rietumfjordos un rietumu un ziemeļrietumu apgabalā ... Es nedomāju, ka kāds uzskatīja, ka noguldījumu turētājiem šajos apgabalos būtu jāpieņem citāda pieeja nekā pārējiem iedzīvotājiem, tāpēc valstij šajā saistībā nebija īpašas izvēles” ⁽⁴⁷⁾.
- (85) Islandes valdība uzskata, ka papildu noguldījumu garantija tiks atcelta pirms pilnīgas kapitāla kontroles atcelšanas, kas, kā apgalvo Islandes iestādes, pašlaik ir paredzēta 2013. gada beigās.

3.4.4. Īpašā vienošanās par likviditātes nodrošināšanu

- (86) Turklāt ar nosacījumu, ka kreditori pārņem jaunās bankas pašu kapitālu, Islandes valdība 2009. gada 11. septembrī noslēdza papildu vienošanos ar *Íslandsbanki*, kas stātos spēkā, ja *Glitnir* strīdu izšķiršanas komiteja nolemtu izmantot savu iespēju kļūt par bankas akciju kontrolpaketes turētāju ⁽⁴⁸⁾. Saskaņā ar vienošanos Finanšu ministrija apņemas aizdot valdības obligācijas, kuras var pārdot ar atpirkšanu (repo), apmaiņā pret konkrēti definētiem aktīviem saskaņā ar vienošanās nosacījumiem līdz ISK 25 miljardu apmēram.
- (87) Vienošanās piešķirt likviditāti galvenie nosacījumi ir šādi:

Maksimālais aizdevuma apmērs: ISK 25 miljardi

Termiņš: līdz 2012. gada septembrim

Atlīdzība: 3,0 % par pirmajiem ISK 8 miljardiem; 3,5 % par nākamajiem ISK 8 miljardiem; 4,0 % par summu, kas pārsniedz ISK 16 miljardus

Maksa: *Íslandsbanki* jāmaksā 0,5 % no aizdevuma summas katru reizi, kad tiek piešķirti jauni vērtspapīri

Pārapirošinājums: *Íslandsbanki* jānodrošina pārapirošinājums valsts kases vērtspapīru aizdevumam, kas var būt finanšu aktīvi dažādos veidos.

⁽⁴⁵⁾ Attiecīgais punkts atrodams vēstules 16. sadaļā (6. lpp.): http://www.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Letter_of_Intent_2nd_review_-_o.pdf.

⁽⁴⁶⁾ http://hamar.stjr.is/Fjarlagavefur-Hluti-II/GreinargerdirogRaedur/Fjarlagafurvarp/2011/Seinni_hluti/Kafli_8.htm [Mbl, 10.6.2012.].

⁽⁴⁷⁾ *Morgunblaðið* 2012. gada 10. jūnija paziņojuma neoficiāls Iestādes tulkojums (www.mbl.is).

⁽⁴⁸⁾ Arī papildinājums tika parakstīts 2010. gada 13. janvārī, un 2010. gada 19. jūlijā tika noslēgta jauna vienošanās, ņemot vērā FME iesniegtās konkrētās piezīmes.

- (88) Islandes iestādes uzskata, ka šī vienošanās par likviditātes nodrošināšanu ir nepieciešama tāpēc, ka kreditoru lēmums pārņemt *Íslandsbanki* ievērojami samazināja to bankas aktīvu, kurus var pārdot ar atpirkšanu (repo), apjomu un apdraudēja tās spēju atbilst uzraudzības prasībām attiecībā uz likviditātes rezervēm⁽⁴⁹⁾. Islandes iestādes uzskata, ka šis mehānisms ir papildu pasākums, kas jāizmanto tikai tad, ja citi likviditātes avoti ir nepietiekami. Vienošanās par likviditātes nodrošināšanu cena un nosacījumi kalpo par stimulu neizmantojot šo mehānismu, ja ir pieejamas citas iespējas. Līdz šim šis mehānisms vēl nekad nav izmantots.

3.4.5. *Straumur vērtspapīru aizdevuma līgums*

- (89) *FME* 2009. gada 9. martā, izmantojot tai ar Līgumu par ārkārtas stāvokli piešķirtās pilnvaras, uzņēmās *Straumur–Burdaras Investment Bank hf.* (“*Straumur*”) akcionāru pilnvaras un iecēla strīdu izšķiršanas komiteju, kas aizstāja tās direktoru padomi⁽⁵⁰⁾. *FME* pēc apspriešanās ar strīdu izšķiršanas komiteju, kreditoriem, *CBI* un Finanšu ministriju 2009. gada 17. martā pārveda *Straumur* noguldījumu saistības uz *Íslandsbanki*⁽⁵¹⁾. *Straumur* apmaiņā emitēja ar saviem aktīviem nodrošinātu obligāciju kā atlīdzību par noguldījumu saistību uzņemšanos. Obligācija tika emitēta 2009. gada 3. aprīlī ISK 43 679 014 232 apmērā ar termiņu līdz 2013. gada 31. martam. Obligācijas procentu likme ir REIBOR⁽⁵²⁾ plus 190 bāzes punkti pirmajos 12 mēnešos, un pēc termiņa beigām tā samazinās līdz REIBOR plus 100 bāzes punktiem. Vienlaikus *Íslandsbanki* un Finanšu ministrija noslēdza līgumu par vērtspapīru aizdevumu, kurā valdība oficiāli apstiprina valdības parādzīmes, kuras var pārdot ar atpirkšanu (repo), kā nodrošinājumu *Straumur* prasībai, pret kurām apmaiņā *Íslandsbanki* var iegūt likviditāti no *CBI*, ja likviditāte tiek pieprasīta *Íslandsbanki*, uzņemoties saistības attiecībā uz *Straumur* noguldījumiem.
- (90) Vienošanās ietver *Íslandsbanki* saistības atlīdzināt valstij valdības obligāciju apmēru, kas ir līdzvērtīgs maksājumiem, ko banka saņem *Straumur* emitētās obligācijas veidā. Puses vienojās arī par to, ka gadījumā, ja *Íslandsbanki* nesaņem pilnu obligācijas maksājumu, un gadījumā, ja valsts nav samaksājusi atlikušo parādu, *Íslandsbanki* patur nenomaksātās valdības obligācijas. Tāpēc būtībā *Íslandsbanki* uzņēmās *Straumur* saistības par aizdevumiem apmaiņā pret saskaņotu valdības nodrošināto aktīvu summu.
- (91) Kā norādīts iepriekš, *Straumur* obligācijas termiņš beidzas 2013. gada 31. martā. Tomēr pa to laiku obligācija ir tikusi pilnībā samaksāta bez vajadzības Islandes valstij iejaukties.

3.4.6. *Kapitalizācija un Byr iegāde, un ar Byr piešķirtais subordinēta aizdevuma instruments*

- (92) Kā sīki aprakstīts 2011. gada 13. aprīļa Lēmumā Nr. 126/11/COL (“Lēmumā par *Byr*”), Islandes valdība piešķīra valsts atbalstu kapitāla un subordinēta aizdevuma instrumenta formā *Byr* izveidošanai, kas turpināja tās priekšgājējās *Byr* krājbankas (“vecās *Byr*”) operācijas. Šajā procesā vecās *Byr* kreditori kļuva par (jaunās) *Byr* akcionāriem kopā ar Islandes valsti, kas bija piešķīrusi kapitālu jauna uzņēmuma izveidošanai.
- (93) Kad 2011. gada 13. aprīlī tika pieņemts Lēmums par *Byr*, vēl nebija pieejami gada pārskati par 2010. gadu. Tomēr tobrīd *Byr* vadība bija pārliecināta, ka glābšanas pasākumi, kurus Iestāde bija īslaicīgi apstiprinājusi Lēmumā par *Byr*, būtu pietiekami, lai nodrošinātu bankas operācijas vismaz līdz tam, kad Iestādei varētu tikt iesniegts pārstrukturēšanas plāns, kas nodrošina ilgtermiņa dzīvotspēju. Veicot 2011. gada pirmās puses bankas pārskatu revīziju, kļuva skaidrs, ka ir nepieciešama turpmāka *Byr* aktīvu daļēja norakstīšana, kas savukārt samazināja bankas CAD koeficientu.

⁽⁴⁹⁾ Kā minēts iepriekš, viens no *FME* nosacījumiem bija tāds, ka skaidras naudas vai skaidrai naudai līdzīgu aktīvu apjomam jābūt 5 % no pieprasījuma noguldījumiem un bankām jāvar pārciest tūlītēju noguldījumu aizplūšanu 20 % apmērā.

⁽⁵⁰⁾ Šis lēmums angļu valodā ir pieejams vietnē: <http://fme.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6055>

⁽⁵¹⁾ Šis lēmums angļu valodā ir pieejams vietnē: <http://fme.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6077>

⁽⁵²⁾ REIBOR ir Reikjavīkas starpbanku piedāvātā likme, kas pārstāv starpbanku tirgus likmi īstermiņa aizdevumiem Islandes komercbankās un krājbankās. Šī pieeja ir līdzīga tai, kādu daudzas citas valstis izmanto LIBOR kā bāzes likmi aizdevumiem ar mainīgu likmi, bet Islandes bankas izmanto REIBOR (plus piemaksa) kā pamatu, izsniedzot aizdevumus ar mainīgu procentu likmi Islandes valūtā – kronās.

- (94) Kā sīki aprakstīts 2011. gada 19. oktobra Lēmumā Nr. 325/11/COL ("otrajā Lēmumā par Byr"), kapitāla iztrūkumu nebija iespējams kompensēt un Byr tika izsludināta pārdošanai. Iestāde otrajā lēmumā par Byr apstiprināja plānoto iegādi un jo īpaši šajā saistībā *Íslandsbanki* iespējami izmantotu valsts atbalstu, neskarot Iestādes oficiālo izmeklēšanas procedūru par to, vai *Íslandsbanki* piešķirtais atbalsts, kas tiek novērtēts šajā lēmumā, bija saderīgs ar EEZ līgumu.
- (95) Turklāt Iestāde uzskatīja, ka tas, ka subordinēta aizdevuma instruments joprojām būs pieejams starpposmā līdz oficiālai Byr un *Íslandsbanki* apvienošanai, t. i., tik ilgi, līdz saskaņā ar valsts tiesību aktiem Byr kļūtu par atsevišķu juridisku struktūru, ir saderīgi ar EEZ līguma darbību. Islandes Iestādes apgalvo, ka ne Byr, ne *Íslandsbanki* nekad nav izmantojušas subordinētā aizdevuma instrumentu.
- (96) Iestāde norādīja, ka šo pasākumu galīgā novērtējuma rezultāts bija atkarīgs no informācijas *Íslandsbanki* un Byr apvienotās struktūras pārstrukturēšanas plānā, ko Islandes valdība bija apņēmusies iesniegt ne vēlāk kā 3 mēnešus pēc paredzētā darījuma veikšanas. Kā aprakstīts turpmāk, apvienotās struktūras pārstrukturēšanas plāns tika iesniegts paredzētajā termiņā, un Iestāde turpmāk aprakstījusi tā novērtējumu.

Pārstrukturēšanas plāns

- (97) Islandes Iestādes 2011. gada 31. martā iesniedza *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānu. Pēc Byr iegādes Islandes Iestādes plānu grozīja, atjaunināja un 2012. gada 22. februārī iesniedza vēlreiz (šeit turpmāk "pārstrukturēšanas plāns"). Pārstrukturēšanas plāns bija papildināts ar 2012. gada 14. janvārī apstiprinātu 5 gadu uzņēmējdarbības plānu⁽⁵³⁾ un ziņojumu par iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesu (ICAAP) (kas tikai iesniegts FME 2012. gada 1. aprīlī).
- (98) Pārstrukturēšanas plānā un 5 gadu uzņēmējdarbības plānā risināti būtiski dzīvotspējas, sloga sadalījuma un konkurences kropļošanas ierobežošanas jautājumi. Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu *Íslandsbanki* pievērsīsies savai pamata uzņēmējdarbībai un aizdevumu mājāsaimniecībām un uzņēmumiem portfeļu pārstrukturēšanai.
- (99) Turklāt Islandes Iestādes ir iesniegušas ICAAP ziņojumu par 2012. gadu, lai uzskatāmi parādītu *Íslandsbanki* spēju pārvarēt spriedzi.
- (100) Kā norādīts iepriekš, Iestāde uzskata, ka pārstrukturēšanas periods ilgs līdz 2014. gada 15. oktobrim.

3.4.7. Pārstrukturēšanas plāna apraksts

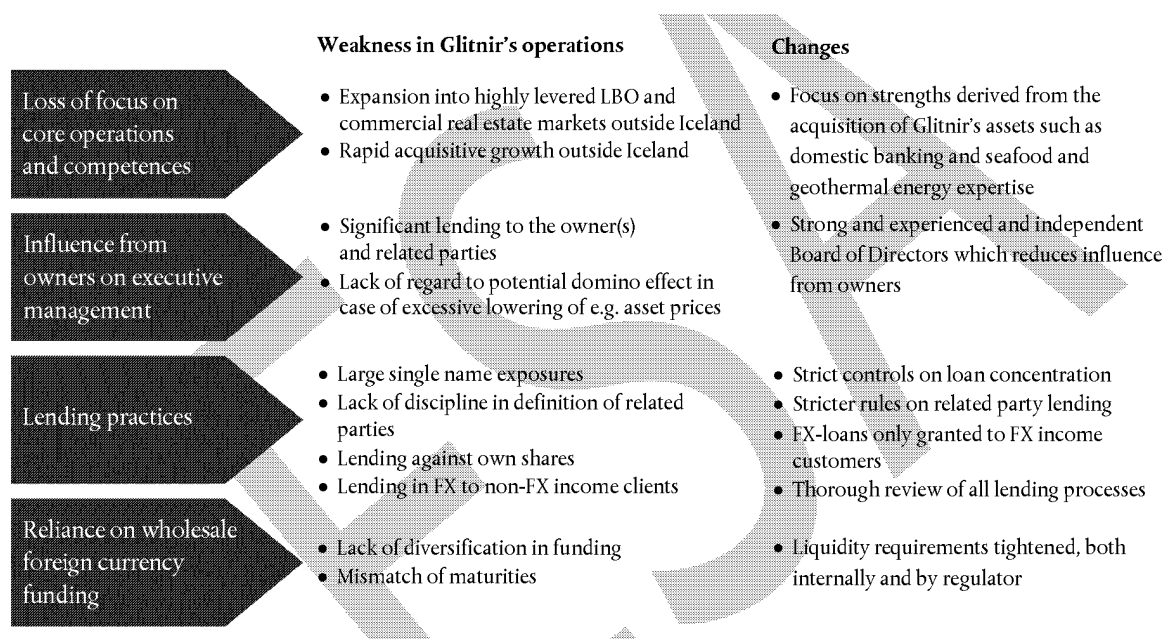
- (101) Islandes Iestādes un banka uzskata, ka *Íslandsbanki* pārstrukturēšana nodrošinās tās atgriešanos stabilas bankas statusā ar pietiekamu finansējumu un stabiliem kapitāla rādītājiem, lai tā varētu saglabāt savu lomu kā kredīta piegādātāja reālajai ekonomikā. Tās norāda, ka to panāk ar šādiem pasākumiem:
- i) bilances aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, likvidējot veco banku un izveidojot jaunu banku;
 - ii) spēcīgas kapitāla rādītāja pozīcijas izveidošana un saglabāšana;
 - iii) pietiekama ienesīguma sasniegšana;
 - iv) stabilas likviditātes pozīcijas izveidošana un saglabāšana;
 - v) aizdevumu portfeļa pārstrukturēšana gan attiecībā uz mājāsaimniecībām, gan uzņēmumiem;

⁽⁵³⁾ 5 gadu uzņēmējdarbības plāns tika papildināts arī ar ziņojumu par lielākajām izmaiņām 5 gadu uzņēmējdarbības plānā, kas tika sagatavots uz 2012. gada 27. marta padomes sanākumi un atspoguļots ICAAP ziņojumā.

- vi) finansēšanas stratēģijas uzlabošana;
- vii) izmaksu efektivitātes sasniegšana;
- viii) korporatīvās pārvaldības uzlabošana.
- (102) Pirms sīkāk tiek aprakstīti iepriekš minētie pasākumi, īsi jāpaskaidro bankas viedoklis par to, kā *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānā ir risināti trūkumi, kuru rezultātā bankrotēja *Glitnir*. Ir uzsvērts, ka, lai gan *Íslandsbanki* pamatā ir *Glitnir* iekšzemes operācijas, tā ir cita banka. Tiek apgalvots arī, ka ir veiktas arī būtiskas izmaiņas, lai novērstu trūkumus, kas varētu būt veicinājuši priekšgājējas bankas bankrotu. Vienas no būtiskākajām izmaiņām ir grozījumi noteikumos par aizdevumiem saistītajām personām, aizliegums izsniegt aizdevumus ar akciju nodrošinājumu un FX aizdevumus⁽⁵⁴⁾ klientiem, kuru ienākumi nav ārvalstu valūtā, un citādi stingrāka aizdevumu apstiprināšanas kārtība. Lai gan *Íslandsbanki* tāpat kā *Glitnir* paredz sniegt plašu finanšu pakalpojumu klāstu Islandes tirgū, atšķirība starp banku situāciju pirms un pēc krīzes *Íslandsbanki* gadījumā ir tāda, ka būtiskāk ir, "kā" banka veic uzņēmējdarbību (procesi, procedūras, dokumentācija, noteikumi un reglamentēšana), nevis "kādu" pakalpojumu un produktu klāstu tā piedāvā. *Íslandsbanki* uzskati šajā jomā ir apkopoti arī turpmākajā 2. grafikā:

2. grafiks

Trūkumi pagātnē un izmaiņas šo trūkumu novēršanai

- (103) Pārstrukturēšanas plāns, kā arī 5 gadu uzņēmējdarbības plāns, ir balstīts uz vispārīgu un ekonomisku pieņēmumu kopumu⁽⁵⁵⁾. Šie pieņēmumi veido turpmāk aprakstītā pamatscenārija ekonomisko pamatu.

- (104) Vispārējie pieņēmumi ir šādi:

— pārstrukturēšana tiks pabeigta līdz [...] gada beigām Korporatīvo bankas pakalpojumu struktūrvienībā un līdz [...] gada beigām Maza apjoma bankas pakalpojumu struktūrvienībā. Jaunu hipotēku procentu likmju noteikšana tiks pabeigta līdz [...] gada beigām. No *Glitnir* iegūtā portfeļa diskonta segšana, kas aprakstīta turpmāk, tiks attiecīgi sadalīta;

⁽⁵⁴⁾ FX aizdevumi ir aizdevumi ārvalstu valūtā. Segti aizdevumi ārvalstu valūtā, kas parasti attiecas uz aizdevumiem, kuri denominēti valūtā, kas nav aizņēmēja dzīvesvietas valsts valūta.

⁽⁵⁵⁾ Ekonomiskos pieņēmumus, uz kuriem ir balstītas prognozes, ir sagatavojuši bankas Pētniecības nodaļa. Vispārējos pieņēmumus ir sagatavojuši attiecīgie nodaļu vadītāji un pieredzējušākie darbinieki un parakstījuši bankas izpildvadības padome.

- bankai būs papildu ienākumi no [...] ISK [...] miljardu apmērā;
- kapitāla kontrole tiks atcelta pakāpeniski;
- nebūs ierobežojumu aizdevumiem, kas balstīti uz finansējumu ISK. Netiek uzskatīts, ka uz aizdevumiem balstītais finansējums ārvalstu valūtā 2012. gadā pārsniegs pašlaik neatmaksāto ārvalstu valūtā izsniegto aizdevumu atmaksājumus; tiek uzskatīts, ka pieklūt aizdevumiem ārvalstu valūtā kļūs vieglāk sākot no 2012. gada.

(105) Turklāt *Íslandsbanki* direktoru padome ir noteikusi šādus finanšu mērķus:

- Peļņa no pašu kapitāla (ROE): Bezriska likme + [...] %. Tiek uzskatīts, ka bezriska likme ir Centrālās bankas pašreizējā norēķinu likme (3,75 % 2011. gada decembrī). 1. līmeņa kapitāla rādītāja pieņemtais mērķis ir [...] %;
- CAD kapitāla rādītājs: [...] % [...];
- 1. līmeņa kapitāla rādītājs: [...] % [...].

(106) Makroekonomiskie pieņēmumi ir šādi:

- Ekonomikas izaugsme turpināsies 2012. gadā un turpmāk, lai arī lēnākā tempā nekā iepriekš paredzēts. Mājsaimniecības būs labākā ekonomiskā pozīcijā, jo bezdarba samazināšanās rezultātā palielinās pirkjspēja.
- Inflācija saglabāsies nedaudz virs CBI mērķa, t. i., nedaudz zem 3 %, sākot no 2013. gada. Tas ir balstīts uz stabilu ISK maiņas kursu (ar nelielu nostiprināšanos perioda sākumā) un līdzsvarotu darba tirgu ar mērenu algu paaugstinājumu un pakāpenisku mājokļu cenu paaugstinājumu.

Vidējās izmaiņas starp gadiem (%)	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
IKP izaugsme	2,2	2,1	3,4	2,3	3,0
Bezdarbs	6,6	6,0	5,4	5,0	4,4
Inflācija	4,4	2,9	2,8	2,7	2,6
Algas	6,7	4,7	4,8	5,0	4,8

Īstermiņa procentu likmes 2012. gadā saglabāsies nemainīgas – aptuveni 5 % ⁽⁵⁶⁾ –, bet, ekonomikai atveseļojoties, pakāpeniski paaugstināsies.

- Lai gan apstākļi darba tirgū uzlabosies, bezdarbs joprojām saglabāsies nedaudz augstāks nekā pirms finanšu krīzes. Algu izaugsme sāksies, kad pazemināsies bezdarba līmenis.
- Visbeidzot tiek uzskatīts, ka ISK turpinās būt Islandes valūta visu pārstrukturēšanas periodu. Valūtas kontrole tiks pakāpeniski atcelta sākot no 2012. gada. Daži kapitāla plūsmu ierobežojumi saglabāsies visā desmitgadē.

i) Balances aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, likvidējot veco banku un izveidojot jaunu banku

(107) Kā minēts iepriekš, lielākā daļa no *Glitnir* iekšzemes aktīviem un pasīviem 2008. gada oktobrī tika pārvesti uz *Íslandsbanki*. Šā procesa rezultātā lielākā daļa no lielāko klientu parāda palika *Glitnir* īpašumā, un tādējādi *Íslandsbanki* nekad nav bijis tāds aizņemto līdzekļu īpatsvars kāds bija *Glitnir*. Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu tas nozīmē, ka bankas balances aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas problēma būtībā tika atrisināta jau 2008. gada oktobrī.

⁽⁵⁶⁾ No 2012. gada 16. maija CBI septiņu dienu nodrošinātā aizdevuma likme ir bijusi 5,5 %.

ii) Spēcīgas kapitāla rādītāja pozīcijas izveidošana un saglabāšana

- (108) Iepriekš aprakstīto kapitalizācijas pasākumu īstenošanas rezultātā un kopš bankas izveidošanas vērojamās attīstības, jo īpaši aktīvu pārvērtēšanas (turpmāk aprakstīta sīkāk), rezultātā *Íslandsbanki* kapitāla rādītāji bija ievērojami augstāki par FME kapitāla prasībām, kā parādīts 2. tabulā:

2. tabula

Kapitāla rādītāji 2008.–2011. gadā, summas miljonos ISK

	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	31.12.2011. (*)
1. līmeņa kapitāls	68 030	91 996	120 993	120 530
2. līmeņa kapitāls	—	24 843	21 251	21 937
Kopējais kapitāls	68 030	116 839	142 244	142 234
Riska svērtie aktīvi (RWA)	656 713	589 819	534 431	629 419
1. līmeņa rādītājs	10,4 %	15,6 %	22,6 %	19,1 %
CAD koeficients	10,4 %	19,8 %	26,6 %	22,6

(*) Brīdī, kad tika iesniegts pārstrukturēšanas plāns, 2011. gada finanšu pārskats vēl nebija pabeigts, un galīgajā pārstrukturēšanas plānā tika izmantoti 2011. gada 30. septembra dati. Pēc *Íslandsbanki* 2011. gada finanšu pārskata publicēšanas Iestāde atjaunināja šos datus.

- (109) Turklāt atbilstīgi kopā ar pārstrukturēšanas plānu iesniegtajam ICAAP ziņojumam *Íslandsbanki* prognozē tādu kapitāla rādītājus 2012.–2016. gadā, kā norādīts 3. tabulā:

3. tabula

Prognozētie kapitāla rādītāji 2012.–2016. gadā un RWA, summas miljardos ISK

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Riska svērtie aktīvi (RWA)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
1. līmeņa kapitāla rādītājs	[20–25] %	[15–20] %	[10–20] %	[10–15] %	[10–15] %
CAD koeficients	[20–30] %	[15–25] %	[15–20] %	[10–20] %	[10–15] %

- (110) Saskaņā ar šiem statistikas datiem *Íslandsbanki* paredz saglabāt kapitāla prasības ievērojami virs FME prasībām pārstrukturēšanas periodā un pēc tam. [...]

iii) Pietiekama ienesīguma sasniegšana

- (111) Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu un kā parādīts turpmāk 4. tabulā, *Íslandsbanki* peļņa no pašu kapitāla kopš bankas izveidošanas 2008. gadā ir bijusi labvēlīga (izņemot 2011. gadu) ⁽⁵⁷⁾.

⁽⁵⁷⁾ ROE samazināšanās iemesls 2011. gadā bija Augstākās tiesas 2012. gada 15. februāra nolēmums par aizdevumiem ārvalstu valūtā un labas gribas samazināšanās pēc apvienošanās ar Byr.

4. tabula

Iepriekšējā peļņa no pašu kapitāla (ROE)

	2008.	2009.	2010.	2011.
ROE	17,2	30,0	28,5	1,5

(%)

Turklāt pārstrukturēšanas plānā paredzēti šādi ieņēmumi no kapitāla pārstrukturēšanas periodā un pēc tā (5. tabula).

5. tabula

Prognozes par peļņu no pašu kapitāla (ROE)

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
ROE	[5–15]	[10–20]	[5–15]	[5–15]	[5–15]

(%)

(112) Šī prognoze ir sīkāka finanšu plānojuma rezultāts pārstrukturēšanas plānā, kura būtiskākie aspekti ir šādi:

- peļņa būtiskākajos uzņēmējdarbības segmentos ir gaidāma [...]; galvenokārt tas ir, pateicoties finansējuma izmaksu paaugstinājumam un “diskonta ienākumu” neesamībai sākot no 2014. gada,
- ir paredzēts, ka peļņa tirgu uzņēmējdarbības segmentā līdz 2016. gadam palielināsies no [...] līdz [...] ISK, galvenokārt pateicoties lielākiem ienākumiem no maksām un komisijas maksām,
- ir gaidāms, ka neto ienākumi no procentu likmēm 2014. gadā būs [...] un pēc tam saglabāsies stabili,
- gaidāms, ka darbinieku skaits samazināsies par [...],
- paredzams, ka izmaksu pret ieņēmumiem attiecība samazināsies no 75 % 2011. gadā līdz [...] % 2014. gadā.

(113) Islandes iestādes uzskata, ka *Íslandsbanki* ļoti stabilā darbība kopš tās izveidošanas zināmā mērā ir bijusi, pateicoties tam, ka banka ieguva aizdevumu portfeli no *Glitnir* par augstu diskontu⁽⁵⁸⁾. Diskonts ir un paliks būtiska daļa no bankas ieņēmumiem, kamēr tiks pārstrukturēts aizdevumu portfelis. Tomēr saskaņā ar prognozēm diskonts būs pilnībā nomaksāts, kad būs pabeigta pārstrukturēšana.

(114) Pamatojot šo viedokli, Islandes iestādes ir iesniegušas aprēķinu (6. tabula), kurā norādīts, kādi būtu gada rezultāti bez diskonta un citiem “nestandarta posteņiem”, piemēram, nemateriālo vērtību samazināšanās *Byr* darījuma rezultātā.

6. tabula

Neto peļņa no “nestandarta posteņiem”

	Gada peļņa	“Nestandarta posteņi”	Neto peļņa no “nestandarta posteņiem”
2008.	2 366	– 1 543	14 909
2009.	23 982	801	23 181

(Miljoni ISK)

⁽⁵⁸⁾ Islandes iestādes uzskata, ka “augstais diskonts” bija divkāršs un bija veidots no samazināšanās un diskonta. Samazināšanās atspoguļo pieprasījumu vērtības starpību un paredzēto aizdevumu aktīvu atgūšanu. Turklāt iegūtais aizdevumu portfelis netika novērtēts par tirgus likmēm, un diskonts atspoguļo līgumā noteikto procentu likmju un tirgus likmju atšķirību.

(Miljoni ISK)

	Gada peļņa	“Nestandarta posteņi”	Neto peļņa no “nestandarta posteņiem”
2010.	29 369	14 507	14 862
2011.	9 613	- 11 074	20 687
2012.	[...]	[...]	[...]
2013.	[...]	[...]	[...]
2014.	[...]	—	[...]
2015.	[...]	—	[...]
2016.	[...]	—	[...]

(115) Saskaņā ar šiem datiem banka tomēr būtu guvusi peļņu un turpinās gūt peļņu pārstrukturēšanas periodā arī bez diskonta ⁽⁵⁹⁾. Tomēr nav skaidrs, vai abi iepriekš minētie “augstā diskonta” aspekti ir atspoguļoti šajos datos.

iv) Stabils likviditātes pozīcijas izveidošana un saglabāšana

(116) Attiecībā uz likviditāti FME pieprasa, ka skaidras naudas vai skaidrai naudai līdzīgu aktīvu apjomam jābūt 5 % no pieprasījuma noguldījumiem un bankām jāvar pārciest tūlītēju noguldījumu aizplūšanu 20 % apmērā. Turklāt Islandes Centrālā banka izveido noteikumus attiecībā uz kredītiestāžu likviditāti ⁽⁶⁰⁾, saskaņā ar kuriem kredītiestāžu likvidie aktīvi un pasīvi tiek klasificēti pēc veida un termiņa un piešķirtā svēruma atkarībā no riska. Kredītiestāžu likvidiem aktīviem jābūt pārsvarā pār nākamo trīs mēnešu pasīviem. Noteikumi ietver arī konkrētu stresa testu, kurā dažādiem pašu kapitāla posteņiem piemēro diskontu, bet kurā, no vienas puses, ir pieņemts, ka visas obligācijas jāapmaksā to termiņa beigās, un, no otras puses, ka citu obligāciju daļas, piemēram, noguldījumi, jāsamaksā tūlīt pēc brīdinājuma vai bez brīdinājuma.

(117) Kā parādīts A un B attēlā, *Íslandsbanki* 2009., 2010. un 2011. gadā ir saglabājusi likviditātes rezerves uzraudzības prasību ietvaros.

A un B attēls

Íslandsbanki atbilstība uzraudzības likviditātes prasībām

Central Bank liquidity ratios if government liquidity facility is excluded			
	Requirement to be above 100 % for 0-1 and 0-3 months		
	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011
ON - 1 m	2,34	2,73	1,32
0-3 m	2,41	2,73	1,31
A change in classification results in a significant drop in the ratios between year-end 2010 and 2011			

FME liquidity ratios if government liquidity facility is excluded			
	Requirement to be above 20 % in liquid assets ratio and above 5 % in the cash ratio		
	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011
Liquid assets ratio	N/A	33 %	31 %
Cash ratio	N/A	17 %	12 %
Not implemented until after year-end 2009			

⁽⁵⁹⁾ ISFI 2011. gada ziņojumā (par banku operācijām 2010. gadā) izdarīts līdzīgs secinājums; saskaņā ar šo ziņojumu *Íslandsbanki* “pamata ienesīgums” ir pat augstāks. Sk. http://www.bankasysla.is/files/SkyrslaBR_2011_net_74617143.pdf.

⁽⁶⁰⁾ Sk. CBI 2006. gada 25. aprīļa Noteikumus Nr. 317 par likviditātes rādītājiem, kas pieejami vietnē <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=4713>.

- (118) Kā parādīts C attēlā, 2010. un 2011. gadā ir uzlabojušies *Íslandsbanki* likviditātes rādītāji pasīviem, kuru termiņš beidzas pēc 3 un 6 mēnešiem, bet pasīvu ar 12 mēnešu termiņu rādītājs ir pieaudzis mazāk.

(...)

[*Íslandsbanki* likviditātes rādītāju grafiks

Vērtības netiek izpaustas dienesta noslēpuma iemeslu dēļ]

C attēls

Vēsturiskie likviditātes rādītāji:

- Likviditātes rādītājs A rāda to pasīvu segumu, kuru termiņš ir 3 mēneši
 - Likviditātes rādītājs B rāda to pasīvu segumu, kuru termiņš ir 6 mēneši
 - Likviditātes rādītājs C rāda to pasīvu segumu, kuru termiņš ir 12 mēneši
- (119) Turpmāk aprakstīta gaidāmā *Íslandsbanki* likviditātes pozīcijas attīstība, jo īpaši stresa scenārija gadījumā.
- v) Aizdevumu portfeļa pārstrukturēšanas pabeigšana gan privātajām māsasaimniecībām, gan uzņēmumiem.
- (120) Pirms finanšu krīzes 2008. gadā gan bankas privāto, gan komerciālo klientu aizdevumu līmenis bija augsts. Kad ekonomika un jo īpaši nekustamā īpašuma cenas krīzes sākumā saruka, pēkšņi klienti ar pārāk lieliem aizņēmumiem bieži vairs nevarēja atmaksāt savus aizdevumus un radīja negatīvu pašu kapitālu. Bez vispārējiem draudiem Islandes ekonomikas labklājībai pēkšņa bankas aizdevumu portfeļa pasliktināšanās kļuva par lielu risku bankas nākotnes dzīvotspējai. Šā iemesla dēļ privāto un uzņēmumu aizdevumu portfeļu pārstrukturēšana (aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana), kā atspoguļots pārstrukturēšanas plānā, ir kļuvusi par *Íslandsbanki* prioritāti.
- (121) Islandes iestādes uzskata, ka *Íslandsbanki* ir izveidojusi īpašas parādu atvieglošanas programmas un sadarbojusies ar valsti un citām bankām saistībā ar vispārējiem parāda atvieglošanas pasākumiem (piem., 110 % hipotēku koriģēšana) ⁽⁶¹⁾.
- (122) *Íslandsbanki* ir iesniegusi Iestādei tās izmantoto pārstrukturēšanas metožu aprakstu, balstoties uz 2010. gada novembrī apkopoto informāciju. Metodes atšķiras starp parāda pārstrukturēšanu uzņēmumiem, māsasaimniecībām un privātpersonām. Lielākajiem uzņēmumiem ir izveidoti individuāli risinājumi, bet MVU tiek piedāvāts pamatkapitāla pielāgojums un/vai nenomaksātā parāda/procentu pielāgojums uzņēmuma aktīvu vērtībai vai brīvai naudas plūsmai.
- (123) Māsasaimniecībām un privātpersonām tiek piedāvāti dažādi pārstrukturēšanas risinājumi, piemēram, atbrīvošanas no maksājumiem periodi, nosacījumu paplašināšana un elastīgas maksājumu sistēmas.
- (124) Lai uzraudzītu un nodrošinātu pārstrukturēšanas progresu, *Íslandsbanki* ir izveidojusi arī tā saukto "pārstrukturēšanas aizsardzības paneli", kas ir iesniegts Iestādei.
- (125) Islandes iestādes uzskata, ka, neskatoties uz dažiem negaidītiem notikumiem, piemēram, neseno Islandes Augstākās tiesas nolēmumu par aizdevumiem ārvalstu valūtā, *Íslandsbanki* pabeigs savu korporatīvo aizdevumu portfeļa pārstrukturēšanu līdz 2012. gada beigām un bankas pakalpojumu privātpersonām portfeļa pārstrukturēšanu 2013. gadā. Jaunu hipotēku procentu likmju noteikšanu ir paredzēts pabeigt 2014. gada beigās.

⁽⁶¹⁾ Galvenās Islandes bankas vienojās piedāvāt visiem klientiem ar pārmērīgu aizņemto līdzekļu apjomu 110 % hipotēku koriģēšanu, t. i., hipotēku kapitāls tiek noteikts 110 % no īpašuma reģistrētās vērtības.

vi) Finansēšanas stratēģijas uzlabošana

- (126) *Íslandsbanki* noguldījumu bāze kopš tās izveidošanas ir saglabājusies diezgan stabila aptuveni ISK 400 miljardu apmērā, un, *Íslandsbanki* apvienojot ar *Byr*, 2011. gada beigās tā palielinājās līdz ISK 535 miljardiem. Pašlaik noguldījumi ir gandrīz 80 % no kopējiem pasīviem.
- (127) Bankas noguldījumu/aizdevumu koeficients 2010. un 2011. gadā ir bijis aptuveni 80 % un augstāks. *Íslandsbanki* uzskata, ka pašreizējās zemās noguldījumu likmes iedrošinās ieguldītājus pārvietot daļu no saviem līdzekļiem uz austākas peļņas ieguldījumiem, jo ekonomika atveseļojas un gatavība uzņemties risku palielinās. Tā rezultātā banka paredz, ka noguldījumu/aizdevumu koeficients līdz 2016. gadam var kristies līdz aptuveni [...] %. Turklāt ir gaidāms, ka noguldījumi ārvalstu valūtā [...] *Íslandsbanki* mērķis ir pakāpeniski dažādot savu finansējumu.
- (128) [...] ⁽⁶²⁾.
- (129) Attiecībā uz finansējuma ISK nepieciešamību [...]. No otras puses, *Íslandsbanki* bija pirmā Islandes banka, kas emitēja segto obligāciju. Pirmā emitēšana tika veikta 2011. gada decembrī, un tā bija ar PCI ⁽⁶³⁾ saistīta emitēšana ISK 4 miljardu apmērā. Šo emitēšanu labi uzņēma institucionālie ieguldītāji, un parakstīšanās uz obligāciju radīja konkurenci. *Íslandsbanki* plāno 2012. gadā emitēt īstermiņa vērtspapīru, kā arī paplašināt pašreizējo segtās obligācijas emitēšanu par ISK 10 miljardiem gadā. [...].
- (130) Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu izmaiņas finansējuma dažādībā paaugstinās finansējuma izmaksas plānošanas periodā. Aizņēmumu izmaksas ir prognozētas par aptuveni [...] bāzes punktiem augstākas par bankas PCI indeksēto obligāciju kopuma bāzes likmi un par [...] bāzes punktiem augstākas attiecībā uz neindeksētajām obligācijām, bet noguldījumu izmaksas – aptuveni [...] bāzes punktus virs bāzes likmes.

vii) Izmaksu efektivitāte

- (131) Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu *Íslandsbanki* turpina pievērsties efektīvām un pilnveidotām operācijām, lai nosegtu lielākas infrastruktūras izmaksas, kas radušās stingrākas regulējuma kontroles un augstāku nodokļu dēļ. Banka apgalvo, ka 2011. gadā tika paveikts nozīmīgs darbs, lai palielinātu izmaksu efektivitāti, bet uzsver, kas šis ir ilgtermiņa projekts, kam nepieciešamas izmaiņas procesos un pastāvīga analīze. Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu 2012. gadā tiks turpināta pievēršanās izmaksu apzināšanai, kā arī izmaksu un izmaksu analīzes samazināšanai, un vienlaicīgi tiks pārskatītas un vajadzības gadījumā uzlabotas bankas iekšējās procedūras. Kā norādīts iepriekš, ir gaidāms, ka šo pasākumu, kā arī darbinieku skaita samazināšanas rezultātā izmaksu pret ieņēmumiem attiecība samazināsies no 75 % 2011. gadā līdz [...] % 2014. gadā.

viii) Korporatīvās pārvaldības un riska pārvaldības uzlabojumi

- (132) *Íslandsbanki* informēja Iestādi, ka viena no tās prioritātēm ir saskaņot savas korporatīvās pārvaldības struktūras un procesus ar valsts un starptautisko labāko praksi. Šajā saistībā *Íslandsbanki* ir izveidojusi Riska pārvaldības un kredītkontroles struktūrvienību. Šī struktūrvienība pārrauga riska pārvaldības un kredītkontroles jautājumus; šis darbs ir saistīts ar visu bankas struktūrvienību ikdienas procesiem. *Íslandsbanki* 2011. gadā pirmo reizi kopā ar gada pārskatu publicēja visaptverošu riska pārskatu ⁽⁶⁴⁾. Riska pārskatā, ko publicēs katru gadu, ir sniegta papildu informācija par bankas riska pārvaldības sistēmu, kapitāla struktūru un atbilstību, būtiskiem riska darījumiem un riska novērtēšanas procesiem.

⁽⁶²⁾ *Íslandsbanki* tika uzsvērusi, ka noguldījumiem piešķirtās priekšrocības Islandē ierobežo nenodrošinātu parādu emisijas iespējas [...]

⁽⁶³⁾ Patēriņa cenu indekss.

⁽⁶⁴⁾ Riska pārskats ir pieejams bankas tīmekļa vietnē www.Íslandsbanki.is/riskbook.

3.4.8. Spēja sasniegt dzīvotspēju ar pamatscenāriju un stresa scenāriju

- (133) Pārstrukturēšanas plānā ar atsauci uz ICAAP ziņojumu Islandes iestādes ir izveidojušas *Íslandsbanki* stresa scenāriju ar mērķi uzskatāmi parādīt *Íslandsbanki* spēju sasniegt ilgtermiņa dzīvotspēju.

3.4.8.1. P a m a t s c e n ā r i j s

- (134) Iepriekš aprakstītais pārstrukturēšanas plāns, ietverot pieņemumus, uz kuriem tas ir balstīts, ir pamatscenārijs.

3.4.8.2. S t r e s a s c e n ā r i j s

- (135) Pārstrukturēšanas plāna 5.9.3. nodaļā *Íslandsbanki* ir atsaukusies uz stresa scenāriju, kas ietverts ICAAP ziņojumā, kurš 2012. gada 1. aprīlī tika iesniegts Islandes Finanšu iestādei.
- (136) Galvenie 2012. gada ICAAP ziņojuma konstatējumi ir tādi, ka *Íslandsbanki* kapitalizācija ievērojami pārsniedz iekšējās un ārējās obligātās prasības un nosacīto ilgtermiņa mērķi, bankai darbojoties "parastos" uzņēmējdarbības apstākļos. Saskaņā ar šo ziņojumu iekšējās obligātās kapitāla prasības un veikto stresa testu rezultāti pašreizējā ICAAP norāda, ka paredzētie dividendžu maksājumi 5 gadu uzņēmējdarbības plānā izskatās pieņemami.
- (137) Saskaņā ar ICAAP ziņojumu lēmumi par katra gada dividendžu maksājumu būtu jābalsta uz jaunāko kapitāla atbilstības analīzi un jāņem vērā arī bankas likviditātes pozīcija.
- (138) Saskaņā ar ICAAP ziņojumu bankas minimālais kapitāla rādītājs ir no [...] % līdz [...] % no RWA. 2012. gada beigās minimālais nepieciešamais kapitāla apjoms ir aprēķināts ISK [...] miljardi, no kuriem ISK [...] miljardi ir pieprasīti saskaņā ar 2.a pīlāru to riska faktoru dēļ, kas nav nosegti vai ir par zemu novērtēti saskaņā ar 1. pīlāru. Tomēr faktiski bankas kapitāla rādītājs 2011. gada beigās bija 22,6 %. Stresa testu rezultāti rāda, ka daļa no kapitāla pārpalikuma ir nepieciešama iespējamiem nelabvēlīgiem notikumiem saistībā ar bankas operācijām, bet pakāpeniska kapitāla pārpalikuma izmaksāšana dividendžu veidā ir pieņemama. Aprēķinātais kapitāls, kas nepieciešams nelabvēlīgu notikumu gadījumā, 2012. gada sākumā ir ISK [...] miljardi, un kapitāla pārpalikums 2012. gada beigās ir [...] miljardi, kā parādīts turpmāk 7. tabulā:

7. tabula

ICAAP ziņojuma pārskats

(Miljardi ISK)

	1. pīlārs (*)	2.a pīlārs (**)	2.b pīlārs	Nepieciešamais CAD
	Obligātā prasība	Piemaksa	Stresa testi	Visi līmeņi kopā
Kreditrisks	[...]	[...]		[...]
Tirgus risks	[...]	[...]		[...]
Operacionālais risks	[...]			[...]

(Miljardi ISK)

	1. pīlārs (*)	2.a pīlārs (**)	2.b pīlārs	Nepieciešamais CAD
	Obligātā prasība	Piemaksa	Stresa testi	Visi līmeņi kopā
Koncentrācijas risks		[...]		[...]
Obligātā kapitāla prasība pīlāros (1. un 2.a)	[...]	[...]		[...]
Stresa testi			[...]	[...]
Nepieciešamais CAD	[...]	[...]	[...]	[...]
CAD (2012. gada beigās)				[...]
Kapitāla pārpalikums				[...]

(*) Pirmais pasākums kapitāla prasību novērtējumā ir balstīts uz 1. pīlāra aprēķiniem.

(**) Saskaņā ar ICAAP ziņojumu ir paredzētas šādas 2. pīlāra (2.a un 2.b pīlāra) papildu kapitāla prasības:

- Citi riska veidi un 1. pīlāra pilnībā nenosegtais risks: papildus 1. pīlāra obligātā kapitāla prasībai varētu būt nepieciešams turpmāks kapitāls citu riska faktoru 2.a pīlārā dēļ vai 1. pīlāra riska faktoru pārāk zema novērtējuma dēļ. 1. pīlāra un 2.a pīlāra kapitāla prasības veido bankas pamata kapitāla prasību.
- Pieejamā kapitāla samazinājums stresa testu un stratēģisku iemeslu dēļ: pamata kapitāla prasība ir aprēķināta, balstoties uz "parastiem uzņēmējdarbības apstākļiem". Tomēr bankai jāpārlicinās, ka tās kapitāls ir pietiekams, lai atbalstītu uzņēmējdarbību nelabvēlīgos tirgus apstākļos, un ka tas atbalsta bankas uzņēmējdarbības stratēģiju turpmākajos gados. Tādēļ bankai vajadzētu turēt kapitāla rezerves, lai varētu pārvarēt nelabvēlīgus tirgus apstākļus un atbalstīt plānoto izaugsmi. Lai aprēķinātu nepieciešamo kapitāla rezervju apmēru, bankas uzņēmējdarbības plāns ir balstīts uz stresa scenāriju ar dažādiem pieņēmumiem attiecībā uz bankas riska profilu un uzņēmējdarbības stratēģiju.

- (139) ICAAP ziņojumā *Íslandsbanki* ir novērtējusi iespējamus kopējos zaudējumus, ko rada kredītrisks, tirgus risks (tirdzniecības portfeli un bankas portfeli), operacionālais risks, uzņēmējdarbības risks (paaugstinātu finansēšanas izmaksu un mazāka operacionālo izmaksu samazinājuma ietekme un par [...] % mazāku tirgus ieņēmumu izaugsmes ietekme), kā arī juridisks un politisks risks (piem., nesenā Augstākās tiesas nolēmuma par aizdevumiem ārvalstu valūtā ietekme, korporatīvā (jūras dzīvnieku nozares) portfeļa atgūšanas trūkums un citi juridiska un politiska riska faktori).
- (140) Turklāt *Íslandsbanki* ir veikusi bankas likviditātes rādītāja stresa testu. Šajā gadījumā *Íslandsbanki* ir izveidojusi vienu pamata stresa scenāriju ⁽⁶⁵⁾ un otru spēcīgāku stresa scenāriju, kurā dažādi ienākošās un izejošās naudas plūsmas avoti tiek pakļauti dažādu līmeņu stresam. Rezultāts rāda, ka bankai ir laba pozīcija, lai pārvarētu negaidītu likviditātes sagrāvi.

3.4.9. Izejas stratēģija/atmaksāšana valstij

- (141) Kā jau aprakstīts iepriekš, 2. līmeņa kapitāla ieguldījuma termiņš ir 10 gadi sākot no 2009. gada decembra. Attiecībā uz atlīdzību ir ietverta pakāpeniskas paaugstināšanas atruna pēc 5 gadiem (t. i., 2014. gadā) – no 400 bāzes punktiem līdz 500 bāzes punktiem virs EURIBOR. Islandes iestādes uzskata, ka šim pakāpeniskumam būtu jābūt kā stimulam bankai ātrāk atmaksāt šo kapitālu.

⁽⁶⁵⁾ Bankas iekšējais likviditātes rādītājs atspoguļo stresa situāciju, nevis parastus uzņēmējdarbības apstākļus.

- (142) Attiecībā uz pašu kapitāla daļu 5 % apmērā, kas valstij ir palikusi *Íslandsbanki*, valdības turējumus finanšu uzņēmumos pārvalda uzņēmums *Íslandes valsts finanšu ieguldījumi (ISFI)* ⁽⁶⁶⁾. Saskaņā ar 2012. gada valsts budžeta plānu valdība ir pilnvarota pārdot savas daļas, kas tai pašlaik pieder krājbankās, bet vēl nav pieņemts lēmums attiecībā uz valsts turējumu pārdošanu trijās lielākajās komercbankās. Tomēr atbildīgie ministri ir izveidojuši darba grupu, lai pētītu iespējamus veidus, kā izvietot akcijas komercbankās. Valdība ir norādījusi, ka, lai gan tā negatavojas samazināt savus turējumus *Landsbankinn* mazāk par divām trešdaļām no bankas akciju kapitāla, tās daļas *Íslandsbanki* un *Arion Bank* varētu drīz tikt piedāvātas pārdošanai vai bankas varētu pilnībā tikt pārdotas, ja akciju kontrolpaketes turētāji nolemj tās pārdot, ar nosacījumu, ka ir ievēroti konkrēti priekšnoteikumi ⁽⁶⁷⁾.
- (143) Īpašā vienošanās par likviditātes nodrošināšanu ir spēkā tikai līdz 2012. gada septembrim, un šis mehānisms vēl nekad nav izmantots. Íslandes iestādes paredz tuvākajā laikā atsaukt valdības paziņojumu par vispārējo noguldījumu garantiju pirms kapitāla kontroles atcelšanas.
- (144) Attiecībā uz *Straumur* līgumu jānorāda, ka, lai gan obligācijas termiņš beidzās 2013. gada marta beigās, *Straumur* to pilnībā apmaksāja 2012. gada sākumā. No tā brīža valsts riska saistības attiecībā uz pamatā esošo aktīvu pietiekamību tika izbeigtas.

4. PAMATOJUMS UZSĀKT OFICIĀLU IZMEKLĒŠANAS PROCEDŪRU UN LĒMUMOS PAR BYR PIENĒMTIE PAGAIÐU PIESĀKUMI

- (145) Lēmumā par procedūras uzsākšanu Iestāde iepriekš secināja, ka Íslandes valsts pasākumi attiecībā uz *Íslandsbanki* kapitalizāciju, kā arī vienošanās par likviditātes nodrošināšanu ir valsts atbalsts saskaņā ar EEZ līguma 61. pantu. Turklāt tā nevarēja noliegt, ka valsts atbalsts bija arī noguldījumu garantija un *Straumur* līgums. Lēmumā uzsākt procedūru nebija iekļauti atbalsta pasākumi attiecībā uz *Byr* iegādi, kurus Iestāde īslaicīgi apstiprināja lēmumos par *Byr*. Iestāde vēl pēdējo reizi pārskatīš šos pasākumus, kuru novērtēšana tiek turpināta šajā lēmumā.
- (146) Attiecībā uz lēmumā par procedūras uzsākšanu novērtēto pasākumu saderību Iestāde uzskatīja, ka galīgo viedokli varēs pieņemt tikai, balstoties uz pārstrukturēšanas plānu, kas nebija iesniegts 2010. gada 15. decembrī, kad Iestāde uzsāka oficiālo izmeklēšanas procedūru. Tieši tāpēc, ka pārstrukturēšanas plāns nebija iesniegts vairāk nekā gadu pēc *Íslandsbanki* izveidošanas, Iestāde izteica šaubas par atbalsta saderību.

4.1. Ieinteresēto personu piezīmes

- (147) Iestāde saņēma paziņojumu no vecās bankas kreditoriem, kurā tie uzsvēra, ka tie jāuzskata par ieinteresētajām personām, un pieminēja, ka tie vēlāk, iespējams, iesniegs turpmākas piezīmes.

4.2. Piezīmes no Íslandes iestādēm

- (148) Íslandes iestādes atzīst, ka veiktie pasākumi *New Glitnir Bank*, tagad *Íslandsbanki*, izveidošanā ir valsts atbalsts. Íslandes iestādes uzskata, ka pasākumi tomēr ir saderīgi ar EEZ līguma darbību, balstoties uz tā 61. panta 3. punkta b) apakšpunktu, jo tie ir nepieciešami, proporcionāli un atbilstoši, lai novērstu nopietnus traucējumus Íslandes tautsaimniecībā. Íslandes iestādes uzskata, ka veiktie pasākumi visos aspektos ir saskaņā ar Iestādes valsts atbalsta pamatnostādnēs noteiktajiem principiem, un piebilst, ka atbalsts ir nepieciešams un ierobežots līdz minimālajam vajadzīgajam apmēram.

⁽⁶⁶⁾ *ISFI* ir valsts iestāde ar neatkarīgu direktoru padomi, kas ziņo finanšu ministram, un tā tika izveidota ar Likumu Nr. 88/2009 un sāka darboties 2009. gada augustā. *ISFI* būs pabeigusi savus uzdevumus ne vēlāk kā 5 gadus pēc tās izveidošanas. *ISFI* pārvalda turējumus saskaņā ar tiesību aktiem, labas pārvaldības un uzņēmējdarbības praksi un valsts īpašumtiesību politiku. Tās mērķis ir atjaunot un rekonstruēt dinamisku iekšzemes finanšu tirgu, vienlaicīgi veicinot efektīvu konkurenci tirgū, kā arī nodrošinot pārredzamību visos lēmumos attiecībā uz valsts daļu finanšu darbībās.

⁽⁶⁷⁾ Šie priekšnosacījumi īpaši attiecas uz nesekmīgām, ko radījuši nesenie Augstākās tiesas nolēmumi attiecībā uz ārvalstu valūtās denominētiem aizdevumiem un tas, ka veco banku neapmaksāto īpašumu aktīvi ir apmierinoši likvidēti. Sk. Ziņojuma par Íslandes finanšu sistēmas turpmāku struktūru 9.7. nodaļu, kas pieejams vietnē <http://eng.efnagsraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf>.

- (149) Turklāt Islandes iestādes uzsver, ka *Glitnir Bank* bijušie akcionāri ir zaudējuši visas savas akcijas un nav saņēmuši kompensāciju no valsts, ka atbalsts ir labi strukturēts, lai pēc iespējas samazinātu negatīvu tālāku ietekmi uz konkurentiem, un ka aizdevumu nosacījumi (2. līmeņa kapitāls) ir salīdzināmi ar tirgus līkēm.
- (150) Islandes iestādes neuzskata noguldījumu garantiju par valsts atbalstu.

4.3. Islandes iestāžu saistības

- (151) Islandes iestādes ir uzņēmušās vairākas saistības, no kurām lielākā daļa attiecas uz konkurences kropļošanu, ko radījis novērtējamais atbalsts, un kuras ir uzskaitītas pielikumā.

II. NOVĒRTĒJUMS

1. VALSTS ATBALSTA ESĪBA

- (152) Saskaņā ar EEZ līguma 61. panta 1. punktu:

“Ja vien šis līgums neparedz ko citu, ar līgumu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir EK dalībvalstis vai EBTA valstis vai ko jebkādā veidā piešķir no valsts līdzekļiem, un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp Līgumslēdzējām Pusēm.”

- (153) Iestāde novērtēs šādus pasākumus ⁽⁶⁸⁾:

- sākotnējais saimnieciskās darbības kapitāls, ko Islandes valsts piešķir jaunajai bankai,
- jaunās bankas (pagaidu) pilnīga valsts kapitalizācija,
- valsts patur atlikušos 5 % no akciju kapitāla pēc tam, kad 95 % no akciju kapitāla jaunajā bankā tika pārvesta *Glitnir* kreditoriem, un
- valsts piešķir jaunajai bankai 2. līmeņa kapitālu kā subordinētu aizdevumu.

Iepriekš minētie pasākumi kopā turpmāk tiek saukti par “kapitalizācijas pasākumiem”. Turklāt Iestāde novērtēs:

- īpašu vienošanos par likviditātes nodrošināšanas mehānismu,
- Islandes valdības paziņojumu par pilnīgu iekšzemes noguldījumu garantiju visās Islandes bankās, un
- *Straumur* līgumu.

- (154) Iestāde atgādina arī to, ka tā otrajā lēmumā par *Byr* ir identificējusi *Íslandsbanki* kā iespējamo *Byr* piešķirtā atbalsta saņēmēju, jo īpaši attiecībā uz subordinēta aizdevuma instrumentu, kas bija pieejams līdz brīdim, kad *Byr* varēs apvienot ar *Íslandsbanki*. Turklāt Iestāde vēlreiz atkārto, ka īslaicīgi apstiprināti glābšanas pasākumi *Byr*, kas tagad ir apvienota ar *Íslandsbanki*, veido valsts atbalstu, kura galīgā saderība ir atkarīga no pārstrukturēšanas plāna apvienotajai struktūrai.

1.1. Valsts līdzekļu esība

- (155) Kā Iestāde jau iepriekš secināja lēmumā par procedūras uzsākšanu, ir skaidrs, ka kapitalizācijas pasākumi ir finansēti ar valsts līdzekļiem no Islandes valsts kases. Valsts līdzekļi acīm redzami ir iesaistīti arī, slēdzot ar *Íslandsbanki* vienošanos par likviditātes nodrošināšanu. Attiecībā uz *Straumur* līgumu valsts uzņemas risku, ka *Straumur* aktīvi nebūtu pietiekami, lai nosegtu *Straumur* bankas pārvestos pasīvus (noguldījumus). Būtībā tā garantēja nosegt defīcītu, kas ietver (iespējamu) valsts līdzekļu pārvešanu.

⁽⁶⁸⁾ Sīkāk aprakstīti šā lēmuma 3. nodaļā.

- (156) Attiecībā uz noguldījumu garantiju Iestāde sākotnēji uzsver, ka tās novērtējums attiecas tikai uz iepriekš aprakstīto papildu noguldījumu garantiju, kas būtībā veidota no Islandes valdības paziņojumiem par to, ka noguldījumi iekšzemes komercbankās un krājbankās un to filiālēs Islandē tiks pilnībā nosegti.
- (157) Šis novērtējums neskar Iestādes viedokli par Likuma Nr. 98/1999 un Islandes valdības un TIF finanšu krīzes laikā īstenoto rīcību saderību ar EEZ līgumu un jo īpaši ar Direktīvu 94/19/EK. Attiecībā uz Direktīvas 97/9/EK un Direktīvas 94/19/EK īstenošanu Iestāde uzskata, ka tādā mērā, kādā šie pasākumi veido valsts atbalstu, valsts līdzekļu izmantošana, lai atbilstu EEZ tiesību aktu noteikumiem, vispārīgi neradītu bažas saistībā ar EEZ līguma 61. pantu. Tāpēc šis lēmums neattiecas uz šiem pasākumiem.
- (158) Iestāde lēmumā par procedūras uzsākšanu apgalvoja, ka tā turpmāk izmeklēs, vai iepriekš aprakstītie Islandes valsts paziņojumi ir pietiekami precīzi, stingri, bezierunu un tiesiski saistoši, lai ietvertu saistības piešķirt valsts līdzekļus ⁽⁶⁹⁾. Novērtējot, vai šie kritēriji ir ievēroti, Iestāde atzīmē, ka paziņojumos bija ietvertas negrozāmas saistības piešķirt valsts līdzekļus, kā to norāda fakts, ka Islandes valsts ir darījusi visu iespējamo, lai aizsargātu noguldītājus. Tas ne tikai ir mainījis noguldījumu turētāju prioritāti bankrotējušos īpašumos (kas neietvertu valsts līdzekļu izmantošanu), bet ir kļuvis skaidrs arī tas, ka tas neļautu noguldītājiem ciest nekādus zaudējumus. Valdības vispārējā garantija visiem noguldījumiem iekšzemes komercbankās un krājbankās turklāt ir atšķirīga no jebkādam noguldījumu garantiju sistēmām, kas paredzētas EEZ tiesību aktos, jo aizsardzības apjoms ir neierobežots un bankas, kas saņem priekšrocību no šā pasākuma, neveic nekādu finansiālu ieguldījumu.
- (159) Islandes valdības izpratni par savu paziņojumu ilustrē valsts intervence finanšu nozarē, kas ir notikusi kopš 2008. gada oktobra un kas ir motivēta ar nolūku ievērot šo paziņojumu. Šī intervence ir ietvērusi pasākumus, lai nosegtu finanšu uzņēmumu noguldījumus, piemēram, trīs komercbanku izveidošanu, SPRON noguldījumu pārvešanu uz *Arion Bank*, *Straumur* noguldījumu pārvešanu uz *Íslandsbanki*, CBI veikto 5 krājbanku noguldījumu pārņemšanu *Sparisjódabanki Íslands* salu reģionā, noguldījumu pārvešanu no *Byr* krājbankas uz *Byr hf*, noguldījumu pārvešanu no *Keflavík* krājbankas uz *SpKef* un valsts atbildību par noguldījumiem *SpKef* pēc piespiedu apvienošanās ar *Landsbankinn*.
- (160) Faktiski Islandes iestādes vairākās valsts atbalsta lietās, kuras Iestāde pašlaik izmeklē un no kurām dažas ir minētas iepriekš, ir apgalvojušas, ka attiecīgais izvēlētais pasākums bija finansiāli vismazāk aprūtinotais risinājums Islandes valstij, lai atbilstu tās solījumam pilnībā aizsargāt noguldītājus.
- (161) Ņemot vērā iepriekš minēto, Iestāde uzskata, ka ir ieviests tiesiski saistošs, precīzs, bezierunu un stingrs pasākums. Tāpēc Iestāde secina, ka Islandes valsts paziņojumi, saskaņā ar kuriem noguldījumi ir pilnībā garantēti, ietver saistības piešķirt valsts līdzekļus EEZ līguma 61. panta nozīmē.

1.2. Priekšroka konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai

1.2.1. Priekšrocība

- (162) Pirmkārt, atbalsta pasākumiem jādod jaunajai bankai priekšrocības, kas to atbrīvo no izdevumiem, kuri parasti tiek segti no tās budžeta. Saskaņā ar iepriekšēju secinājumu, ko Iestāde pieņēma lēmumā par procedūras uzsākšanu, tā paliek pie viedokļa, ka visi kapitalizācijas pasākumi dod priekšrocību jaunajai bankai, jo piešķirtais kapitāls bankai nebūtu bijis pieejams bez valsts intervences.

⁽⁶⁹⁾ Šajā saistībā sk. Vispārējās tiesas spriedumu apvienotajās lietās T-425/04, T-444/04, T-450/04 un T-456/04, Francija un citi/Komisija [2010] Krājums, II-02099. lpp., 283. punkts (apelācijā).

- (163) Nosakot, vai ieguldījums uzņēmumā, piemēram, ar kapitāla iepludināšanu, ir priekšrocība, Iestāde piemēro tirgus ekonomikas ieguldītāja principu un novērtē, vai privātais ieguldītājs, kura apjoms ir salīdzināms ar valsts iestādi, kas darbojas parastos tirgus apstākļos, būtu veicis šādu ieguldījumu ⁽⁷⁰⁾. Attiecībā uz kapitalizācijas pasākumiem grūtībās nonākušām bankām kopš finanšu krīzes sākuma gan Eiropas Komisijas (daudzos gadījumos kopš finanšu krīzes sākuma ⁽⁷¹⁾ gan Iestādes ⁽⁷²⁾ pieeja parasti ir bijusi tāda, ka valsts veiktā banku rekapitalizācija ir valsts atbalsts, ņemot vērā satricinājumus un nenoteiktību, kas ir raksturīga finanšu tirgiem kopš 2008. gada rudens. Šis vispārīgais apsvērums īpaši attiecas uz Islandes finanšu tirgiem 2008. un 2009. gadā, kad sabruka visa sistēma. Tādējādi Iestāde uzskata, ka kapitalizācijas pasākumi dod priekšrocību *Íslandsbanki*, neskatoties uz iespējamo jaunās bankas kapitāla pārvedumu 95 % apmērā kreditoriem (galvenokārt privātajā sektorā). Privātā sektora iesaistītos *Íslandsbanki* kapitalizācijā pilnībā veica vecās bankas kreditori, kas tikai mēģina līdz minimumam samazināt savus zaudējumus ⁽⁷³⁾.
- (164) Līdzīgu apsvērumu piemēro attiecībā uz īpašo vienošanos par likviditātes nodrošināšanu, kas tika apspriesta kā daļa no valsts atbalsta pasākumu kopuma ar mērķi atjaunot bankrotējušo banku operācijas jaunizveidotā bankā un iedrošināt bankrotējušās bankas kreditorus iegādāties pašu kapitāla daļas jaunajā bankā. Ir saprotams, ka valsts iesaistījās tāpēc, ka nebija skaidrs, vai *Íslandsbanki* varētu iegūt pietiekamu likviditāti tirgū. Tādējādi valsts drīzāk aizstāja privāto tirgus dalībnieku lomu, kas bija piesardzīgi izsniegt aizdevumus finanšu uzņēmumiem, nevis rīkojās kā privātais ieguldītājs. Tāpēc Iestāde apstiprina sākotnējo secinājumu, ko tā pieņēma lēmumā par procedūras uzsākšanu, un uzskata, ka īpašā vienošanās par likviditātes nodrošināšanu dod priekšrocību *Íslandsbanki*.
- (165) Attiecībā uz aktīvu un pasīvu pārvešanu no *Straumur Bank – Straumur* līgumu Iestāde pozitīvi vērtē to, ka darījuma vispārējais mērķis ir piešķirt *Íslandsbanki* kompensāciju tikai pārvesto prasību apmērā. Tomēr valsts uzņemas visu risku attiecībā uz *Straumur* aktīviem, kuru vērtība ir mazāka par pārvestajiem noguldījumiem, un pienākumu kompensēt jebkādu iespējamu deficītu. Tādējādi šķiet, ka *Íslandsbanki* bez nelielajiem ieņēmumiem, ko tā saņem no procentu maksājumiem par obligāciju, var iegādāties arī nemateriālās vērtības un papildu tirgus akcijas, neuzņemoties nekādu risku. Iestāde secina, ka tā ir priekšrocība.
- (166) Visbeidzot Iestādei jānovērtē arī tas, vai papildu noguldījumu garantija dod priekšrocību *Íslandsbanki* un Islandes bankām kopumā. Šajā saistībā Iestāde atzīmē, ka tad, kad Islandes iestādes pirmo reizi paziņoja, ka noguldījumi būtu jānodrošina, nebija pilnībā skaidrs, kā šī garantija praktiski darbotos, jo īpaši, kāda būtu šādas intervences ietekme uz banku, kas vairs nevarētu izpildīt savus finanšu pienākumus pret tās noguldītājiem. Vienlaicīgi šķiet, ka šādai bankai varētu ļaut bankrotēt, bet Islandes valsts varētu nodrošināt, piemēram, pārvedot noguldījumus uz citu banku un kompensējot aktīvu deficītu, lai noguldījumus varētu pilnībā izmaksāt un noguldītāji nekad nezaudētu piekļuvi saviem noguldījumiem pilnā apmērā.
- (167) Iestāde uzskata, ka ir mazāk nozīmīgi, kā tieši valsts rīkotos, piešķirot neierobežotu garantiju iekšzemes noguldījumiem. Svarīgi ir tas, ka tā ir uzņēmusies pienākumu neierobežoti rīkoties gadījumā, ja banka nevarētu izmaksāt noguldījumus.

⁽⁷⁰⁾ Sk., piemēram, T-228/99 *WestLB, Recueil* [2003], II-435. lpp.

⁽⁷¹⁾ Sk., piemēram, Komisijas 2008. gada 10. oktobra Lēmumu lietā NN 51/2008 "Garantiju sistēma Dānijas bankām", 32. punkts, un Komisijas 2008. gada 21. oktobra Lēmumu lietā C 10/2008 *IKB*, 74. punkts.

⁽⁷²⁾ Sk. Iestādes 2009. gada 8. maija Lēmumu par būtībā drošu banku islaicīgas rekapitalizācijas sistēmu, lai veicinātu finanšu stabilitāti un kredītu reālo ekonomiku Norvēģijā (205/09/COL), kas pieejams vietnē: <http://www.eftasurv.int/?1=1&showLinkID=16694&1=1>.

⁽⁷³⁾ Šajā saistībā sk. līdzīgus Eiropas Komisijas apsvērumus attiecībā uz grūtībās nonākušā uzņēmuma piegādātāju veiktiem ieguldījumiem Komisijas Lēmumā C 4/10 (ex NN 64/09) – Atbalsts, kas izsniegts Trèves (Francija).

- (168) Iestāde uzskata, ka neierobežotā garantija ir devusi priekšrocību *Íslandsbanki*. Pirmkārt, tāpēc, ka tā dod vērtīgu konkurences priekšrocību – neierobežotu valsts garantiju un tādējādi nozīmīgu drošības tīklu – alternatīviem ieguldījumu risinājumiem un piegādātājiem. Tas ir paskaidrots, piemēram, ekonomikas lietu ministra nesēnā ziņojumā, kurā apgalvots, ka: “Islandes finanšu uzņēmumi pašreiz darbojas mierīgā vidē ar kapitāla kontroli un vispārējo noguldījumu garantiju. Šādos apstākļos banku noguldījumi ir praktiski vienīgais drošais risinājums Islandes ietaupījumu turētājiem”⁽⁷⁴⁾.
- (169) Otrkārt, šķiet skaidrs, ka bez šādas garantijas *Íslandsbanki* varētu būt cietusi no noguldījumu masveida izņemšanas tāpat kā tās priekšgājēja banka⁽⁷⁵⁾. Tādējādi bankai varētu būtu bijis jāmaksā augstākas procentu likmes (lai kompensētu risku), lai piesaistītu noguldījumus vai pat vienkārši paturētu to pašu noguldījumu apjomu, ja nebūtu papildu neierobežotās noguldījumu garantijas, ko Islandes valsts ir apņēmusies sniegt. Attiecīgi Iestāde secina, ka noguldījumu garantija dod priekšrocību bankai.

1.2.2. Selektivitāte

- (170) Otrkārt, atbalsta pasākumam jābūt selektīvam, lai dotu priekšroku “konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai”. Kapitalizācijas pasākumi, vienošanās par likviditātes nodrošināšanu un *Straumur* līgums ir selektīvi, jo tie dod priekšrocību tikai *Íslandsbanki*.
- (171) Turklāt, tā kā valsts atbalsts var būt selektīvs pat situācijās, kad viena vai vairākas ekonomikas nozares gūst priekšrocību, bet citas nē, Iestāde uzskata arī, ka valsts garantija noguldījumiem, no kuras gūst priekšrocību Islandes banku nozare kopumā, ir selektīva. Šis secinājums ir izdarāms arī no iepriekš minētajiem apsvērumiem, saskaņā ar kuriem bankām ir priekšrocība salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, kas piedāvā iespējas uzkrāt un ieguldīt naudu.

1.3. Konkurences kropļošana un ietekme uz tirdzniecību starp Līgumslēdzējām Pusēm

- (172) Pasākumi stiprina *Íslandsbanki* pozīciju salīdzinājumā ar konkurentiem (vai iespējamiem konkurentiem) Islandē un citās EEZ valstīs. *Íslandsbanki* ir uzņēmums, kas, kā iepriekš aprakstīts, darbojas finanšu tirgos, kuri ir atvērti starptautiskai konkurencei EEZ. Lai gan Islandes finanšu tirgi pašlaik ir diezgan izolēti, jo īpaši kapitāla kontroles dēļ, pārrobežu tirdzniecība (tās potenciāls) joprojām pastāv, un tirdzniecība, visticamāk, palielināsies, tiklīdz kapitāla kontrole tiks atcelta. Tāpēc jāuzskata, ka visi novērtējamie pasākumi kropļo konkurenci un ietekmē tirdzniecību starp EEZ līguma Līgumslēdzējām Pusēm⁽⁷⁶⁾.

1.4. Secinājums

- (173) Tāpēc Iestāde secina, ka Islandes valsts veiktie pasākumi jaunās bankas kapitalizācijā, kā arī vienošanās par likviditātes nodrošināšanu, noguldījumu garantija un *Straumur* līgums ietver valsts atbalstu EEZ līguma 61. panta 1. punkta nozīmē. Iestāde atgādina, ka tā lēmumos par *Byr* ir izdarījusi tādu pašu secinājumu attiecībā uz *Byr* piešķirtajiem kapitalizācijas pasākumiem.

⁽⁷⁴⁾ Ekonomikas lietu ministra ziņojums Altīngam (2012. gada marts) “Islandes finanšu sistēmas turpmākā struktūra”, 9.6. nodaļa, pieejams vietnē: <http://eng.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf>.

⁽⁷⁵⁾ Iestāde šajā saistībā min CBI pārvaldnieka piezīmes, tas bankas finanšu stabilitātes ziņojuma par 2010. gada otro pusē priekšvārdā apgalvo, ka “finanšu iestāžu kapitalizāciju pašlaik aizsargā kapitāla kontrole un valdības paziņojums par noguldījumu garantiju”. Sk. <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=8260>, 5. lpp. Sk. arī Komisijas Lēmumus NN48/2008 “Garantiju sistēma Īrijas bankām”, 46. un 47. punkts: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn048-08.pdf; un NN51/2008 “Garantiju sistēma Dānijas bankām”: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn051-08.pdf.

⁽⁷⁶⁾ Šajā saistībā sk. lietu 730/79 *Phillip Morris/Komisija Recueil* [1980], 2671.

2. PROCEDŪRAS PRASĪBAS

- (174) Saskaņā ar Nolīguma par Iestādes un Tiesas izveidi 3. protokola I daļas 1. panta 3. punktu "EBTA Uzraudzības iestāde ir pietiekami savlaicīgi jāinformē, lai tā varētu iesniegt savus komentārus par jebkādiem plāniem piešķirt vai mainīt atbalstu (...). Attiecīgā valsts nedrīkst īstenot savus ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar kādu galīgu lēmumu".
- (175) Islandes iestādes nepaziņoja Iestādei par atbalsta pasākumiem, uz kuriem attiecas lēmums par procedūras uzsākšanu, pirms to īstenošanas. Tāpēc Iestāde secina, ka Islandes iestādes nav ievērojušas savus pienākumus saskaņā ar 3. protokola I daļas 1. panta 3. punktu. Attiecīgi šo atbalsta pasākumu veikšana bija nelikumīga.

3. ATBALSTA SADERĪBA

- (176) Vispirms Iestāde atzīmē, ka, lai gan *Íslandsbanki* ir jauna juridiska struktūra, kas tika izveidota 2008. gadā, attiecībā uz iekšzemes operācijām tā acīm redzami ir *Glitnir* ekonomiskā pārņēmēja, tādā nozīmē, ka starp šīm divām struktūrām ir ekonomiska nepārtrauktība. Tā kā šo saimniecisko darbību, ko *Íslandsbanki* veica sākot no 2008. gada rudens, nebūtu bijis iespējams turpināt bez atbalsta, Iestāde uzskata banku par grūtībās nonākušu uzņēmumu.
- (177) Turklāt pasākumi, kuriem tiek veikts novērtējums, vienlaicīgi ir glābšanas un pārstrukturēšanas pasākumi. Kā apgalvots lēmumā par procedūras uzsākšanu, Iestāde varbūt būtu uz laiku apstiprinājusi pasākumus kā saderīgu glābšanas atbalstu, ja par tiem būtu paziņots pirms to īstenošanas, pirms to galīgās izskatīšanas, balstoties uz pārstrukturēšanas plānu. Tomēr, nesauņēmusi savlaicīgu paziņojumu, Iestāde uzsāka oficiālu izmeklēšanas procedūru un pieprasīja iesniegt pārstrukturēšanas plānu. Kā norādīts iepriekš, šo pasākumu galīgā saderība ir atkarīga no tā, vai pārstrukturēšanas plāns atbilst kritērijiem, kas minēti Iestādes piemērojamajās valsts atbalsta pamatnostādēs grūtības nonākušiem uzņēmumiem.

3.1. Saderības novērtējuma juridiskais pamats: EEZ līguma 61. panta 3. punkts un Iestādes Pārstrukturēšanas pamatnostādnes

- (178) Lai gan valsts atbalstu tādiem grūtībās nonākušiem uzņēmumiem kā *Íslandsbanki* parasti novērtē saskaņā ar EEZ līguma 61. panta 3. punkta c) apakšpunktu, Iestāde saskaņā ar EEZ līguma 61. panta 3. punkta b) apakšpunktu var atļaut valsts atbalstu, kas "novērš nopietnus traucējumus kādas ES dalībvalsts vai EBTA valsts tautsaimniecībā". Kā noteikts Banku darbības pamatnostādņu 8. punktā ⁽⁷⁾, Iestāde vēlreiz apstiprina, ka saskaņā ar judikatūru un Eiropas Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi EEZ līguma 61. panta 3. punkta b) apakšpunkts jāinterpretē šauri attiecībā uz to, ko var uzskatīt par nopietniem traucējumiem kādas EBTA valsts tautsaimniecībā.
- (179) Kā sīki aprakstīts iepriekš, Islandes iestādes ir paskaidrojušas, ka Islandes finanšu sistēmā 2008. oktobrī iestājās sistēmiskas krīzes stāvoklis, kā rezultātā dažu dienu laikā bankrotēja tās lielākās bankas, kā arī lielākās krājbankas. Bankrotējušo finanšu iestāžu kopējā tirgus daļa pārsniedza 90 % gandrīz visos Islandes finanšu tirgus segmentos. Grūtības papildināja uzticības zaudēšana valsts valūtai. Finanšu krīze smagi skāra Islandes reālo ekonomiku. Lai gan kopš krīzes sākuma ir pagājuši vairāk nekā trīs gadi, Islandes finanšu sistēmā joprojām atrodas satricinājuma situācijā. Lai arī kopš 2008. gada situācija ir ievērojami uzlabojusies, ir skaidrs, ka laikā, kad tika veikti pasākumi, to mērķis bija novērst nopietnus traucējumus Islandes ekonomikā.
- (180) Attiecīgi tiek uzskatīts, ka šajā gadījumā piemēro EEZ līguma 61. panta 3. punkta b) apakšpunktu.

⁽⁷⁾ Sk. Iestādes Valsts atbalsta pamatnostādņu VIII daļu. Pagaidu noteikumi attiecībā uz finanšu krīzi. Valsts atbalsta noteikumu piemērošana pasākumiem, kas veikti attiecībā uz finanšu iestādēm saistībā ar pašreizējo globālo finanšu krīzi, pieejami vietnē <http://www.eftasurv.int/?1=1&showLinkId=16604&1=1>.

Pārstrukturēšanas ziņojuma piemērošana

- (181) Iestādes Valsts atbalsta pamatnostādņēs par finanšu nozares dzīvotspējas atjaunošanu un tās pārstrukturēšanas pasākumu novērtējumu pašreizējās krīzes apstākļos atbilstīgi valsts atbalsta noteikumiem ⁽⁷⁸⁾ ("Pārstrukturēšanas pamatnostādnes") noteikti valsts atbalsta noteikumi, ko piemēro finanšu iestāžu pārstrukturēšanai pašreizējā krīzes situācijā. Saskaņā ar Pārstrukturēšanas pamatnostādņēm, lai finanšu iestādes pārstrukturēšana pašreizējās finanšu krīzes apstākļos būtu saderīga ar EEZ līguma 61. panta 3. punkta b) apakšpunktu, tai:
- i) jāatjauno bankas dzīvotspēja;
 - ii) jāietver pietiekams atbalsta saņēmēja paša ieguldījums (sloga sadalījums);
 - iii) jāietver pietiekami pasākumi, kas ierobežo konkurences kropļošanu.
- (182) Tādējādi Iestāde, balstoties uz iesniegto *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānu, kurā atspoguļota arī *Byr* iegāde, turpmāk novērtēs, vai ir ievēroti šie kritēriji un attiecīgi vai iepriekš aprakstītie atbalsta pasākumi, kā arī Lēmumā par *Byr* Iestādes norādītie pasākumi veido saderīgu pārstrukturēšanas atbalstu.

3.2. Dzīvotspējas atjaunošana

- (183) Pārstrukturēšanas atbalsta saņēmēja ilgtermiņa dzīvotspējas atjaunošana ir galvenais šāda atbalsta mērķis, un novērtējums, vai pārstrukturēšanas atbalsts to palīdzēs sasniegt, ir nozīmīgs aspekts, lai noteiktu tā saderību.
- (184) Kā norādīts iepriekš, satricinājumi Islandes ekonomikā 2008. gada agrā rudenī, tādu ārkārtas pasākumu esamība kā kapitāla kontrole, mainīga normatīvā vide un makroekonomiskās attīstības izredzes, kas, neskatoties uz nelielu stabilizāciju pēdējā laikā, zināmā mērā saglabājas nenoteiktas, jo īpaši ņemot vērā pašlaik esošās ekonomiskās problēmas eurozonā, rada grūtības bankai darboties ar peļņu un nodrošināt tās ilgtermiņa dzīvotspēju. Vispirms Iestāde uzsver, ka šis apsvērumus jāpatur prātā turpmākajā novērtējumā.
- (185) Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 2. iedaļā noteikts, ka EEZ valstij jāiesniedz visaptverošs un sīki izstrādāts pārstrukturēšanas plāns, kas sniedz pilnu informāciju par uzņēmējdarbības modeli un kas atjauno bankas ilgtermiņa dzīvotspēju. Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 10. punktā noteikta prasība, ka pārstrukturēšanas plānā jānorāda minētās bankas grūtību iemesli un tās trūkumi, kā arī jāizklāsta, kā ierosinātie pārstrukturēšanas pasākumi novērsīs konkrētās bankas problēmas.
- (186) Kā aprakstīts iepriekš, *Íslandsbanki* grūtību iemesli ir paskaidroti pārstrukturēšanas plānā, kā arī īpašās izmeklēšanas komisijas ziņojumā. Starp galvenajiem ziņojumā apzinātajiem iemesliem bankas līmenī bija pārmērīga un neilgtspējīga paplašināšanās, bankas īpašnieku saistību īpatsvara palielināšana, riska koncentrācija,niecīgs pašu kapitāls un lielais banku apjoms salīdzinājumā ar Islandes ekonomiku. Turklāt *Glitnir* bija paplašinājusi *LBO* ar lielu aizņemto līdzekļu īpatsvaru ⁽⁷⁹⁾ un savu darbību komerciālā nekustamā īpašuma tirgos ārpus Islandes. Tā arī paļāvās galvenokārt uz īstermiņa lielo klientu finansējumu un uzņēmās lielu risku, izsniedzot aizdevumus saviem īpašniekiem, un bankai bija lieli atsevišķi riska darījumi.

Regulējošie pasākumi attiecībā uz dzīvotspēju

- (187) Lai gan *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānā tiek risināti daudzi no iepriekš minētajiem bankas trūkumiem, Iestāde uzskata, ka *Glitnir* bankrotu un Islandes finanšu nozares sabrukumu izraisīja arī daudzi Islandei specifiski faktori saistībā ar tās mazo apjomu un tiesiskā regulējuma un uzraudzības trūkumiem, ko uzsvērusi īpašā izmeklēšanas komisija. Tādējādi *Íslandsbanki* tāpat kā jebkuras citas Islandes bankas ilgtermiņa dzīvotspēja ir atkarīga nevis tikai no bankas līmenī veiktiem pasākumiem, bet arī no tā, vai ir mazināti šie uzraudzības un tiesiskā regulējuma trūkumi.

⁽⁷⁸⁾ Finanšu nozares dzīvotspējas atjaunošana un tās pārstrukturēšanas pasākumu novērtējums pašreizējās krīzes apstākļos atbilstīgi valsts atbalsta noteikumiem, ko Iestāde pieņēmusi 2009. gada 25. novembrī saskaņā ar VII nodaļu: Pagaidu noteikumi attiecībā uz finanšu krīzi, kas paplašināti ar 2012. gada Finanšu krīzes pamatnostādņēm. Pieejami Iestādes tīmekļa vietnē: <http://www.efitasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VIII—Return-to-viability-and-the-assessment-of-restructuring-measures-in-the-financial-sector.pdf>.

⁽⁷⁹⁾ Izpirkumi ar aizņemto līdzekļu īpatsvaru.

- (188) Šajā saistībā Iestāde pozitīvi vērtē Islandes iestāžu veiktos grozījumus regulējuma un uzraudzības sistēmā, kas paskaidroti pielikumā.
- (189) Pirmkārt, ir palielinātas FME pilnvaras un kompetences, cita starpā ar jaunu atbildību attiecībā uz lieliem atsevišķiem riska darījumiem un ar tiem saistītajiem riskiem, kas, kā uzskata Iestāde, risina vienu no faktoriem, kuri izraisīja finanšu sabrukumu.
- (190) Otrkārt, īslaicīgi augstas CAD koeficienta prasības un vairāki noteikumi attiecībā uz nodrošināšanu, jo īpaši aizliegums paplašināt kredītu pret pašu akciju nodrošinājumu, izstrādāti, lai nodrošinātu, ka Islandes bankas nevar vēlreiz izveidot vāju kapitāla pozīciju. Iestāde uzskata, ka šie pasākumi veicinās Islandes banku noturību.
- (191) Treškārt, ir ieviesti vairāki pasākumi attiecībā uz direktoru un padomes locekļu tiesībām tikt izraudzītiem, kā arī uz to atalgojumu. Turklāt attiecībā uz aizdevumiem saistītajām pusēm (piemēram, īpašniekiem) ir izveidoti stingrāki noteikumi, un FME tagad var aizliegt bankai veikt konkrētas darbības, ja tai ir iemesls to darīt. Ir grozīti arī ārējie un iekšējie grāmatvedības noteikumi, piemēram, ir saīsināts laikposms, cik ilgi ārējais grāmatvedis var strādāt vienā bankā. Iestāde pozitīvi vērtē to, ka šo pasākumu mērķis ir novērst notikumu atkārtošanos attiecībā uz īpašniekiem un augsta ranga amatpersonām. Pasākumi palielina arī ārējā riska uzraudzību, kas kopā mazina draudus bankas dzīvotspējai.
- (192) Ceturtkārt, Islandes iestādes uzskata, ka jau minētā FME iespēja ierobežot bankas darbības, ir ieviesta arī tāpēc, ka Islandes komercbankas pirms krīzes pieņēma noguldījumus lielā apjomā, kas, šķiet, vismaz paātrināja to bankrotu. Turklāt Iestāde uzskata, ka jaunie noteikumi par likviditāti un ārvalstu valūtas līdzsvaru⁽⁸⁰⁾ arī ietver konkrētus aizliegumus attiecībā uz bankas spēju piesaistīt neproporcionāli lielus ārvalstu noguldījumu apjomus, ja tie varētu padarīt bankas uzņēmējdarbību vājāku un neaizsargātāku pret ārvalstu valūtas maiņas un likviditātes riskiem. Iestāde atzinīgi vērtē to, ka Islandes iestādes ir ņēmušas vērā šo trūkumu tiesiskajā regulējumā.

Íslandsbanki pārstrukturēšanas plāns

- (193) Attiecībā uz pārstrukturēšanas plānu un pasākumiem bankas līmenī *Íslandsbanki* būtībā ir izveidota pēc tradicionālā banku modeļa, kas pievēršas savām spēcīgākajām jomām (iekšzemes bankas pakalpojumi, jūras dzīvnieku un ģeotermālās enerģijas nozare), un tās galvenais finansējums būs klientu noguldījumi.
- (194) Noguldījumu/aizdevumu koeficients turpinās kristies no aptuveni 80 % līdz [...] % pārstrukturēšanas perioda beigās [...].
- (195) Turklāt, kā norādīts iepriekš, *Íslandsbanki* salīdzinājumā ar *Glitnir* no tās izveidošanas brīža bija daudz mazāks aizņemto līdzekļu īpatsvars un, tā kā lielākā daļa lielo klientu parādu palika *Glitnir* īpašumā, tai saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu tikai ļoti ierobežotā mērā būs jāpaļaujas uz nenodrošinātā parāda refinansēšanu starptautiskos tirgos.

⁽⁸⁰⁾ Jaunie CBI pieņemtie noteikumi par ārvalstu valūtas maiņas līdzsvaru stājās spēkā 2011. gada 1. janvārī. Šo noteikumu mērķis ir ierobežot ārvalstu valūtas maiņas risku, pieļaujot, ka ārvalstu valūtas maiņas līdzsvars pārsniedz noteiktos ierobežojumus. Viena no vissvarīgākajām izmaiņām salīdzinājumā ar iepriekšējām noteikumu versijām ir tā, ka pieļaujamā atvērtā ārvalstu valūtas maiņas pozīcija atsevišķās valūtās ir samazinājusies no 20 % līdz 15 % no pašu kapitāla un pieļaujamais kopējais ārvalstu valūtas maiņas līdzsvars ir pazeminājies no 30 % līdz 15 %. Ziņojumi par ārvalstu valūtas maiņu arī ir detalizētāki nekā iepriekš, jo ārvalstu valūtā denominētie aktīvi un pasīvi ir klasificēti pēc to veida: aizdevumi, obligācijas, kapitāla vērtspapīri, akcijas kopieguldījumu fondos, noguldījumi, nolīgumi ar procentu likmēm, parādi Centrālajai bankai utt. Ja ārvalstu valūtas maiņas līdzsvars novirzās no noteikumos minētajiem ierobežojumiem, attiecīgajam finanšu uzņēmumam jārikojas, lai novērstu šo atšķirību ne ilgāk kā trijās darba dienās. Ja finanšu uzņēmuma pasākumi nepalīdz to sasniegt, CBI var aprēķināt periodiskas soda naudas. CBI ir veikusi arī citus pasākumus, lai ierobežotu ārvalstu valūtas maiņas nelīdzsvarotību, piemēram, noslēdzot valūtas mijmaiņas darījumu līgumu ar vienu no komercbankām, kā arī iepērkot ārvalstu valūtu. CBI uzskata, ka šie pasākumi veicina lielāku finanšu stabilitāti un atbalsta CBI neaizņemtas ārvalstu valūtas maiņas rezerves.

- (196) Būtībā refinansēšanas atkarība no lielo klientu tirgiem izrādījās viens no galvenajiem *Glitnir* bankrota iemesliem. *Íslandsbanki* finansējums līdz šim ir ticis galvenokārt balstīts uz noguldījumiem un pašu kapitālu, bet pārstrukturēšanas plānā paredzēta neliela noguldījumu nozīmīguma samazināšanās no 80 % līdz [...] % no kopējiem pasīviem, [...]. *Íslandsbanki* gatavojas to kompensēt, emitējot segtas obligācijas iekšzemes tirgū. Tā 2011. gada decembrī jau ir veiksmīgi emitējusi segtas obligācijas ISK 4 miljardu apmērā, un [...].
- (197) [...]. *Íslandsbanki* uzskata, ka pašlaik ierobežotā ieguldītāju interese par nenodrošinātiem Islandes vērtspapīriem varētu palielināties, kad būs atcelta neierobežotā noguldījumu garantija. Iestāde uzskata, ka, balstoties uz Islandes iestāžu iesniegtajiem faktiem, bankas finansēšanas situācija izskatās stabila līdz pārstrukturēšanas perioda beigām. Ņemot vērā nenoteiktību saistībā ar noguldījumu garantiju un kapitāla kontroli, kā arī (valsts) parāda vērtspapīru tirgu neskaidro turpmāko attīstību, tā nevar secināt, vai *Íslandsbanki* finansēšanas stratēģija realizēsies ilgtermiņā, kā prognozēts. Tomēr, ņemot vērā ciešo palāvību uz noguldījumiem un segtajām obligācijām pārstrukturēšanas periodā, un šādu parādu veidu lielo daļu bilancē, Iestāde pieļauj, ka nelielas izmaiņas finansēšanas stratēģijā, kas varētu pēc tam būt nepieciešamas, neapdraudētu bankas dzīvotspēju.
- (198) Attiecībā uz aktīvu pusi bilancē tādi starptautiskie aktīvi ar lielāku risku kā komerciāla nekustamā īpašuma vērtspapīri ārvalstīs arī palika *Glitnir* īpašumā. Tā rezultātā bilance ir samazinājusies par 85 %. Tādējādi ir novērstas *Glitnir* uzņēmējdarbības modeļa galvenais trūkums – palāvība uz riskantiem starptautiskiem aktīviem bez atbilstoša riska novērtējuma un ar ierobežotām zināšanām par tirgu. Iestāde atzinīgi vērtē to, ka saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu banka nākotnē neiesaistīsies līdzīgā uzņēmējdarbībā, bet drīzāk pievērsīsies savai tradicionālajai pamatuzņēmējdarbībai.
- (199) Acīm redzami banka kopš tās izveidošanas ir piedzīvojuši izaugsmi, jo īpaši ar *Byr* iegādi. Tomēr saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu tam nav lielas ietekmes uz *Íslandsbanki* uzņēmējdarbības modeli, jo *Byr* galvenokārt nodarbojās ar iekšzemes aktīvu ar *Íslandsbanki* portfelim līdzīgām īpašībām izvietojumu. Jebkurā gadījumā Iestāde uzskata, ka turpmāk aprakstītās samazināšanas saistības palīdzēs *Íslandsbanki* pievērsties tās pamatuzņēmējdarbībai.
- (200) Nozīmīgs izaicinājums bankai attiecībā uz tās aktīvu portfeli joprojām paliek no *Glitnir* pārvesto aizdevumu pārstrukturēšana. Šajā saistībā Iestāde pozitīvi vērtē to, ka šis pārstrukturēšanas process ir bankas prioritāte, kā tas ir redzams daudzos vispārīgos un individuālos bankas priekšlikumos tās klientiem ar pārmērīgu aizņemto līdzekļu apjomu. Lai gan process nav progresējis tik ātri, kā bija sākumā plānots, daudz kas jau ir sasniegts. Piemēram, 2012. gada 8. februārī 2 680 uzņēmumiem ir veikta dažāda veida pārstrukturēšana, un Islandes iestādes apgalvo, ka lielākā daļa no tiem bija spējīgi pārstrukturēšanas rezultātā segt savu parādu.
- (201) Iestāde to uzskata par *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas metožu pareizības rādītāju. Turklāt, balstoties uz datiem banku pārstrukturēšanas aizsardzības panelī, izskatās reāli, ka banka var sasniegt savu mērķi pabeigt savu korporatīvo parādu pārstrukturēšanu līdz 2012. gada beigām un maza apjoma parādu pārstrukturēšanu – līdz 2013. gadam. Kopumā Iestāde uzskata, ka, izņemot neparedzētu makroekonomiskās vides attīstību Islandē vai ārvalstīs, tas nozīmētu, ka vismaz pārstrukturēšanas perioda beigās *Íslandsbanki* bilances stāvoklis būs relatīvi labvēlīgs un aizdevumu portfeli labi darbosies.
- (202) Kā norādīts iepriekš, *Glitnir* vājā kapitalizācija bija viens no faktoriem, kas noveda pie tās bankrota. *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānā paredzēts, ka banka saglabās CAD koeficientu augstu virs minimālā 16 % apmēra, ko FME ir noteikusi visā pārstrukturēšanas periodā. Šis koeficients ir augstu virs turpmākajam periodam noteiktā "Bāzele III" minimuma – 10,5 %. Pat saskaņā ar stresa scenāriju, ko *Íslandsbanki* ir iesniegusi kopā ar pārstrukturēšanas plānam pievienoto šā gada ICAAP ziņojumu, CAD koeficients saglabātos virs šī augstā sliekšņa. Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu *Íslandsbanki* pakāpeniski samazinās savu kapitāla rādītāju, lai palielinātu ienesīgumu, sākot

izmaksāt dividendes ⁽⁸¹⁾. Iestāde uzskata par piesardzīgu un iepriecinošu faktu, ka pat *Íslandsbanki* iesniegtajā stresa scenārijā, kas šķiet balstīts uz saprātīgiem parametriem, kapitāla pārpalikums saglabājas vairāk nekā ISK [...] miljardi, kas, kā aprakstīts turpmāk, darbības vidē dod *Íslandsbanki* ievērojamu spēju rīkoties negaidītu negatīvu pavērsienu gadījumā.

- (203) Attiecībā uz bankas likviditātes pozīciju Iestāde atzīmē, ka pašreizējā situācija saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu izskatās pietiekami spēcīga un nav pazīmju, ka situācija varētu ievērojami pasliktināties pārstrukturēšanas periodā. Turklāt Iestāde uzskata, ka stresa testa veikšana bankas likviditātes rādītājam, kā paredzēts ICAAP ziņojumā, kurā atzīts, ka banka ir gatava nelabvēlīgiem notikumiem, norāda, ka *Íslandsbanki* likviditātes situācija ir stabila.
- (204) Iestāde atzinīgi vērtē arī izmaiņas *Íslandsbanki* korporatīvajā pārvaldībā un riska pārvaldībā, kā aprakstīts iepriekš, kas pievēršas trūkumiem *Glitnir* uzņēmējdarbībā un palīdzēs izveidot objektīvāku un profesionālāku bankas darbības riska novērtējumu.
- (205) Attiecībā uz ienesīgumu Pārstrukturēšanas pamatnostādņēs noteikts arī tas, ka pārstrukturēšanas plānā ir uzskatāmi jāparāda, kā banka pēc iespējas drīz bez valsts atbalsta atjaunos ilgtermiņa dzīvotspēju. Jo īpaši bankai ir jāspēj gūt atbilstīgu peļņu no pašu kapitāla, tajā pašā laikā sedzot visas savas parastās darbības izmaksas un ievērojot attiecīgās regulējuma prasības. Jo īpaši Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 13. punktā norādīts, ka ilgtermiņa dzīvotspēja ir sasniegta, kad banka spēj segt visas savas izmaksas, ietverot vērtības krišanās un finansiālās izmaksas, un, ievērojot bankas riska profilu, gūt atbilstīgu peļņu no pašu kapitāla.
- (206) Šajā saistībā Iestāde atgādina jau iepriekš minēto, ka ekonomikas vidē, kurā *Íslandsbanki* darbojas, radītu grūtības jebkurai bankai. Ņemot to vērā, Iestāde ir apmierināta ar pārstrukturēšanas plānā prognozēto ienesīgumu, kas, neskatoties uz augstu kapitāla rādītāju, būs atbilstošs un lielākoties augstāks par *Íslandsbanki* pašas ienesīguma mērķiem gandrīz visā pārstrukturēšanas periodā un pēc tā. No 2009. gada līdz 2014. gadam ROE svārstās no [...] % līdz [...] %. Tomēr, kā aprakstīts iepriekš, [...] svārstību iemesls galvenokārt ir nestandarta situācijas un notikumi, piemēram, no vienas puses, vērtējuma ieguvumi no aktīviem, kas pārvesti no *Glitnir*, un, no otras puses, nesenā Augstākās tiesas nolēmuma par ārvalstu valūtā izsniegtajiem aizdevumiem rezultātā radusies daļēja norakstīšana un *Byr* iegāde. Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu šādi neregulāri notikumi nav paredzami pēc 2013. gada, un ROE pieaugums no 2014. gada līdz 2016. gadam ir paredzams no [...] % līdz [...] %. Islandes iestāžu iesniegtais aprēķins, kurā no peļņas un zaudējumu pārskata (*P&L*) ir izņemti šie nestandarta posteņi, norāda, ka banka ir guvusi un turpinās gūt nosacīti stabilu peļņu no 2008. gada līdz 2016. gadam. Izskatās, ka iepriekš minētajā uzņēmuma *Islandes valsts finanšu ieguldījumi* ("ISFI") ziņojumā ir atbalstīts šis secinājums. Lai arī nav skaidrs, vai šie aprēķini pilnībā atspoguļo ienākumus no augstā diskonta, Iestāde atzīmē, ka sākot no 2013. gada, kad ir prognozēts, ka diskonts tiks pilnībā nosegts, bankas peļņa gadā saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu būs no ISK [...] līdz [...] miljardiem.
- (207) Daži no būtiskākajiem un detalizētākajiem finanšu plānošanas aspektiem, uz kuriem ir balstīts pārstrukturēšanas plāns, tika minēti iepriekš, piemēram, mazāki ienākumi pārstrukturēšanas periodā no pamata uzņēmējdarbības segmentiem – korporatīvajiem un maza apjoma bankas pakalpojumiem. Iestāde uzskata, ka tā iemesls galvenokārt ir diskonta segšana un tas atspoguļo pieaugošās finansēšanas izmaksas (ko rada lielāka dažādība pasīvu pusē ar lielāku parādu ar ilgāku termiņu daļu), kā arī neto ienākumu no procentu likmēm samazināšanos no pašreizējiem 4,4 % līdz [...] %. Iestāde uzskata, ka ir piesardzīgi nepaļauties uz ienākumu paaugstināšanos šajos segmentos. Izskatās iespējami, ka finansēšanas izmaksas nedaudz paaugstināsies (saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu par maksimāli [...] bāzes punktiem). Attiecībā uz peļņu no procentu likmēm Iestāde atzīmē, ka arī pēc prognozētās

⁽⁸¹⁾ Tomēr saskaņā ar ICAAP ziņojumu *Íslandsbanki* uzsver, ka lēmumi par katra gada dividenžu maksājumu būs balstīti uz jaunāko kapitāla atbilstības analīzi un tiks ņemta vērā arī bankas likviditātes pozīcija.

pazemināšanās līdz [...] % tā būs diezgan augsta, salīdzinot ar starptautiskiem rādītājiem ⁽⁸²⁾. Islandes iestādes uzskata, ka peļņa ir bijusi aptuveni šādā vai augstākā līmenī visās pēdējās desmitgadēs un cita starpā tā iemesls ir augstās procentu likmes Islandē, zemāka hipotēku daļa aizdevumu portfelī un mazāks banku apjoms. Iestāde uzskata, ka šie paskaidrojumi ir saprātīgi un tāpēc šis finanšu plānošanas aspekts ir pietiekami ticams.

- (208) Saskaņā ar pārstrukturēšanas plānu vēl viens nozīmīgs nākotnes ienesīguma pamats ir lielāki maksu un komisijas maksu ienākumi, kas pēc prognozēm [...] plānošanas periodā palielināsies līdz [...]. Šā palielinājuma rezultātā 2016. gadā peļņa būtu ISK [...]. Islandes iestādes uzskata, ka šīs prognozes ir ticamas, jo tāda uzņēmējdarbība, kas ienes komisijas maksas, kā ar akciju tirgu saistīti darījumi un ārvalstu valūtas tirdzniecība pēc sabrukuma un kapitāla kontroles rezultātā praktiski bija pārtraukta. Tomēr, tā kā Islandes iestādes uzskata, ka ir reāli gaidīt ievērojamu biržas darbības pieaugumu un kapitāla kontrole varētu tikt atcelta 2013. gada beigās, Iestāde neapšauba šo datu ticamību.
- (209) Bez ieņēmumu jomā paredzētā P&L prognozēs banka ir veikusi vairākas iniciatīvas, kā aprakstīts iepriekš, lai uzlabotu efektivitāti un samazinātu izmaksas, cita starpā samazinājusi darbinieku skaitu gandrīz par 10 %, kam kopumā vajadzētu samazināt izmaksu pret ieņēmumiem attiecību 2014. gadā no 75 % līdz [...] %. Iestāde atzīnīgi vērtē šos centienus, jo pašreizējā attiecība, salīdzinot ar starptautiskiem rādītājiem, šķiet diezgan augsta. Iestāde uzskata arī, ka, balstoties pārstrukturēšanas plānu, ir ticams, ka šo mērķi ir iespējams sasniegt, jo no *Glitnir* pārņemtā portfeļa pārstrukturēšanas pabeigšanas un paredzamās uzraudzības samazināšanas rezultātā būtu jāvar samazināt bankas kopējos rēķinus un šķiet sasniedzami arī ieguvumi no efektivitātes bankas darbībā.
- (210) Bez iepriekš minētā ir acīm redzams, ka pārstrukturēšanas plāns ir balstīts uz daudziem citiem pieņēmumiem. Iestāde ir centusies rūpīgi pārbaudīt tos pieņēmumus, kas šķiet vispiemērotākie un būtiski ietekmē *Íslandsbanki* dzīvotspēju nākotnē. Makroekonomiskie pieņēmumi šķiet lielā mērā atbilstoši SVF un Islandes Statistikas iestādes prognozēm, piemēram, attiecībā uz IKP pieaugumu un bezdarbu. Kopumā pieņēmumi, uz kuriem ir balstīts pārstrukturēšanas plāns, šķiet pietiekami piesardzīgi, lai kopā ar iepriekš minētajiem Iestādes apsvērumiem ļautu secināt, ka bankas veiktie pārstrukturēšanas pasākumi ir pietiekami, lai nodrošinātu tās ilgtermiņa dzīvotspēju, izņemot negaidītus nelabvēlīgus notikumus neparedzētā apjomā un ar neparedzētām sekām.
- (211) Ņemot vērā iepriekš minētos elementus, Iestāde uzskata, ka pārstrukturēšanas plāns ietver pietiekamus elementus, kas palīdz atjaunot bankas ilgtermiņa dzīvotspēju, lai Iestāde secinātu, ka Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 2. daļas noteikumi ir ievēroti.

3.3. Paša ieguldījums/sloga sadalījums

- (212) Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 22. punkts paredz: "Lai ierobežotu konkurences traucējumus un novērstu morālu kaitējumu, atbalsts jāierobežo līdz nepieciešamajam minimumam un atbalsta saņēmējam jādod attiecīgs paša ieguldījums pārstrukturēšanas izmaksās. Bankai un tā kapitāla turētājiem jāiegulda pārstrukturēšanās pasākumos pēc iespējas vairāk pašu līdzekļu. Tas vajadzīgs, lai nodrošinātu to, ka pārstrukturētās bankas uzņemas adekvātu atbildības daļu par savas pagātnes rīcības sekām, un lai radītu piemērotas iniciatīvas to rīcībai nākotnē".
- (213) Šajā saistībā Iestāde atgādina konkrētā gadījuma izšķirošo aspektu. Kad *Íslandsbanki* tika izveidota, balstoties uz *Glitnir* iekšzemes operācijām, *Glitnir Bank* akcionāri tika pilnībā likvidēti, un tādējādi tie ir cik vien iespējams palīdzējuši *Íslandsbanki* pārstrukturēšanā. Turklāt *Glitnir* kreditoriem bija jāuzņemas ievērojami zaudējumi ⁽⁸³⁾ vai vismaz risks par savu ieguldījumu, atkarībā no *Íslandsbanki* ienesīguma. Tāpēc, ciktāl tas attiecas uz *Glitnir* īpašniekiem un kreditoriem, sloga sadalījuma kritērijs ir lielā mērā ievērots un morālā kaitējuma jautājums tiek risināts.

⁽⁸²⁾ Sal., piemēram, ar CBI finanšu stabilitātes ziņojumu par 2011. gada otro pusi, saskaņā ar kuru peļņa no procentu likmēm Islandē ir aptuveni 2–3 reizes lielāka nekā citās Ziemeļu valstīs.

⁽⁸³⁾ Saskaņā ar pašreizējiem aprēķiniem zaudējumi varētu sasniegt 70–75 % no aizdevumiem, ko tie bija snieguši *Glitnir*; sk., piemēram, <http://glitnirbank.com/press-room/tilkynningar-a-islensku/448-athugasemdfraflidastjorn.html>.

- (214) Papildus iepriekš minētajam Iestādei jānovērtē, vai valsts atbalsts, ko saņēma *Íslandsbanki*, bija ierobežots līdz vajadzīgajam minimumam.
- (215) Attiecībā uz kapitalizācijas pasākumiem *Íslandsbanki* sākotnējā kapitalizācija līdz brīdim, kad saskaņā ar vienošanos ar *Glitnir* kreditoriem valsts daļa samazinājās līdz 5 %, bija tikai pietiekama, lai ievērotu FME kapitāla prasības. 2009. gadā pēc vienošanās, ka *Glitnir* iegādāsies *Íslandsbanki*, un pēc tam, kad *Íslandsbanki* tika piešķirts 3. līmeņa kapitāls, CAD koeficients sasniedza aptuveni 19 % – 3 procentu punktu vairāk nekā FME noteiktais minimālais koeficients. Šajā saistībā Iestāde atzīmē, ka kapitāla rādītājs galvenokārt bija atkarīgs no tā, vai no *Glitnir* uz *Íslandsbanki* pārvesto aktīvu novērtējums ir bijis veikts precīzi. Turklāt jāņem vērā, ka tobrīd Islandes ekonomikas perspektīvas bija neskaidras. Ņemot vērā iepriekš minēto, Iestāde uzskata, ka Islandes valsts piešķirtais kapitāla apjoms *Íslandsbanki* bija ierobežots līdz vajadzīgajam minimumam, jo tā apjoms nebija vairāk kā normatīvais minimums, pieskaitot saprātīgu rezervi.
- (216) Šo secinājumu apstiprina fakts, ka *Íslandsbanki* CAD koeficients pēc tam pieauga pietiekami spēcīgs, lai 2011. gadā ļautu tai pārņemt banku ar ļoti niecīgu kapitālu – *Byr*. CAD koeficienta gandrīz vienīgais pieauguma iemesls bija no *Glitnir* uz *Íslandsbanki* pārvesto aktīvu uzskaites vērtības pierēģistrēšana. Nebija iespējams droši paredzēt, ka tā notiks, un Iestāde uzskata, ka tas, ka CAD koeficients vēlāk tik spēcīgi attīstījās, nav iemesls, lai uzskatītu, ka valsts sākotnēji pārmērīgi kapitalizēja *Íslandsbanki* ⁽⁸⁴⁾.
- (217) Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 26. punktā noteikts, ka bankām, saņemot pārstrukturēšanas atbalstu “jāspēj no darbības rezultātā iegūtās peļņas samaksāt par kapitālu, tostarp ar dividendēm un kuponiem par nesamaksātiem subordinētiem aizdevumiem”.
- (218) Šajā saistībā jāatgādina, ka valsts guva ieņēmumus gandrīz 14 % gadā apmērā no kapitāla, kas jau 2009. gada rudenī tika atmaksāts. Arī izredzes uz pietiekamu peļņu no 5 % daļas, ko valsts paturēja, šķiet daudzsološas, ņemot vērā *Íslandsbanki* kopumā labo sniegumu kopš tās izveidošanas.
- (219) Tomēr jāuzsver arī tas, ka 2. līmeņa kapitāla atlīdzība neatbilst Iestādes Pārstrukturēšanas pamatnostādņēs noteiktajam ⁽⁸⁵⁾. Kā Islandes iestādes pareizi minēja savos iesniegtajos dokumentos, atlīdzība saskaņā ar Pārstrukturēšanas pamatnostādņēm ir aptuveni 15,7 % (ko veido valdības finansēšanas izmaksas – 8 %, *Glitnir* pirmskrīzes kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līguma ienākumu/izdevumu starpība 5,7 % un uzcenojums – 2 %). *Íslandsbanki* maksātā atlīdzība – EURIBOR plus 4 % uzcenojums – ir ievērojami zemāka par šo sliekšni. Saskaņā ar Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 25. punktu šādu atkāpi no atbilstīga sloga sadalījuma *ex-ante* (t. i., atbilstīgu atlīdzību) cita starpā var attaisnot ar visaptverošāku pārstrukturēšanu, tostarp pasākumiem konkurences traucējumu ierobežošanai. Kā aprakstīts turpmāk, Iestāde uzskata, ka *Íslandsbanki* pārstrukturēšana ir pietiekami visaptveroša, lai šis nosacījums būtu ievērots.
- (220) Lai gan *Straumur* līgums, kā aprakstīts iepriekš, ietver valsts atbalsta elementus, Iestāde uzskata, ka tas ir izveidots tādā veidā, lai ierobežotu tiešu finansiālu priekšrocību *Íslandsbanki* vai pat nepieļautu, ka tā to saņem. Līgumā būtībā noteikta kompensācija *Íslandsbanki*, par kādu panākta vienošanās, apmaiņā pret *Straumur* noguldījumu saistību uzņemšanos, un šķiet, ka *Íslandsbanki* saņem atbilstošus aktīvus par pārvestajiem pasīviem. Iestāde neuzskata, ka šim atbalstam ir būtiska nozīme tās sloga sadalījuma novērtējumā.

⁽⁸⁴⁾ Faktiski valsts veikta *Íslandsbanki* kapitalizācija bija balstīta tieši uz starpību starp pārvesto aktīvu un pasīvu sākotnējo vērtību un FME kapitāla prasību.

⁽⁸⁵⁾ Finanšu iestāžu pārstrukturēšana pašreizējās krīzes apstākļos – atbalsta ierobežošana līdz nepieciešamajam minimumam un aizsardzības līdzekļi pret pārmērīgiem konkurences traucējumiem (“Pārstrukturēšanas pamatnostādnes”), OV L 17, 20.1.2011. un EEZ papildinājums Nr. 3. Pamatnostādnes ir pieejamas arī Iestādes mājaslapā: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

- (221) Visbeidzot attiecībā uz noguldījumu garantiju Iestāde jau lēmumā par procedūras uzsākšanu ir norādījusi, ka, ņemot vērā tā brīža ārkārtējos apstākļus, tā varētu būt atbilstošs līdzeklis, lai saglabātu finanšu stabilitāti Islandē. Tomēr ir skaidrs, ka šādu atbalstu nevar apstiprināt uz nenoteiktu laiku.
- (222) Tādējādi, lai šo valsts atbalstu uzskatītu par ierobežotu līdz vajadzīgajam minimumam, Iestāde uzskata, ka tas jāpārtrauc pēc iespējas drīzāk. Tāpēc Iestāde atzinīgi vērtē Islandes iestāžu nolūku atcelt noguldījumu garantiju pirms kapitāla kontroles atcelšanas, tātad saskaņā ar pašreizējo plānu ne vēlāk kā 2013. gada beigās.
- (223) Lai kompensētu kapitāla kontroles atcelšanas kavēšanos un atspoguļotu savu viedokli, ka dzīvotspējīgai bankai būtu jāvar konkurēt tirgū bez šādas vispārējās garantijas aizsardzības noguldījumiem, Iestāde ļaus piemērot noguldījumu garantiju tikai līdz 2014. gada beigām⁽⁸⁶⁾. Pēc tam noguldījumu aizsardzība būtu jāveic tikai, piemērojot EEZ tiesību aktus attiecībā uz noguldījumu garantijām.
- (224) Balstoties uz iepriekš minētajiem elementiem, Iestāde secina, ka *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plāns nodrošina, ka atbalsts ir ierobežots līdz vajadzīgajam minimumam un ka atbalsta saņēmējs, akcionāri un tās priekšgājējās bankas parādu turētāji ir ievērojamā mērā piedalījušies sloga sadalījumā. Tādējādi pārstrukturēšanas atbalsts atbilst Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 3. iedaļai.

3.4. Konkurences traucējumu jeb kropļojumu ierobežošana

- (225) Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 4. iedaļas 29.–32. punktā noteikts:

“Sistēmiskās krīzes laikā finanšu nozarei paredzētā valsts atbalsta galvenais mērķis ir finansiālā stabilitāte, bet īstermiņa sistēmiskās stabilitātes saglabāšana nedrīkst nodarīt ilglaicīgu kaitējumu tirgus viengabalainībai un negatīvi ietekmēt konkurentu vienlīdzīgās iespējas un konkurējošus tirgus. Šajā sakarā [...] liela nozīme [...] ir valsts atbalsta radīto konkurences traucējumu ierobežošanas pasākumiem. [...] Pasākumi konkurences traucējumu ierobežošanai vienmēr ir jāparedz īpaši tiem traucējumiem, kas konstatēti tirgos, kuros darbojas pārstrukturēšanas rezultātā dzīvotspēju atguvusi saņēmēja banka, vienlaikus ievērojot kopēju politiku un principus. Lai novērtētu šādu pasākumu nepieciešamību, Iestāde vispirmām kārtām ņems vērā attiecīgās bankas darbības apjomu, mērogu un mērķi, ko atbilstīgi šīs nodaļas 2. iedaļai saskaņā ar pamatotu pārstrukturēšanas plānu attiecīgā banka grasās īstenot. [...] Šādu pasākumu raksturs un veids ir atkarīgs no diviem kritērijiem. Pirmkārt, no atbalsta lieluma, nosacījumiem un apstākļiem, kādos tas ir piešķirts, un, otrkārt, no tirgus vai tirgu raksturīgajām īpašībām, kuros darbosies saņēmēja banka.

Attiecībā uz pirmo kritēriju pasākumi konkurences traucējumu ierobežošanai ievērojami atšķirsies atkarībā no atbalsta apjoma, sloga sadalījuma attiecības un cenu līmeņa. Pamatā, jo lielāks sloga sadalījums un paša ieguldījums, jo mazākas negatīvās sekas, ko rada morālais kaitējums.

Attiecībā uz otro kritēriju Iestāde pārbaudīs varbūtējo atbalsta ietekmi tirgos, kuros saņēmēja banka darbojas pēc pārstrukturēšanas rezultātā atgūtās dzīvotspējas. Pirmām kārtām tiks vērtēts, cik liela ir attiecīgā banka un kāda ir tās relatīvā nozīme pēc dzīvotspējas atgūšanas attiecīgajā tirgū vai tirgos. Lai nodrošinātu efektīvas konkurences saglabāšanu, pasākumus izstrādās atbilstīgi konkrētā tirgus īpatnībām. [...] Pasākumi konkurences traucējumu ierobežošanai nedrīkst negatīvi ietekmēt bankas izredzes atgūt dzīvotspēju.”

- (226) No iepriekš citētā jāsecina, ka atbalsta apjoms, jo īpaši relatīvā nozīmē, un tirgus īpatnības ir izšķirošas iestādes novērtējumā par pasākumu atbilstību konkurences kropļošanas ierobežošanai. Vienlaicīgi ir skaidrs, ka šādi pasākumi nedrīkst apdraudēt pārstrukturēšanas atbalsta saņēmēja dzīvotspēju, un konkurences problēmas jārisina, kā primāro ievērojot mērķi izveidot finanšu stabilitāti pašreizējās krīzes situācijā.

⁽⁸⁶⁾ 2014. gada beigās beigsies pārstrukturēšanas periodi visām Islandes bankām, attiecībā uz kurām ir uzsākta oficiāla izmeklēšana.

- (227) Pamatojoties uz iepriekš minēto tiesisko regulējumu, Iestāde turpmāk izteiks apsvērumus, kurus tā uzskata par būtiskiem savam novērtējumam attiecībā uz konkurences kropļošanas ierobežošanas pasākumiem.
- (228) Pirmkārt un galvenokārt Iestāde uzskata, ka, ņemot vērā īpašo situāciju Islandes finanšu tirgos un ekonomiskos apstākļus, kā aprakstīts iepriekšējās nodaļās, nepieciešams rūpīgs tirgus apstākļu un konkurences vides novērtējums. Konkurences kropļojumu ierobežošanas pasākumiem jāatspoguļo pašreizējie grūtie apstākļi, vienlaicīgi nodrošinot, ka konkurences kropļojumi ir ierobežoti līdz minimumam gan īstermiņā, gan ilgtermiņā.
- (229) Otrkārt, kā minēts iepriekš iedaļā par sloga sadalījumu, jāpievērš uzmanība pēc iespējas lielākai palīdzībai no *Glitnir* bijušo īpašnieku puses un zināmā mērā – no *Glitnir* kreditoru puses. Attiecīgi nepieciešamība pēc papildu konkurences pasākumiem ir bijusi ierobežota.
- (230) Treškārt, attiecībā uz attiecīgā tirgus īpatnībām un kā aprakstīts iepriekš, finanšu sistēmas sabrukums Islandē, kam sekoja Islandes iestāžu intervences, tostarp *Íslandsbanki* izveidošana, balstoties uz *Glitnir* iekšzemes operācijām, noveda pie lielākas finanšu pakalpojumu koncentrācijas Islandes tirgū un būtiski palielināja trīs lielāko banku – *Íslandsbanki*, *Arion Bank* un *Landsbankinn* – tirgus daļu. Turklāt paliek tikai daži mazi tirgus dalībnieki, un jaunu ienācēju tirgū tuvākā perspektīva ir ārkārtīgi vāja, ne tikai iepriekš minēto tirgū iekļūšanas šķēršļu un tirgus mazā apjoma dēļ, bet jo īpaši arī kapitāla kontroles dēļ. *Íslandsbanki* ir ļoti nozīmīga pozīcija šajā koncentrētajā tirgū ar vairāk nekā [...] % tirgus daļu svarīgākajos un ekonomiski nozīmīgākajos segmentos.
- (231) Ceturtkārt, krīze radīja vairākas ļoti specifiskas problēmas, piemēram, lielo banku tiešu un netiešu īpašumtiesību īpaši augstais līmenis reālajā ekonomikā un *de-facto* pastāvošs monopols banku IT pakalpojumu nozarē (RB), kas galvenokārt pieder trim lielākajām bankām.
- (232) Piektkārt, ir būtisks relatīvais atbalsta apjoms, ko *Íslandsbanki* ir saņēmusi. Šajā saistībā Iestāde atzīmē, ka sākumā visu bankas kapitālu nodrošināja valsts. Turklāt banka ir saņēmusi priekšrocību no dažādiem atbalsta pasākumiem – *Straumur* līguma, īpašās vienošanās par likviditātes nodrošināšanu un noguldījumu garantijas. Tajā pašā laikā *Íslandsbanki* joprojām ir maza banka, vismaz pēc starptautiskajiem standartiem.
- (233) Sestkārt, saistībā ar bankas veikto *Byr* iegādi nepieciešami papildu konkurences pasākumi. Otrajā lēmumā par *Byr* Iestāde pieprasīja, ka gaidāmajā pārstrukturēšanas plānā jāietver pasākumi, kas nodrošinātu, ka Islandes finanšu tirgus gūst ieguvumu no efektīvas konkurences nākotnē, lai risinātu Iestādes izteiktās bažas par konkurences situāciju Islandes finanšu tirgū.
- (234) Ņemot to vērā, Iestāde atzīmē, ka ir veikti vai tiks veikti vairāki pasākumi, kas ierobežo konkurences kropļojumus, ko radījis *Íslandsbanki* piešķirtais valsts atbalsts.
- i) Pasākumi un regulatīvās izmaiņas, ko Islandes iestādes veikušas vai ko tās apņēmušas veikt
- (235) Islandes valdība ir konkrēti uzņēmusies divas saistības (sk pielikumā), kas, kā uzskata Iestāde, var palīdzēt izveidot normatīvo vidi, kura veicina konkurenci finanšu tirgos.

- (236) Pirmkārt, izveidojot darba grupu, kas pārskatīs Likumu Nr. 36/1978 par zīmognodevu, un jo īpaši izmeklējot, vai atcelt zīmognodevu privātpersonu emitētām obligācijām, kad tās tiek pārvestas no viena kreditora citam (piem., kad privātpersona pārved savus aizdevumus no vienas aizdevumu iestādes uz citu). Iestāde uzskata, ka pašreizējais likums, kas cita starpā uzliek pienākumu klientiem, veicot aizdevēju maiņu, maksāt zīmognodevu par attiecīgās obligācijas summu⁽⁸⁷⁾, var radīt šķēršļus konkurencei, jo tas var likt klientiem saglabāt esošos līgumus attiecībā uz ilgtermiņa aizdevumiem. Tāpēc Iestāde atzinīgi vērtē saistības pārskatīt šo likumu.
- (237) Otrkārt, Iestāde pievērš uzmanību tam, ka saskaņā ar Islandes parlamenta 2012. gada 21. martā pieņemto rezolūciju valdība izveidos komiteju ar pilnvarām pārskatīt patērētāju aizsardzību finanšu tirgū. Šīs pilnvaras ietvers īpašu pilnvaru pārskatīt banku maiņas veicināšanu un maiņas izmaksu samazināšanu, un noteikumu, ka komitejai attiecībā uz šo jautājumu cieši jāsadarbojas ar ICA. Komiteja iesniegs savu ziņojumu ne vēlāk kā 2013. gada 15. janvārī. Iestāde uzskata, ka sīkāks novērtējums varētu veicināt konkurenci ilgtermiņā. Vienlaicīgi turpmāk aprakstītajām ar banku specifiku saistītajām *Íslandsbanki* saistībām būtu jāpalīdz atvieglot banku maiņu un tādējādi palielināt konkurenci.
- (238) Attiecībā uz Iestādes konstatētajām konkurences problēmām saistībā ar RB Iestāde atzinīgi vērtē risinājumu, par ko šajā jautājumā ir vienojušies ICA un RB īpašnieki, tostarp trīs lielākās bankas. Tas paredz nodrošināt maziem konkurentiem un iespējamiem jauniem ienācējiem tirgū piekļuvi svarīgākajai IT infrastruktūrai nediskriminējošā veidā un par saprātīgu samaksu. Iestāde uzskata, ka tās bažas, kas cita starpā izteiktas otrajā lēmumā par *Byr*, ir pietiekamā veidā mazinātas ar šo risinājumu un tai nav turpmāk jāapskata šis jautājums šajā lēmumā.
- (239) Visbeidzot, Iestāde pievērš uzmanību kopš 2008. gada izdarītajiem grozījumiem regulējumā, kas aprakstīti pielikumā. Attiecībā uz konkurences problēmām Likuma Nr. 161/2002 par finanšu uzņēmumiem 22. panta ievaddaļā minēti būtiski noteikumi šajā jomā. Tajā ietverti noteikumi, kas ierobežo finanšu uzņēmumu dalību darbībās, kuras nav to darbības licenču darbības jomā. Saskaņā ar šo jauno noteikumu šādas darbības var veikt tikai īslaicīgi un lai pabeigtu darījumus vai reorganizētu klientu darbības. Par to jānosūta pamatots paziņojums FME, un finanšu uzņēmumiem ir noteikti termiņi, lai pabeigtu savu klientu reorganizāciju un izvietotu atbilstošos aktīvus.
- (240) Iestāde uzskata šo izmaiņu par atbilstošu regulatīvo pieeju jautājumā par neproporcionāli lielām finanšu iestāžu īpašumtiesībām reālajā ekonomikā. Šķiet, ka šis noteikums vismaz neļauj šai situācijai – kas ir parāda aizstāšanas ar pašu kapitālu (un līdzīgu darījumu) tiešs rezultāts, tuvojoties krīzei, iesaistot uzņēmumus ar pārmērīgām parādsaistībām krīzes dēļ – kļūt par pastāvīgu. Tā kā tas attiecas uz vienu no visnopietnākajiem konkurences jautājumiem, kas ir saistīts ar valsts atbalstu trijām bankām, Iestāde to pienācīgi ņem vērā savā novērtējumā.

ii) Konkrēti ar *Íslandsbanki* saistīti pasākumi

- (241) Iestāde uzsver, ka *Íslandsbanki* klātbūtne tirgū un apjoms ir tikai maza daļa no *Glitnir* – jo kopējie aktīvi ir samazinājušies par 84 %, kā aprakstīts iepriekš, un atšķirībā no *Glitnir Íslandsbanki* darbojas tikai Islandes tirgū. Lai gan lielākā daļa no šī samazinājuma acīmredzami ir *Glitnir* starptautisko operāciju likvidēšanas rezultāts, Iestāde uzskata, ka šis process ir īpaši būtisks attiecībā uz konkurences kropļojumiem, jo tieši *Glitnir* riskantā ārvalstu stratēģija to noveda pie bankrota un pagātnē radīja kropļojumus EEZ finanšu tirgos⁽⁸⁸⁾.

⁽⁸⁷⁾ Zīmognodevas summa mainās atkarībā no attiecīgā juridiskā dokumenta veida, bet parasti tā ir ISK 15 par katru jaunu tūkstoti ISK (t. i., aptuveni 1,5 %) no summas, kāda ir ar hipotēku vai citu vērtspapīru nodrošinātām obligācijām ar procentu likmi.

⁽⁸⁸⁾ Sal., piemēram, ar Komisijas Lēmumu lietā SA.28264, "Atbalsts *Hypo Real Estate* pārstrukturēšanai", kurā Komisija apstiprināja lielas daļas no *Hypo Real Estate* ārvalstu uzņēmējdarbības atdalīšanu kā pasākumu, lai ierobežotu konkurences kropļojumus bankas pārņēmējam PBB.

- (242) Turklāt Iestāde atzinīgi vērtē *Íslandsbanki* saistības (sk pielikumu) turpmāk samazināt tās klātbūtni iekšzemes tirgū ar [...] aktīvu samazinājumu attiecībā uz [...]. Balstoties uz galīgo pārstrukturēšanas plānu un atgādinot, ka *Íslandsbanki* pēc EEZ standartiem ir maza banka, Iestāde piekrīt *Íslandsbanki* uzskatam, ka turpmāki strukturālie pasākumi varētu apdraudēt bankas izredzes atjaunot ilgtermiņa dzīvotspēju ⁽⁸⁹⁾.
- (243) Iestāde ņem vērā *Íslandsbanki* saistības neiegādāties finanšu iestādes līdz 2014. gada 15. oktobrim, ja vien tā nebūs iepriekš saņēmusi Iestādes apstiprinājumu. Tas nozīmē ka, ja vien finanšu stabilitātes dēļ nebūs nepieciešamas turpmākas apvienošanās, turpmāku Islandes finanšu tirgus koncentrāciju *Íslandsbanki* veikto iegāžu dēļ var novērst. Šīs saistības nodrošina arī to, ka *Íslandsbanki* piešķirtais atbalsts tiek izmantots tās dzīvotspējas atjaunošanai, nevis lai konsolidētu un turpmāk paplašinātu tās klātbūtni Islandes tirgū. Tas pats attiecas uz *Íslandsbanki* saistībām līdz 2014. gada 15. oktobrim neīstenot līguma klauzulas un neieviešot jaunas līguma klauzulas, kas izveido īpašus nosacījumus attiecībā uz procentu likmēm saistībā ar minimālā uzņēmējdarbības apjoma ar banku saglabāšanu, kā arī uz saistībām neprasīt valsts līdzdalību tirgvedībā kā konkurences priekšrocības avotu.
- (244) Kā aprakstīts iepriekš, Islandes finanšu tirgus pašlaik ir grūtas darbības vide jebkurai bankai, ko atspoguļo arī gandrīz pilnīgs intereses trūkums no ārvalstīm pašlaik iekļūt šajā tirgū. Tāpēc Iestāde atzinīgi vērtē *Íslandsbanki* saistības attiecībā uz banku maiņas veicināšanu un maksājumu apstrādes pamatpakalpojumu, kā arī naudas izplāšanas pakalpojumu sniegšanu. Iestāde uzskata, ka šie pasākumi kopā ar iepriekš minēto vienošanos starp trim lielākajām bankām un ICA attiecībā uz RB nodrošina, ka mazākie tirgus dalībnieki var piekļūt svarīgākajai infrastruktūrai un pakalpojumiem par saprātīgām cenām, neļaujot lielākajiem tirgus dalībniekiem liegt viņiem šo piekļuvi. Iestāde uzskata, ka tas samazinās šķēršļus iekļūšanai tirgū nākotnes (potenciālajiem) tirgus dalībniekiem un varētu ļaut esošajiem mazajiem dalībniekiem paplašināt savas tirgus daļas, ja tie var piedāvāt labākus pakalpojumus nekā to lielākie konkurenti. Turklāt pasākumi, kuru mērķis ir tikai veicināt banku maiņu, palīdzēs izveidot spēcīgāku konkurenci starp pašreizējiem lielajiem dalībniekiem un varētu palīdzēt novērst vai atrisināt iespējama kolektīva dominējošā stāvokļa situāciju.
- (245) Visbeidzot, *Íslandsbanki* apņemas pēc iespējas drīzāk pārdot to savu strādājošo uzņēmumu akcijas, ko tā ir pārņēmusi pārstrukturēšanas dēļ saskaņā ar Likuma Nr. 161/2002 par finanšu uzņēmumiem 22. pantu, apņemas turpināt ievērot šajos noteikumos noteikto procedūru un termiņus un regulāri atjaunināt informāciju savā tīmekļa vietnē vai meitasuzņēmuma tīmekļa vietnē par meitasuzņēmumiem un akciju paketēm, kas tiek pārdotas. Iestāde atzinīgi vērtē *Íslandsbanki* saistības pēc iespējas drīzāk atbrīvoties no visiem uzņēmumiem un akcijām, kas nav saistīti ar tās pamatzņēmējdarbību, arī savas dzīvotspējas labā. Lai gan Iestāde uzskata, ka ir pats par sevi saprotams, ka bankai jāievēro iekšzemes juridiskie pienākumi, piemēram, Likuma par finanšu uzņēmumiem 22. pants, tā ņem vērā šīs saistības un grib vērst Islandes iestāžu un saņēmēju uzmanību uz to, ka šajā saistībā valsts likuma pārkāpums var ietvert arī atbalsta ļaunprātīgu izmantošanu. Turklāt Iestāde uzskata, ka pienākums ietvert tīmekļa vietnē informāciju par paredzēto aktīvu samazinājumu un tirdzniecību ievieš lielāku pārredzamību par pašreizējo īpašumtiesību situāciju Islandes ekonomikā. Tas vismaz zināmā mērā mazina šīs konkrētās bažas par konkurenci, kas pašlaik raksturo Islandes tirgus.
- (246) Balstoties uz visu iepriekš minēto un jo īpaši ņemot vērā konkrēto situāciju Islandē un to, ka Iestāde uzskata, ka iepriekš minētie pasākumi risina galvenās konkurences problēmas, ko Iestāde ir apzinājusi sadarbībā ar ICA, un ņemot vērā primāro mērķi – finanšu stabilitāti –, Iestāde secina, ka saistības pietiekamā līmenī ierobežo konkurences kropļojumus. Tāpēc pārstrukturēšanas atbalsts atbilst Pārstrukturēšanas pamatnostādņu 4. iedaļai.

⁽⁸⁹⁾ To pašu iemeslu dēļ Iestāde atzīst, ka aktīvu samazinājums ir atkarīgs no nosacījuma, ka [...].

4. SECINĀJUMS

(247) Balstoties uz iepriekšējo novērtējumu un ņemot vērā Islandes iestāžu iesniegto *Íslandsbanki* pārstrukturēšanas plānu, Iestādes izteiktās bažas lēmumā par procedūras uzsākšanu attiecībā uz *Íslandsbanki* paredzēto atbalsta pasākumu raksturu un saderību ir mazinātas. Tāpēc Iestāde apstiprina atbalsta pasākumus kā ar EEZ līguma 61. panta 3. punkta b) apakšpunkta darbību saderīgu pārstrukturēšanas atbalstu, ar nosacījumu, ka Islande un *Íslandsbanki* stingri ievēro pielikumā noteiktās saistības,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Sākotnējais saimnieciskās darbības kapitāls, (pagaidu) pilnīga valsts kapitalizācija, valsts paturētie 5 % no akciju kapitāla un *Íslandsbanki* piešķirtais 2. līmeņa kapitāls, kā arī īpašā vienošanās par likviditātes nodrošināšanu, neierobežotā noguldījumu garantija un *Straumur* līgums veido valsts atbalstu EEZ līguma 61. panta 1. punkta nozīmē.

2. pants

Šā lēmuma 1. pantā uzskaitītie pasākumi veido nelikumīgu valsts atbalstu no to īstenošanas brīža līdz šā lēmuma pieņemšanas datumam, ja Islandes iestādes nav ievērojušas prasību ziņot Iestādei pirms atbalsta ieviešanas saskaņā ar 3. protokola I daļas 1. panta 3. punktu.

3. pants

Šā lēmuma 1. pantā uzskaitītie pasākumi, kā arī Lēmumā Nr. 126/11/COL minētie pasākumi attiecībā uz *Byr* ir saderīgi ar EEZ līguma darbību saskaņā ar EEZ līguma 61. panta 3. punkta b) apakšpunktu, ja tiek stingri ievērotas pielikumā noteiktās saistības. Neierobežoto noguldījumu garantijas atļaujas termiņš beidzas 2014. gada beigās.

4. pants

Šis lēmums ir adresēts Islandes Republikai.

5. pants

Autentiska ir tikai šā lēmuma versija angļu valodā.

Briselē, 2012. gada 27. jūnijā

EBTA Uzraudzības iestādes vārdā –

priekšsēdētāja

Oda Helen SLETNES

Kolēģijas locekle

Sabine MONAUNI-TÖMÖRDY

PIELIKUMS

SAISTĪBAS UN ATTIECĪGĀS IZMAIŅAS TIESISKAJĀ REGULĒJUMĀ ATTIECĪBĀ UZ BANKU NOZARI

1. ISLANDES IESTĀŽU SAISTĪBAS

Islandes iestādes ir uzņēmušas divas saistības, kas minētas turpmāk.

Grozījumi attiecībā uz zīmognodevu, lai nepieļautu valsts atbalstu un samazinātu banku maiņas izmaksas

Finanšu ministrija izveidos darba grupu ar pilnvarām pārskatīt Likumu Nr. 36/1978 par zīmognodevu. Darba grupai līdz 2012. gada oktobrim jāiesniedz finanšu ministram ziņojums kopā ar likumprojektu. Darba grupas galvenais uzdevums būs pārbaudīt zīmognodevu atcelšanu privātpersonu emitētajām obligācijām, kad tās tiek pārvestas no viena kreditora citam (t. i., kad privātpersonas pārved savus aizdevumus no vienas aizdevumu iestādes uz citu). Bez tam grupa izskatīs, kā noteikumus par zīmognodevu var grozīt, lai vienkāršotu procedūras un veicinātu konkurenci.

Pasākumi, lai veicinātu banku maiņu un samazinātu ar to saistītās izmaksas

Saskaņā ar Islandes parlamenta 2012. gada 21. martā pieņemto rezolūciju valdība izveidos komiteju ar pilnvarām pārskatīt patērētāju aizsardzību finanšu tirgū un iesniegt priekšlikumus, kā var stiprināt privātpersonu un mājsaimniecību pozīciju pret aizdevumu iestādēm. Komitejas darba uzdevumā būs iekļauta īpaša pilnvara pārskatīt banku maiņas veicināšanu un ar to saistīto izmaksu samazināšanu, un komitejai šajā jautājumā būs cieši jāsadarbojas ar ICA. Komiteja iesniedz savu ziņojumu ne vēlāk kā 2013. gada 15. janvārī.

Turklāt Islandes iestādes ir apstiprinājušas šādas *Íslandsbanki* saistības.

Pirkšanas ierobežojums

Íslandsbanki apņemas līdz 2014. gada 15. oktobrim neiegādāties finanšu iestādes.

Neskarot šīs saistības, *Íslandsbanki* pēc iestādes apstiprinājuma saņemšanas var iegādāties uzņēmumus, jo īpaši, ja tas ir nepieciešams, lai saglabātu finanšu stabilitāti.

Akciju samazinājums par [...]

Íslandsbanki apņemas samazināt savu akciju apjomu [...] līdz [datums] un apņemas piedāvāt turpmāk minētās akcijas publiskai pārdošanai [...].

[...] un [...]

[...].

Akciju samazinājums uzņēmumos, kuros notiek pārstrukturēšana

Íslandsbanki apņemas pēc iespējas drīzāk pārdot to savu strādājošo uzņēmumu akcijas, ko tā ir pārņēmusi pārstrukturēšanas dēļ, sal., ar Likuma Nr. 161/2002 par finanšu uzņēmumiem 22. pantu. Turklāt banka apņemas ievērot noteikto procedūru un termiņus, kas ir noteikti iepriekš minētajos noteikumos. Visbeidzot, banka regulāri atjaunina informāciju savā tīmekļa vietnē (vai attiecīgā meitasuzņēmuma, piem., *Midengi ehf.*, tīmekļa vietnē) par šādām akcijām, kas ir pārdošanā.

Pasākumi jauno un mazo konkurentu labā

Íslandsbanki apņemas ieviest šādus pasākumus jauno un mazo konkurentu labā:

- Íslandsbanki* līdz 2014. gada 15. oktobrim neīsteno līguma klauzulas, kā arī neievieš jaunas līguma klauzulas, kas izveido īpašus nosacījumus attiecībā uz procentu likmēm saistībā ar minimālā uzņēmējdarbības apjoma ar banku saglabāšanu.
- Íslandsbanki* nodrošinās brīvi pieejamu informāciju bankas tīmekļa vietnē par bankas pakalpojumu nodošanu citai finanšu iestādei. Turklāt tīmekļa vietnē būs viegli pieejami nepieciešamie dokumenti, lai nomainītu finanšu iestādi. Visbeidzot tā pati informācija un uzņēmumu maiņas veidlapas būs pieejamas bankas filiālēs.

- c) *Íslandsbanki* izpildīs visas prasības bankas pakalpojumu pārvešanai ātrā veidā.
- d) *Íslandsbanki* neprasīs valsts līdzdalību tirgvedībā kā konkurences priekšrocības avotu.
- e) Ja konkurētspējīgi pakalpojumi nav pieejami, *Íslandsbanki* vēlas piedāvāt šādus pakalpojumus par cenu, kas balstīta uz izmaksām, pieskaitot saprātīgu peļņu:
- f) Maksājumu apstrādes pakalpojumi ISK.
 - i) Maksājumu apstrādes pakalpojumi ārvalstu valūtā.
 - ii) Banknošu un monētu izplatīšana.
 - I. Banknošu un monētu pārdošana un piegāde pakalpojumu saņēmēja telpās.
 - II. Krājumu uzturēšana īpašās banknošu kasetēs, kas ir ievietotas bankomātos. Tomēr kasetes bankomātos būtu "jāiepilda" drošības dienestam, ar ko jauns/mazs uzņēmums noslēdzis līgumu.

2. PĒC KRĪZES IZVEIDOTIE BŪTISKIE PIELĀGOJUMI UN GROZĪJUMI TIESISKAJĀ UN UZRAUDZĪBAS REGULĒJUMĀ FINANŠU TIRGIEM ISLANDĒ

Islandes iestādes ir iesniegušas šādu 2008. gada rudenī spēkā esošajos tiesību aktos izdarīto grozījumu pārskatu:

- FME (Islandes Finanšu uzraudzības iestāde) pilnvaras iejaukties (pārņemt akcionāru sapulču pilnvaras un izvietot aktīvus, sal., ar tiesību aktiem par ārkārtas stāvokli) ir palielinātas; FME ir piešķirtas plašas uzraudzības pilnvaras; ir pieņemti papildu noteikumi, kas ļauj FME novērtēt atsevišķu uzraudzīto personu operācijas vai rīcību. Tās ietver gan atļaujas pieņemt lēmumus, piemēram, par uzņēmumu slēgšanu vai konkrētu darbību pārtraukšanu bez faktiskas darbības licenču atcelšanas, kā arī detalizētāku to jēdzienu definēšanu, kuru interpretāciju FME un uzraudzītās struktūras vai aplēcijas iestādes ir apspriedušas.
- Ir izveidoti skaidrāki un konkrētāki noteikumi par atsevišķiem lieliem riska darījumiem; ir palielināta riska pārvaldības struktūrvienības loma un atbildība, un FME ir devusi atļauju piešķirt riska pārvaldības struktūrvienībai augstāku statusu finanšu uzņēmumu organizācijā; ir izveidoti stingrāki noteikumi par stresa testu piemērošanu.
- Ir tiesiski noformēti noteikumi par lielāko aizņēmēju īpašo reģistru, lai sniegtu labāku pārskatu par lieliem, atsevišķiem riska darījumiem diviem vai vairāk uzņēmumiem. Reģistrs ir svarīgs, lai savā starpā saistītu riska darījumus un novērtētu to sistēmisko ietekmi gadījumā, ja aizņēmēju operācijās parādītos grūtības. Struktūrām, kuras nav FME uzraudzībā, bet kuras ir iekļautas finanšu uzņēmumu reģistros, jāsniedz FME informācija par visiem to pienākumiem. FME var aizliegt sniegt pakalpojumus šādām personām, ja tās atsakās sniegt prasīto informāciju.
- Ir stiprināti noteikumi par pareizu uzņēmējdarbības praksi un ar likumu noteikta Sūdzību komitejas par darījumiem ar finanšu uzņēmumiem pastāvēšana; jāizpauž sīka informācija par visiem lielākajiem finanšu uzņēmumu īpašniekiem.
- Ir saīsināti termiņi, kādos finanšu uzņēmumi var izvietot attiecīgos aktīvus.
- Ir izveidoti stingrāki un detalizētāki noteikumi attiecībā uz finanšu uzņēmumu turējumiem pašu akcijās. Meitasuzņēmumu turējumi tagad tiek uzskatīti par pašu akcijām, tāpat kā ārpusbilances līgumi, kas attiecas uz pašu akcijām.
- Finanšu uzņēmumiem ir aizliegts paplašināt kredītu pret pašu akciju vai garantiju kapitāla sertifikātu nodrošinājumu.
- FME tagad ir jāizveido noteikumi par to, kā aprēķināt ar hipotēku uz citu finanšu uzņēmumu akcijām nodrošinātus aizdevumus uz riska bāzes un kapitāla bāzes.
- Ir palielināta iekšējās revīzijas nodaļas atbildība un loma. Ir izveidoti detalizēti noteikumi par līdzsvaru starp attiecīgā finanšu uzņēmuma darbību apjomu un daudzveidību un tā iekšējās revīzijas nodaļas darbības jomu.

- Ir izveidots piecu gadu ierobežojums, kurā revīzijas uzņēmums var veikt revīziju vienam un tam pašam finanšu uzņēmumam; ir samazināta finanšu uzņēmumu iespēja atbrīvoties no “neērtā” revidenta.
- Ir pārskatīti visi noteikumi par pašu kapitāla aprēķināšanu un dažādiem citiem tehniskiem aspektiem.
- Ir pārskatīti noteikumi par būtiskas līdzdalības, t. i., 10 % vai vairāk no vēlēšanu tiesībām, izmantošanu. FME ir piešķirtas pilnvaras atjaunot pierādīšanas pienākumu to personu novērtēšanā, kas gatavojas iegūt vai papildināt būtisku līdzdalību, piem., ja tai nav skaidrs, kas ir kontrolāciju sabiedrības ar būtisku līdzdalību saņēmējs īpašnieks(-i).
- Ir izveidotas papildu prasības par direktoru tiesībām tikt izraudzītiem, to atbildība par uzraudzību vai operācijām ir palielināta, un ir aizliegts iecelt priekšsēdētāja vietnieku; FME ir piešķirta lielāka uzraudzības loma attiecībā uz direktoru padomēm; personīgi identificējamai informācijai par vadošo amatpersonu atļaujums jābūt publiski pieejamai.
- Ir izveidoti noteikumi attiecībā uz finanšu uzņēmumu kredīta darījumiem ar direktoriem, izpilddirektoriem, galvenajiem darbiniekiem un būtiskas līdzdalības turētājiem attiecīgajā finanšu uzņēmumā. Līdzīgi noteikumi attiecas uz cieši ar iepriekš minētajiem saistītām personām. FME ir pieņēmusi noteikumus par to, kas ir uzskatāms par pietiekamu nodrošinājumu šādos darījumos.
- Ir pieņemti noteikumi par pasākumiem attiecībā uz stimulu sistēmām un prēmijām vadībai un darbiniekiem un līgumu darbības pārtraukšanu.
- Ir izveidoti stingrāki noteikumi attiecībā uz noteikumiem par finanšu uzņēmumu reorganizāciju un likvidēšanu.
- Ir veikta visaptveroša īpašo noteikumu par krājbankām pārskatīšana. Ir skaidrāk noteikts krājbanku nodrošinājuma kapitāla īpašnieku statuss un tiesības, noteikti ierobežojumi uz dividendēm, izveidoti skaidri noteikumi par garantiju kapitāla darījumiem, izveidoti noteikumi par garantiju kapitāla daļēju norakstīšanu un ir izveidoti skaidrāki noteikumi par krājbanku atļaujām oficiālai sadarbībai. Krājbankām ir aizliegts mainīt savu juridisko statusu.

Islandes iestādes apgalvo, ka Islandes likumi dažās jomās ir stingrāki par Eiropas regulējumu. Galvenās atšķirības no ES noteikumiem, kas ir minēti EEZ līgumā, ir šādi:

- FME ir pilnvarota aizliegt finanšu uzņēmumu atsevišķu struktūru darbības, ja tai ir iemesls to darīt. Turklāt tā ir pilnvarota izveidot īpašas prasības finanšu uzņēmumu atsevišķām struktūrām, lai tās varētu turpināt darbību. FME var arī uz laiku pilnībā vai daļēji ierobežot licencētas vai nelicencētas darbības, kuras var veikt finanšu uzņēmums, ja Iestādei ir iemesls to darīt. To dabiski veicina arī filiāļu darbība un noguldījumu konti, ko tās ir izveidojušas citās Eiropas valstīs līdz 2008. gadam (*Icesave, Edge* un *Save-and-Save*).
- Islandes tiesību aktos ir izveidoti daudz detalizētāki noteikumi nekā ES direktīvās attiecībā uz iekšējās revīzijas lomu.
- Ievērojami detalizētāki noteikumi salīdzinājumā ar ES direktīvām ir izveidoti par to, kā jāveic stresa testi.
- Finanšu uzņēmumiem jāuztur īpašs reģistrs (kredītu reģistrs), kurā iekļauj visas personas, kurām tie paplašina kredītu, un katra mēneša beigās jāiesniedz FME atjaunināts saraksts. Turklāt līdzīgu sarakstu nosūta ar finanšu uzņēmumiem cieši saistītām personām, to direktoru padomēm un vadītājiem, un saistīto klientu grupām, ja šīs personas nav iekļautas iepriekš minētajā sarakstā. Saraksts sniegs labāku iespēju uzraudzīt savstarpējās saistības starp finanšu uzņēmumiem, to direktoriem un vadību.
- Ja FME uzskata, ka tādas kredītu reģistrā iekļautas atsevišķas personas ņemtam aizdevumam, kurai netiek veikta finanšu darbību oficiāla uzraudzība, varētu būt sistēmiska ietekme, tā var pieprasīt informāciju no attiecīgās personas par tās pienākumiem.
- Ja persona, kurai netiek veikta oficiāla uzraudzība, bet kura ir iekļauta kredītu reģistrā, atsakās izpaust FME informāciju, Iestāde var likt uzraudzītajām struktūrām atturēties sniegt turpmākus pakalpojumus šai personai. Tas pats attiecas uz gadījumu, ja attiecīgā persona pauž nepilnīgu informāciju. Noteikumi par kredītu reģistru un plašām pilnvarām uzraugiem attiecībā uz personām, kurām netiek veikta oficiāla uzraudzība, nav iekļauti ES/EEZ noteikumos.
- Noteikumi par saistītās puses aizdošanas praksi un nodrošinājumu ir daudz detalizētāki un ierobežojošāki nekā ES/EEZ noteikumi.

- FME jāatsaka īpašniekam ar būtisku līdzdalību tiesības izmantot turējumu, ja pastāv šaubas par to, kas ir vai būs tā faktiskais īpašnieks.
- Maksimālais termiņš, kādu ārējie revidenti var strādāt vienā un tajā pašā finanšu uzņēmumā, ir īsāks nekā ES/EEZ noteikumos.
- Noteikumi par finanšu uzņēmumu direktoru tiesībām tikt izraudzītiem ir daudz detalizētāki nekā ES direktīvās.
- Ir pieņemti noteikumi par prēmiju sistēmām un līgumu darbības pārtraukšanas kārtību.
- Nesen ES direktīvās ir ietverti oficiāli noteikumi par atlīdzības politiku, bet noteikumi par līgumu darbības pārtraukšanu šajā forumā vēl nav apstiprināti.

Ekonomikas lietu ministrs 2012. gada 23. martā iepazīstināja ar ziņojumu par Islandes finanšu sistēmas nākotnes struktūru, kā arī tās regulējumu un uzraudzību. Turklāt ministrs ir izveidojis ekspertu grupu tiesību aktu un regulējuma pārskatīšanai attiecībā uz visām finanšu darbībām Islandē.
